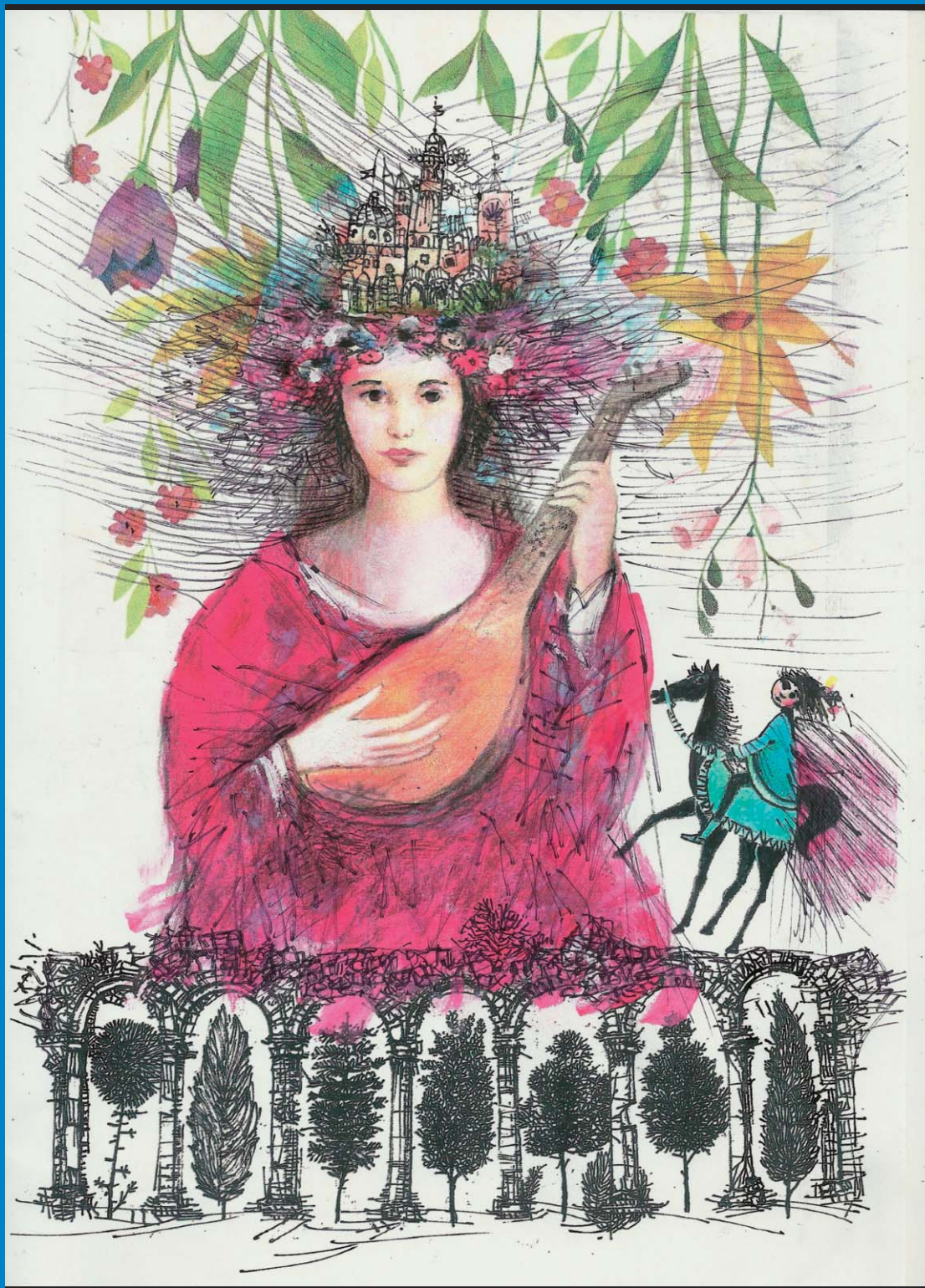

Š E H E R BANJA LUKA

U znaku velikog jubileja „Šeher Banje Luke“ **Grad otrgnut od zaborava**

Poštovani čitaoci, dragi prijatelji!

Početkom marta 2006. godine, na redovnoj godišnjoj skupštini Saveza Banjalučana, izabran sam za predsjednika. Prije toga sam tri godine obavljao funkciju potpredsjednika. Dolaskom na ovu zahtjevniju funkciju, pored brojnih radnih zadataka, sve češće mi se po glavi vrtila ideja o pokretanju magazina našeg saveza – glasila koje bi povezivalo građane Banje Luke, kako one koji su ostali u svom gradu, tako i one rasute po dunjaluku, u više od stotinu zemalja i na pet kontinenata.

U početku moje ambicije nisu bile velike, ali su se vremenom mijenjale. Pokrenuti novinu nije nimalo jednostavan ni lak zadatak. Nakon nekoliko sastanaka Glavnog odbora i novoformirane redakcije, krenuli smo u realizaciju ideje. Za glavnog i odgovornog urednika izabran je novinar i publicista sa popriličnim iskustvom. Međutim, ubrzo je došlo do mimoilaženja oko brojnih pitanja, prije svega oko toga kako bi magazin trebalo da izgleda i na koji način bi se distribuirao. To je rezultiralo odustajanjem novoizabranog urednika, pa smo se odjednom našli u neobranom grožđu.

Kako sam poprilično tvrdoglav kada je riječ o realizaciji zamišljenih projekata, prihvatio sam se uloge urednika, naravno, na nagovor mojih najbližih saradnika. Uslijedile su brojne konsultacije, dogovori i pregovori. Uz mnogo truda, entuzijazma i dobre volje, krenuli smo u avanturu pokretanja novog magazina. Na moju inicijativu, magazin je dobio ime „Šeher Banjaluka“, formirana je redakcija i imenovan tehnički urednik. Magazin smo prijavili švedskom Zavodu za registraciju i patente, a kada smo dobili potrebnu dozvolu, više nije bilo prepreka za realizaciju projekta.

„Šeher“ je zvanično osnovan 7. aprila 2009. godine, a već mjesec dana kasnije, u maju, izašao je prvi broj.

Ostalo je, kako se kaže, historija. Magazin je odlično prihvaćen i danas traje već punih 17 godina. Tokom svih tih godina, na njegovim stranicama pisali su brojni saradnici: profesionalni novinari, književnici, kulturni i sportski radnici, umjetnici, putopisci, kao i ljubitelji lijepe riječi. Mnogi od njih nisu Banjalučani, što ovom magazinu daje posebnu draž i širinu. Dolazili su iz cijele regije, odnosno sa prostora bivše Jugoslavije. Najviše je bilo Sarajlija, ali su svojim tekstovima i prilozima bili zastupljeni i autori iz Tuzle, Mostara, Zenice, Prijedora, Bihaća, Trebinja, Zagreba, Beograda, Podgorice, Ljubljane, Splita...

Bio bi ovo podugačak spisak kada bismo željeli pobrojati sve naše saradnike. Ipak, neke ljude moramo posebno spomenuti, jer bez njihovog doprinosa ne bi bilo ni ovog magazina. Zato sam se potrudio da u ovom jubilarnom broju objavimo njihove fotografije. One koji nisu zastupljeni u ovom broju potrudit ćemo se predstaviti u narednom. Ako nekoga nenamjerno izostavim, neka mi oprost. Nažalost, mnogi od naših saradnika više nisu sa nama. Priroda je neumoljiva, ali ovom prilikom želimo im još jednom izraziti zahvalnost za njihov nesebičan doprinos „Šeheru“ i sve ono što su ostavili iza sebe.

Posebnu zahvalnost dugujemo porodici Golalić na njihovom razumijevanju i podršci, kao i svim ostalim sponzorima i prijateljima magazina koji su svih ovih godina pomagali da „Šeher“ traje.

Ovaj jubilej zato nije samo jubilej jednog magazina. To je priča o ljudima, prijateljstvu, Banjaluci i sjećanju na jedan grad koji ne želimo prepustiti zaboravu.

Na ovoj stranici možete pronaći sva dosadašnja izdanja „Šeher Banje Luke“:

<http://issuu.com/savezbl>

Na kraju, želim se iskreno zahvaliti svima koji su nam već uputili dobrovoljne priloge – u ime naše male redakcije i u svoje lično ime. Vaša podrška znači mnogo, i nadamo se da će vam se pridružiti i drugi naši čitaoci.

Vaš urednik Mirsad Filipović

OSNOVAN/GRUNDAT 2009.

Izdavač/Utgivare
SAVEZ BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ
RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

ISSN 2000-5180

Glavni i odgovorni urednik/
Chefredaktör och ansvarig utgivare

Mirsad Filipović

Urednik/Redaktor

Goran Mulahusić

Grafička obrada/Grafisk arbete

Gunić Zlatan, Art-studio EMMA

Blagajnik-Ekonom/Kassör-Ekonom

Zlatko Avdagić

Redakcija/Redaktion

Goran Mulahusić

Enisa Bajrić

Fatima Mahmutović

Nedžad Talović

Dopisnici/Korrespondenter

Ismet Bekrić (Slovenija)

Radmila Karlaš (BiH)

Mersad Rajić (Kanada)

Ljubica Perkman (Njemačka)

Reuf Jakupović (Švedska)

Dr Severin D. Rakić (Australija)

Dinko Osmančević (BiH)

Džana Mujadžić (Francuska)

Adresa redakcije/Redaktionens adress

Šeher Banjaluka,

Holmsvägen 9, 59136 Motala

Telefon: +46(0) 739 872 284

Internet: www.blsavez.se

E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

List izlazi dvomjesečno

Godišnja pretplata:

6 brojeva 300 SEK plus poštarina

Pretplata i reklame

+46(0) 73 98 72 284

E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

Rukopisi, crteži i fotografije se ne vraćaju

Štampa/Tryck

NIGD "DNN" Banja Luka

Naslovna strana

Omer Berber, U bajku udi

Saradnici magazina “Šeher Banja Luka”	4
Jedna knjiga na svome neželjenom izvoru	11
Legenda i nakon slavne sportske karijere	16
Vrbas, dajak i sjećanja	18
U potrazi za izgubljenom empatijom Švedske	22
Bosna i Hercegovina ne smije biti talac regionalnih interesa	24
Glorifikacija zločina Ratka Mladića	25
Dan bijelih traka u Oslu	26
Rimske terme u Čačku	27
In memoriam: Fikret Tufek	29
Jubilej za pamćenje	30
In memoriam: Muharem Sitnica - Sića	35
Još jedan krug:	36
Zlatan Ibrahimbegović	39
In memoriam: Oplakuje Vrbas svog krotitelja	40
Ljeto u Banjaluci	42
Kad pjesma poteče... ..	45
Plava šuma	48
Održan IV međunarodni festival „Žena sa knjigom“	53
Beisa Romanić: Pisci moraju da puste glas, nije njihovo da ćute	55
Zaboravljene žene u poeziji Sanje Balalić	57
Vrbaski svjetionici	60
Karađoz	62
Bijeli golub ponovo (ne) leti	68
Bešićeva prepelica	70
“Neka bude svjetlo. I bi... SAR-Light!”	72
Nova prijateljstva i brojne lijepe uspomene	74
Poezija	76
Prva ljubav	79
Lijepa tradicija je nastavljena	83
Čovjek koji je pričao sa golubovima	87
Posljednji Apač još čuva uspomene	88
Akademija: L’homage velikom učitelju	91
Čemu ova tviter - knjiga?	93
Ko je sve (s)rušio Jugoslaviju	94
Vicevi	97

Oni su svojim radom i priložima stvarali magazin "Šeher Banja Luka"

Mirsad Filipović - glavni i odgovorni urednik

Ismet Bekrić - sadašnji lektor i korektor

Prvi tehnički urednik - Samir Rajić

Muharem Sitnica-Sića

Fikret Tufek

Slavko Podgorelec

Goran Mulahusić- tehnički urednik

Zlatan Gunić - tehnički urednik

Enisa Bajrić

Mišo Vidović

Ozren Tinjić

Reuf Jakupović

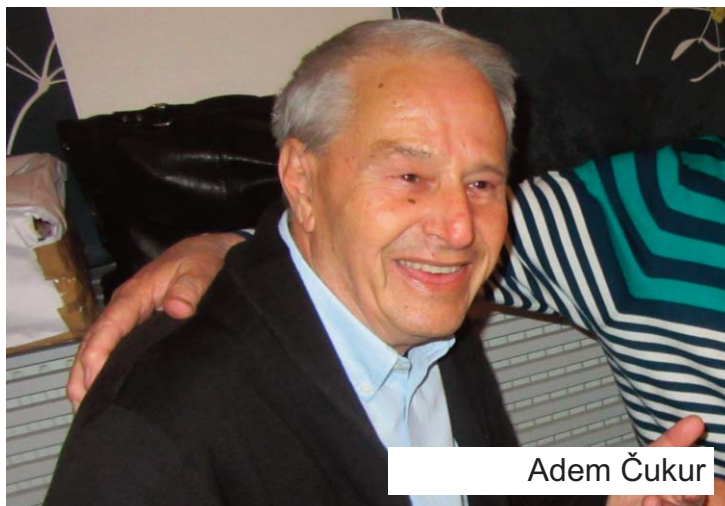

Radmila Karlaš

01.05.2010 13:44

Azra Lokvančić- naš prvi lektor i korektor

Adem Čukur

Mesud Mulaomerović

Zlatko Avdagić

Fuad Balić

Azra Avdagić

Bedrudin Gušić

Denis Dželić

Kemal Coco

Severin Rakić

Dinko Osmančević

Šimo Ešić

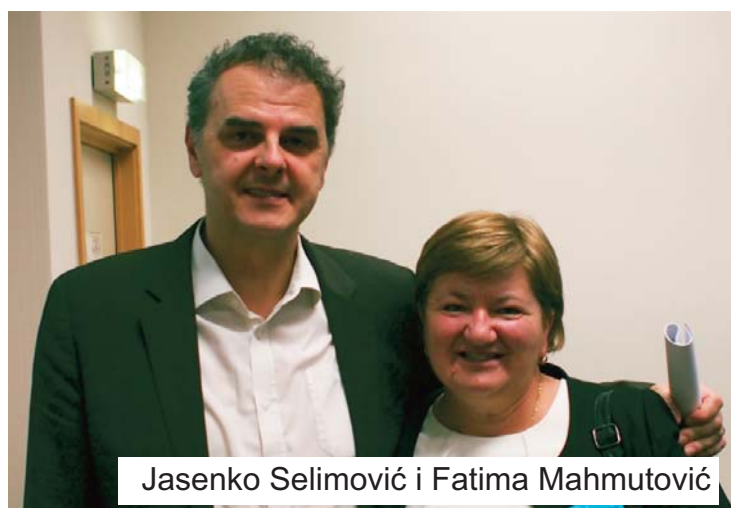
Edin Osmančević

Enes Zahić

Faruk Tičić

Jasenکو Selimović i Fatima Mahmutović

Dragana Pranjić , Enisa Čengić Popović,
Šemso Avdić, Idriz Saltagić i Enisa Bajrić

Irfan Nurudinović

Marjan Hajnal

Mišo Marić

Melisa Filipović

Anes Cerić

Muhamed Kulenović

Nedžad Talović

Ljubica Perkman

Omer Berber

Nerko Galešić

Muhamed Kulenović, Narcis Hadžiselimović,
Enver Kučuković - Tender i
Muhamed Ibrahimbegović - Palada

Rabija Arslanagić

Alma Bašić

Ranko Pavlović

Sead Cerić

Sadik Beglerović

Angel Trajkovski

Esad Bajtal

Dženana Mujadžić

Branko Tomić, Izet Muratspahić

Srđan Šušnica

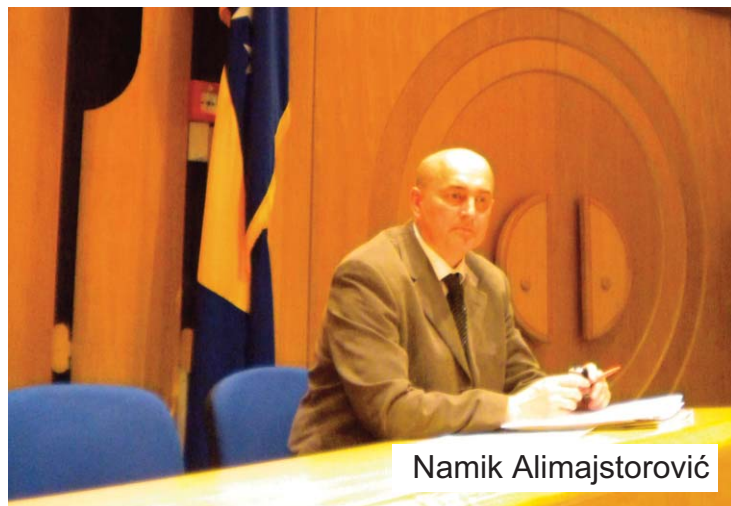
Enisa Popović Čengić i Zlatko Lukić

Meho Baraković i Vasvija Dedić - Bačevac

Džabir Maglajlić

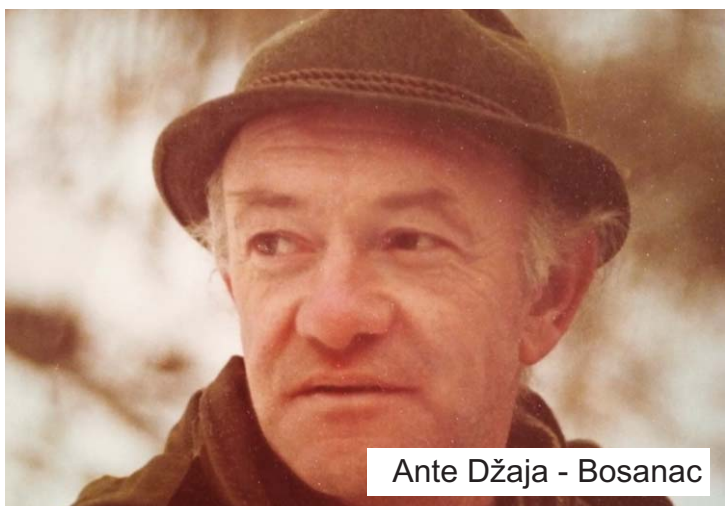
Namik Alimajstorović

Ranko Risojević

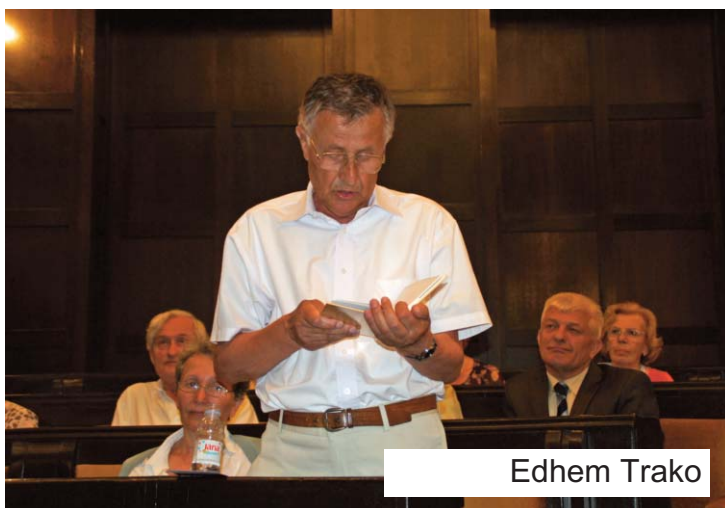
Senada Bešić

Ante Džaja - Bosanac

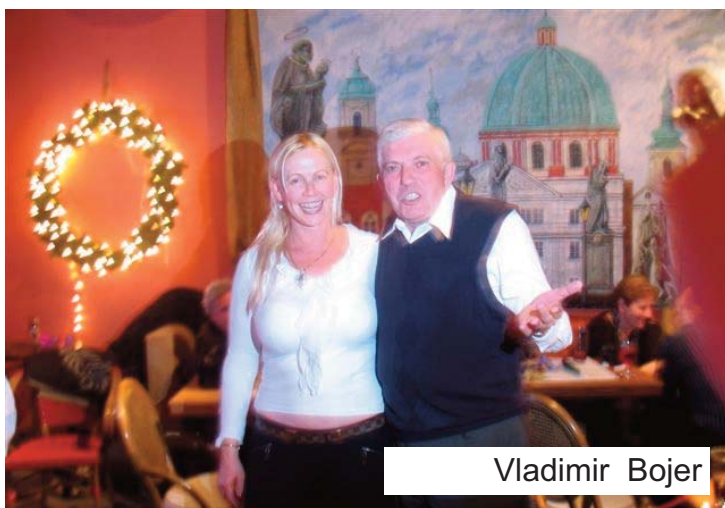
Lejla Selaković

Edhem Trako

Mersad Rajić

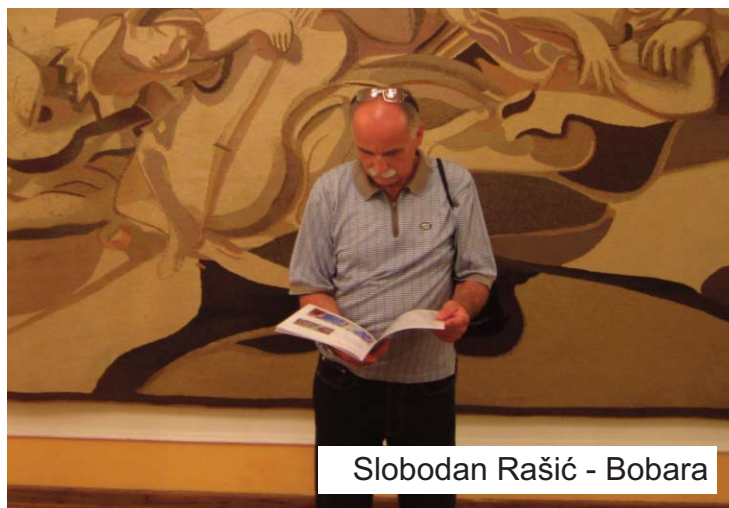
Vladimir Bojer

Sead Hambiralović

Enisa Osmančević - Ćurić

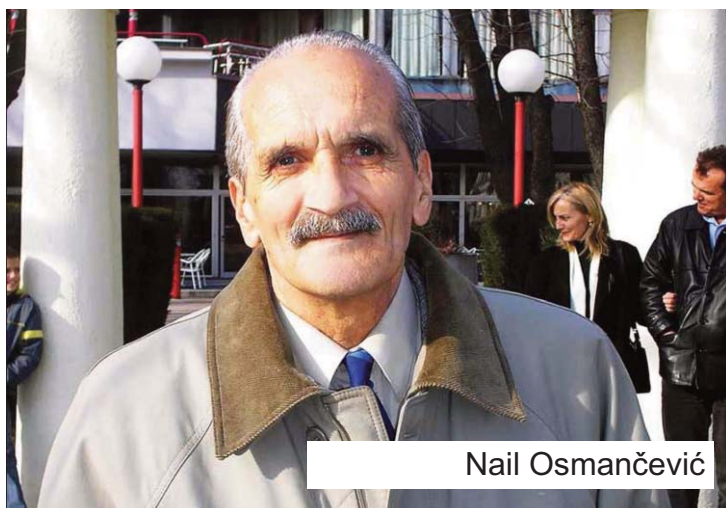
Slobodan Rašić - Bobara

Željko Tica

Džavid Gunić

Nail Osmančević

Atif Turčinhodžić

Rade Dujaković

Branka Vierda, Armina Galijaš, Siniša Malešević i Mišo Kapetanović

Jedna knjiga – na svome neželjenom izvoru

Studija prof. dr. Armine Galijaš o događajima u Banjaluci od 1990. do 1995. predstavljena i u samoj Banjaluci, na mjestu nesretnih događanja koji se ne smiju ni zaboraviti ni ponoviti.

Tekst i foto: Mirsad FILIPOVIĆ

Za Banjalučanku **Arminu Galijaš** saznali smo nešto više kada se među koricama posebnog izdanja pojavila njena detaljna studija o događanjima u gradu Banjaluci u periodu od 1990. do 1995. godine.

Knjiga je prvi put objavljena na njemačkom jeziku 2011. godine i, samim tim, nije doprla do mnogih Banjalučana. Međutim, nikad nije kasno da se osvijetle sve vrijednosti pisane riječi..

Promocija u Banjaluci

Saznao sam da je ovaj kapitalni rad preveden na bosanski jezik, kao i na druge regionalne jezike, te da će promocije biti održane u nekoliko gradova bivše Jugoslavije, uključujući i Banjaluku, gdje je predstavljena 22. juna u hotelu „Bosna“. Sa nekoliko prijatelja otišao sam na ovaj važan susret s knjigom, i tamo, što mi je bilo posebno drago, susreo i **Sinišu Maleševića** i njegovu tetku Seku. Gospođa

Okupljanje gostiju

Predsjednica udruženja, Milica Pralica i Branka Vierda

Gospa Marjanović-Seka je sestra **Krstana** i **Nedeljka Maleševića**, čije smo radove objavljivali, a to ćemo činiti i ubuduće.

Sala u kojoj je promocija održana poprilično se brzo ispunila, pa su mnogi posjetioci, koji su došli kasnije, morali stajati. Primijetio sam među prisutnima i poznate banjalučke novinare, političke analitičare i umjetnike.

Promociju je veoma uspješno vodila Zagrepčanka **Branka Vierda**, istraživačica i edukatorica u oblasti ljudskih prava. Ona je u uvodnoj riječi naglasila koliko je ova knjiga važna za sve Banjalučane, ali i šire, jer na dokumentovan i faktografski način govori o tim nesretnim godinama.

Mišo Kapetanović, antropolog i istraživač na Austrijskoj akademiji u Beču, govorio je o sadržaju knjige koji nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Uostalom, upravo je on knjigu preveo s njemačkog jezika na naš jezik i dao značajan doprinos tome da se njen sadržaj što bolje i jasnije razumije.

Siniša Kelečević je u svom obraćanju naglasio da ova knjiga ima ključnu ulogu u razumijevanju onoga što se događalo u gradu u tom periodu. Posebno je govorio o načinima na koje su provodeni nasilje, etničko čišćenje, kulturocid i urbicid. Budući da je Siniša po zvanju profesor sociologije, govorio je i o negativnim sociološkim promjenama koje su opisane u Armininoj knjizi. Inače, treba pomenuti da Siniša Kelečević predaje na univerzitetu u Dublinu.

Promijenjena slika grada

Autorica knjige, dr. Armina Galjaš, govorila je o svojoj povezanosti s rodnim gradom i o tome šta ju je navelo da se bavi naučnim i istraživačkim radom na ovoj osjetljivoj tematici. Istraživanje je započela prije više od dvadeset godina, a njen doktorat se pojavio 2010. godine na njemačkom jeziku. Armina Galijaš je naglasila da u našem gradu nije bilo oružanih sukoba, tenkova i bombardovanja, ali da se vodio jedan nevidljivi rat u kojem su etnonacionalističke srpske snage mijenjale predratnu sliku grada kroz političke i vojne odluke. Njena istinska želja jeste da se ono što se dogodilo tokom tih pet godina nikada i nikome više ne dogodi, jer su tragovi političkih dekreta i odluka vidljivi i danas.

Ovu značajnu promociju odlično je organizovalo Udruženje građana „Oštra nula“ i hvala im na tome.

Udruženje građana „Oštra nula“ je organizacija koja se zalaže za aktivno građanstvo i ljudska prava kroz djelovanje u oblastima socijalne pravde i kulture sjećanja.

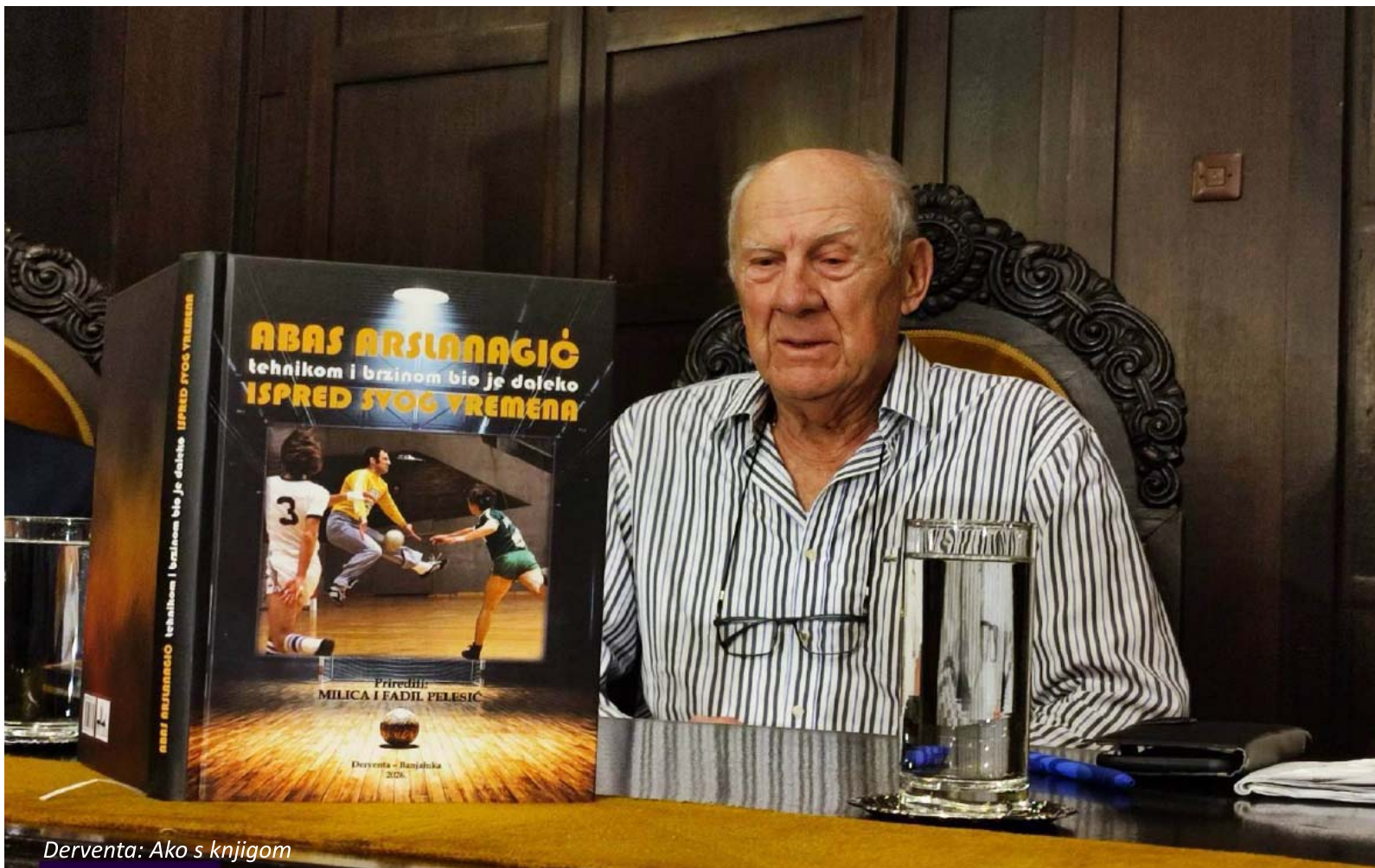

Prijavljivanje gostiju

Stari prijatelji: Ferid Lukačević i Armina Galijaš

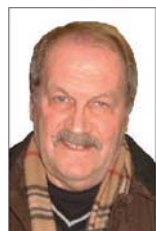

Derventa: Ako s knjigom

LEGENDA I NAKON SLAVNE SPORTSKE KARIJERE

Promovisana knjiga o Abasu Arslanagiću Aki

Ovaj tekst je prethodno objavljen u sarajevskom dnevnom listu Oslobođenje

Tekst i design:
REUF JAKUPOVIĆ
ecko@graposi.se

Sportska i rukometna javnost u Derventi, Banjoj Luci i Doboju imala je priliku da u ovim vrelim avgustovskim danima prisustvuje promociji knjige „Abas Arslanagić – tehnikom i brzinom bio je daleko ispred svog vremena“, čiji su autori Milica i Fadil Pelešić. Knjiga je posvećena legendarnom rukometnom golmanu, osvajaču zlatne olimpijske medalje i vizionaru rukometne igre.

Knjiga donosi detaljan uvid u bogatu karijeru i životni put popularnog Ake, što je nadimak po kojem je Abas Arslanagić prepoznatljiv u rukometnom svijetu. Od prvih rukometnih koraka u Derventi, preko zlatnih dana u banjalučkom Borcu, s kojim se popeo na vrh Evrope, pa sve do vrhunca u reprezentaciji Jugoslavije. Poseban akcenat stavljen je na njegov pionirski rad u metodologiji treninga golmana.

Promocija je okupilo brojne rukometne radnike, bivše i sadašnje rukometaše, Arslanagićeve saigrače te poštovaoce lika i djela čovjeka koji je zauvijek promijenio način odbrane rukometnog gola.

Saigrači iz reprezentacije

Posebno emotivno bilo je na promociji u Derventi, gdje su se uz Arslanagića bila i četvorica njegovih saigrača iz zlatne reprezentacije s Olimpijskih igara u Minhenu 1972. godine – Hrvoje Horvat, Milan Lazarević, Zoran Živković Tuta i Milorad Karalić. Oni, iako u poodmaklim godinama, nisu žalili truda da pruže podršku svom nekadašnjem saigraču.

O značaju knjige i Arslanagićevog naslijeđa svjedoče i poruke rukometnih velikana i stručnjaka izrečene prilikom promocije.

Hrvoje Horvat, kapiten zlatnih olimpijaca je naglasio neprikosnoveni prijateljstvo te generacije reprezentativaca i ulogu Arslanagića, istakavši da ih Minhen 1972. i danas neraskidivo veže. Poručio je da je Arslanagić bio ne samo stub te reprezentacije na голу, već i čovjek zbog kojeg su se svi na terenu osjećali sigurno. Istakao je da je knjiga o Arslanagiću najljepši spomenik zlatnim olimpijcima. Rekao je da je njegov dolazak u Arslanagićevo rodno Derventu bio dug prijateljstvu koje traje više od pola vijeka.

Milan Lazarević je posebno podvukao veličinu samog događaja i Arslanagićevog lika. Istakao je da je ponosan što je dio te zlatne generacije i naglasio da je Arslanagić "čovjek koji je zadužio rukomet na ovim prostorima". Rekao je da je ovakva monografija najmanje što je moglo da se uradi kako bi se sačuvala uspomena na pionirski rad i inovacije koje je Arslanagić uveo u rukometnu igru.

Zoran Živković Tuta je u Derventi ponovio stav koji često ističe kada govori o svom dugogodišnjem kolegi s gola, naglasivši da je Arslanagić bio istinski inovator i pionir koji je potpuno transformisao rukometnu igru. "Arslanagić nije bio samo vrhunski golman, već čovjek koji je prvi u svijetu postavio metodologiju i sistem treninga za golmane. Prije njega, golmani su branili "po osjećaju", a on je unio nauku, brzinu i tehniku u taj dio igre" – naglasio je Živković.

Arslanagićev klupski i reprezentativni saigrač Milorad Karalić je na promociji u Banjoj Luci rekao: "Arslanagić je stub banjalučke Borčeve škole i čovjek koji je zadužio rukomet na ovim prostorima. Njegova vizija branjenja i danas je lekcija svakom mladom golmanu širom svijeta".

Ni u Doboju se nisu štedjele riječi o Arslanagiću. "Doboj kao grad rukometa i TV turnira šampiona dobro zna šta Arslanagićevo ime znači u svjetskim okvirima. Ova monografija je neprocjenjiv trag i stručna lektira za sve buduće generacije" – naglasio je dobojski rukometni trener Vojislav Rađa tokom predstavljanja knjige u Doboju.

Knjiga autora Milice i Fadila Pelesića nije samo biografija jednog uspješnog sportiste, već i dragocjen dokument o vremenu u kojem je rukomet na ovim prostorima dosegao sami svjetski vrh.

Nakon trostruke promocije u Derventi, Banjoj Luci i Doboju, jasno je da ime Abasa Arslanagića i dalje izaziva duboko poštovanje svih generacija, ostajući trajno svjedočanstvo o velikanu čije je ime zlatnim slovima upisano u istoriju rukometa.

Pred odlazak za Doboj: Ako (lijevo) s autorom ovog teksta

Stoprocentni vlastiti način odbrane gola

I za kraj, evo šta je u pomenutoj knjizi o Arslanagiću, kao svoj prilog, napisao autor ovog teksta - bivši rukometaš i rukometni funkcioner: "Kao rukometni golman Arslanagić je po mnogočemu osoben, da ne kažemo jedinstven. Prije svega, on je jedini golman u svijetu koji je imao stoprocentno vlastiti način odbrane gola. Dakle, za razliku od drugih golmana, on nikoga nije kopirao. A njega jesu pa je, zahvaljujući tome, i nastala tzv. jugoslavenska rukometna škola, kada su u pitanju golmani. On prvi mijenja način na koji golman djeluje u svom prostoru i na liniji gola.

Tu je, prije svega, eksplozivan izlazak s linije gola u susret napadaču, bilo krilnom ili kružnom - ulazak u šut, kako se to pojednostavljeno kaže. Ruke su pritom iznad glave. Zatim je tu savršeno sinhronizovan i neobično brz rad ruku i nogu, posebno kod odbrane poluvisekih i niskih lopti. A kao specijalitet bio mu je agresivan stav kod izvođenja sedmeraca - izlazak na gotovo tri metra od izvođača, s obavezno raširenim rukama. Bilo je u to doba impresivno vidjeti ovog 190 cm visokog i 100 kg teškog golmana kada se nađe oči u oči s protivnikom".

Derventa: zlatni olimpijci s gradonačelnikom i autorima knjige

Vrbas, dajak i sjećanja

Piše: Mirza DAJIĆ

Izložbom posvećenom vrbaskom dajaku i rijeci Vrbas, Slobodan Rašić Bobara otvorio je obilježavanje 92. godišnjice Kluba akademičara Banja Luka, podsjećajući na ljude, događaje i tradiciju koji su obilježili kulturni identitet grada.

Izložbom fotografija „Vrbaski čamac – Dajak“, postavljenom na otvorenom, u bašti Mustafe Ekića Mukija na desnoj obali Vrbasa iznad Halil-buka, banjalučki umjetnički fotograf Slobodan Rašić Bobara najavio je obilježavanje 92. godišnjice osnivanja Kluba akademičara Banja Luka (KAB). U realizaciji izložbe učestvovali su i dugogodišnji članovi i prijatelji KAB-a Želimir Šarić, Kamenko Kašiković, Ratko Nalić i Ratko Stamenić, koji zajedno s Bobarom godinama njeguju sjećanje na bogatu tradiciju Kluba akademičara.

Fotografije čuvaju sjećanja

Pod grozdovima vinove loze, na mjestu koje i danas čuva duh starog Vrbasa, posjetioci su mogli pogledati 91 autorsku fotografiju nastalu od ranih sedamdesetih godina prošlog vijeka do danas, te 13 reprodukcija rijetkih arhivskih snimaka koji svjedoče o dugoj tradiciji dajaka i života uz rijeku. Među njima posebno mjesto zauzima najstarija sačuvana fotografija iz 1914. godine, kao i fotografije dajačenja Vrbasom do Jajca iz 1937. godine. Izložbu su upotpunili i vrijedni arhivski zapisi i fotografije koje je Bobara godinama prikupljao, kupovao i dobijao na dar, čuvajući tako dio vizuelne historije Banje Luke i Vrbasa. Izložba je održana u bašti domaćina Mustafe Ekića Mukija, na prostoru koji i danas čuva prepoznatljivi

ambijent uz Vrbas i čuveni Halil-buk, mjesto za koje je pjesnik Jovan Joco Bojović zapisao: „Kad savladaš riječnu struju na Halilu, majstor si.“

Rašić ističe da izložba nije posvećena samo jednom čamcu, već cijeloj kulturi života na Vrbasu.

- Dajak nije samo simbol Banje Luke nego i dio njenog identiteta. Kroz fotografiju želio sam sačuvati prizore koji polako nestaju i podsjetiti na vrijeme kada je Vrbas bio mjesto susreta, druženja i stvaranja uspomena. Ovom izložbom želimo otvoriti obilježavanje 92 godine Kluba akademičara i sačuvati sjećanje na ljude koji su svojim entuzijazmom obilježili jedno vrijeme Banje Luke, kaže Rašić.

Vrbas oblikuje identitet

Klub akademičara Banja Luka osnovan je 16. augusta 1934. godine u hotelu „Bosna“ i decenijama je bio jedna od najznačajnijih studentskih i omladinskih organizacija u gradu. Organizacija koju su osnovali studenti i radnička omladina ostavila je neizbrisiv trag u kulturnom i društvenom životu Banje Luke i Bosanske krajine. Njeni

članovi pokretali su brojne kulturne, sportske i društvene manifestacije, među kojima je posebno mjesto zauzimao „Karneval na Vrbasu“, preteča današnje manifestacije „Ljeto na Vrbasu“, ali i mnoge druge aktivnosti koje su obilježile društveni život grada.

Sjećanje na Klub akademičara njegovi nekadašnji članovi njeguju i danas. Svake godine, povodom godišnjice osnivanja KAB-a, okupljaju se kod spomen-ploča na zgradama Narodnog pozorišta i Banskog dvora, gdje polaganjem cvijeća odaju počast generacijama akademičara koje su ostavile dubok trag u društvenom i kulturnom životu Banje Luke. Obilježavanje godišnjice tradicionalno prate izložbe, projekcije filmova, scenski sadržaji i druženja kojima nastoje sačuvati uspomenu na organizaciju koja je decenijama okupljala studente, umjetnike i društvene aktiviste.

Naslijeđe traje dalje

Ovogodišnja izložba Slobodana Rašića Bobare nastavak je tog nastojanja. Nakon što je 2019. godine, povodom 85. godišnjice KAB-a, priredio izložbu plakata i arhivske građe posvećenu historiji Kluba akademičara, Bobara je ovog puta, kroz 91 fotografiju i 13 pažljivo odabranih arhivskih reprodukcija, ispričao priču o Vrbasu, dajaku i ljudima koji su generacijama živjeli uz rijeku, podsjećajući na jedan od najprepoznatljivijih simbola Banje Luke i neraskidivu vezu grada s njegovom rijekom.

Izložbom fotografija "Vrbaski čamac - Dajak", postavljenom na otvorenom, u bašti Mustafe Ekića Mukija, na desnoj obali Vrbasa, iznad Halil-buka, banjalučki umjetnički fotograf Slobodan Rašić Bobara najavio je obilježavanje 92. godišnjice osnivanja Kluba akademika Banja Luka (KAB). U realizaciji izložbe učestvovali su i dugogodišnji članovi i prijatelji KAB-a: Želimir Šarić, Kamenko Kašiković, Ratko Nalić i Ratko Stamenić, koji zajedno s Bobarom godinama njeguju sjećanje na bogatu tradiciju Kluba akademika.

Fotografije pamte

Pod grozdovima vinove loze, na mjestu koje i danas čuva duh starog Vrbasa, posjetitelji su mogli pogledati 91 autorsku fotografiju nastalu od ranih sedamdesetih godina prošlog vijeka do danas, te 13 reprodukcija rijetkih arhivskih snimaka koji svjedoče o dugoj tradiciji dajaka i života uz rijeku. Među njima posebno mjesto zauzima najstarija sačuvana fotografija iz 1914. kao i fotografije dajace-nja Vrbasom do Jajca iz 1937. godine.

Izložbu su upotpunili i vrijedni arhivski zapisi i fotografije koje je Bobara godinama prikupljao, kupovao i dobijao na dar, čuvajući tako dio vizuelne historije Banje Luke i Vrbasa. Izložba je održana u bašti domaćina Mustafe Ekića Mukija, na prostoru koji i danas čuva prepoznatljivi ambijent uz Vrbasa i čuveni Halil-buk, mjesto za koje je pjesnik Jovan Joco Bojović zapisao: "Kad saviadaš riječnu struju na Halilu, majstor si."

Rašić ističe da izložba nije posvećena samo jednom čamcu već cijeloj kulturi života na Vrbasu.

Dajak nije samo simbol Banje Luke nego i dio njenog identiteta. Kroz fotografiju sam želio sačuvati prizore koji polako nestaju i podsjetiti na vrijeme kada je Vrbas bio mjesto susreta, druženja i stvaranja uspomena. Ovom izložbom želimo otvoriti obilježavanje 92 godine Kluba akademika i sačuvati sjećanje na ljude koji su svojim entuzijazmom obilježili jedno vrijeme Banje Luke, kaže Rašić.

Vrbas oblikuje identitet

Klub akademika Banja Luka osnovan je 16. augusta 1934. godine u hotelu "Bosna" i decenijama je bio jedna od najznačajnijih studentskih i omladinskih organizacija u gradu. Organizacija koju su osnovali studenti i radnička omladina ostavila je neizbrisiv trag u kulturnom i društvenom životu Banje Luke i Bosanske krajine. Njeni članovi pokretali su brojne kulturne, sportske i društvene manifestacije, među kojima je posebno mjesto

Vrbas, dajak i sjećanja

Izložbom posvećenom vrbaskom dajaku i rijeci Vrbas Slobodan Rašić Bobara otvorio je obilježavanje 92. godišnjice Kluba akademika Banja Luka, podsjećajući na ljude, događaje i tradiciju koji su obilježili kulturni identitet grada

Piše: **MIRZA DAJIĆ**

zauzimao Karneval na Vrbasu, preteča današnje manifestacije Ljeto na Vrbasu, ali i mnoge druge aktivnosti koje su obilježile društveni život grada.

Sjećanje na Klub akademika njeguju i njegovi nekadašnji članovi i danas. Slike godine, povodom godišnjice osnivanja KAB-a, okupljaju se kod spomen-ploča na zgradama

Narodnog pozorišta i Banskog dvora, gdje polaganjem cvijeća odaju počast generacijama akademika koje su ostavile dubok trag u društvenom i kulturnom životu Banje Luke.

Obilježavanje godišnjice tradicionalno prate izložbe, projekcije filmova, scenski sadržaji i druženja kojima nastoje sačuvati uspomenu na organizaciju koja je decenijama okupljala studente, umjetnike i društvene aktiviste.

Naslijeđe traje

Ovogodišnja izložba Slobodana Rašića Bobara nastavak je tog nastojanja. Nakon što je 2019. godine, povodom 85. godišnjice KAB-a, priredio izložbu plakata i arhivske građe posvećenu historiji Kluba akademika, Bobara je ovog puta, kroz 91 fotografiju i 13 pažljivo odabranih arhivskih reprodukcija, ispričao priču o Vrbasu, dajaku i ljudima koji su generacijama živjeli uz rijeku, podsjećajući na jedan od naj-

Posebno mjesto zauzima najstarija sačuvana fotografija iz 1914. godine, kao i fotografije dajace-nja Vrbasom do Jajca iz 1937. Izložbu su upotpunili i vrijedni arhivski zapisi i fotografije koje je Bobara godinama prikupljao

/SLOBODAN RAŠIĆ BOBARA

/SLOBODAN RAŠIĆ BOBARA

/SLOBODAN RAŠIĆ BOBARA

Izložba fotografija: Vrbaski čamac - Dajak / SLOBODAN RAŠIĆ BOBARA

/SLOBODAN RAŠIĆ BOBARA

/SLOBODAN RAŠIĆ BOBARA

prepoznatljivijih simbola Banje Luke i neraskidivu vezu grada s njegovom rijekom.

Na obali Vrbasa, uz dajak kao jedan od najprepoznatljivijih simbola Banje Luke, pomenute fotografije ne čuvaju samo prošlost jednog grada. One svjedoče o vremenu u kojem su rijeka, ljudi i Klub akademika zajedno stvarali identitet Banje Luke, podsjećajući da se najvrednije uspomene čuvaju onda kada se prenose novim generacijama.

U potrazi za izgubljenom empatijom Švedske

Autor: Adnan Mahmutović
Profesor na Sveučilištu u Stockholmu.

Švedska koja me primila kao bosansku izbjeglicu 1993. godine više ne postoji. Volio bih da se vrati.

Francuski vojnik UN-a nosi teško bolesno dijete koje će biti evakuirano iz Sarajeva u Švedsku na medicinsku pomoć, 15. kolovoza 1993. tijekom rata u Bosni [Gabriel Bouys/AFP]

Trebali smo izaći iz blagdanske sezone u Švedskoj veseli, odmorni i spremni za sretnu novu godinu. Ali nismo. Prošlu godinu trebali smo završiti s osjećajem ljubavi i zajedništva. Ali nismo. Sve loše doseglo je nove razine i moglo bi otići još dalje.

Završili smo 2025., godinu punu rasizma, antisemitizma i islamofobije, s desničarskim Švedskim demokratima koji su i dalje dominirali političkim diskursom, Gretom Thunberg koja je bila kritizirana zbog svog političkog aktivizma, a vlada je smanjila 10 milijardi kruna (1,09 milijardi dolara) u razvojnoj pomoći.

Upravo na vrijeme za blagdane, Kur'an s rupama od metaka bio je obješen na ogradi Središnje džamije u Stockholmu, dok su iranski par – oboje pomoćnici medicinskih sestara koji su deset godina radili

u švedskim bolnicama – i njihova djeca bili predviđeni za deportaciju u Teheran.

U novoj godini suočavamo se s izborima na kojima će toksična politička retorika o protjerivanju kriminalaca i drugih koji se ne "ponašaju" i "ne prilagode" vjerojatno odrediti ishod.

Ono što slijedi u Švedskoj duboko me brine.

Kao bosanski Šveđanin, želim da obje moje zemlje budu najbolje što mogu biti. Želim da opet budu veliki, da upotrijebim ovu nabijenu frazu, jer mislim da sada nisu toliko veliki. Da, gledam na oboje s određenom nostalgijom jer se sjećam kakvi su bili u različitim razdobljima mog života.

Želim da Bosna bude slobodna od nacionalističkog otrova i da bude prava demokratska država poput Švedske. Želim da Švedska povрати svoj duh empatije koji joj je nekada omogućio da prihvati tisuće nas Bosanaca tijekom svoje najgore ekonomske krize. Švedska je prošla vrlo dobro, a za nas Bosance se kaže da smo najbolje integrirana i najuspješnija manjina.

Danas više nemamo ljude poput švedskog svećenika koji je uskočio u avion i pružio pomoć na aerodromu u Sarajevu tijekom nasilne opsade bosanske prijestolnice.

Sletjeti, istovariti, pobjeći. Brz ulazak i izlazak usred granatiranja. Ne mogu zamisliti da bi itko danas preuzeo takav rizik.

Što je još gore, razvili smo otpor prema empatiji i svakoga tko pokušava napraviti razliku gledamo kao čudnu iznimku.

Tada su zemlje odbijale braniti Bosance i dopuštale su nam da se sami branimo. Danas pomažu počiniteljima.

Sjećam se drugačije Švedske.

Tijekom prve dvije godine rata upoznao sam kolekcionara stripova u Banjoj Luci čija je kći pobjegla u Švedsku. Pokazao mi je pismo koje mu je poslala preko Crvenog križa. Bila je zima, a ona je opisivala ovo mjesto zvano Vargarda kao netaknut nordijski krajolik, tako lijep i nevin.

Bila bi mi sudbina da dođem u isti izbjeglički kamp 1993. godine. Bio sam uzbuđen – išao sam na mjesto za koje sam znao da će biti puno stripova.

Nedugo nakon dolaska, prebačeni smo u ovu vojnu zgradu u Uddevalli, gdje mi se činilo kao da mi stalni vjetar prolazi kroz um. Bili smo zatvoreni, ali smo imali kontakt sa švedskim srednjoškolcima. Pokušao sam naučiti švedski, ali budući da nismo znali hoćemo li ostati, još nismo imali nastavu švedskog.

Nisam doživio mnogo švedskosti u logoru. Bili smo samo mi Bosanci s PTSP-om, mješavina ljudi iz svih dijelova Bosne, i činilo se kao da smo iz potpuno različitih kultura. Isti ljudi, potpuni stranci.

Imao sam rođake – također izbjeglice – koji su bili stacionirani u Trollhattanu. Jednog zimskog dana, prije premještanja u Mullsjö, odlučio sam ih posjetiti. Puno je snijega padalo, a jedine cipele koje sam imao bile su lažne Converse tenisice s rupama na potplatu. Stigao sam u ovaj ugodan mali gradić s adresom u ruci. Ispostavilo se da je to bio P O Box. Osjećala sam se kao glupa mala izbjeglica izgubljena u prekrasnim ulicama Trollhattana.

Bilo mi je hladno, pa sam otišao u trgovinu pločama. Mjesto je mirisalo fantastično. Najegzotičniji miris koji sam ikad osjetio. Nisam to očekivao u Švedskoj. U Bosni nismo baš poznati po egzotičnim začinima. Volimo stvari jednostavne i jasne. U Švedskoj sam učio o

svijetu.

Čovjek koji je radio u trgovini vidio je da mi je hladno i dao mi kuhano vino s božićnim začinima, za koje sam kasnije saznao da se zove glogg. Bilo je vruće i snažno, i potpuno me oduševilo. Ovo je Proustovski trenutak kojeg ću vjerojatno pamtit do kraja života. Nisam znao švedski, ali nekako sam komunicirao da tražim izbjeglički kamp. Čovjek mi je pokazao kamo da idem.

Pronašao sam zgrade i vidio neke Bosance koji su mi rekli kako pronaći rođake. Već su počeli integrirati, vjerojatno zato što ih je bilo manje i živjeli su bliže Šveđanima.

Tijekom mog boravka, moja rođakinja je napravila male cimet rollice koje je zamrznila. Njezina kći i ja smo ih krale i jele smrznute, dok smo gledale Married... s djecom na švedskoj televiziji. Za nekoliko dana zaljubila sam se u glogg i cimet rollice.

U izbjegličkom kampu u Mullsjöu, u švedskom biblijskom pojasu, trenirao sam judo u lokalnom klubu, dok je u pozadini svirala glazba Nordmana. Malo mjesto, dragi ljudi, s nekim standardnim predrasudama prema muslimanima, ali ipak vođeni osjećajem pristojnosti. Uvijek su se brinuli o meni.

Bio je jedan Šveđanin koji je radio u kampu i uvijek je tražio loše stvari za reći o nama. Jednom, kad sam se žalio da je račun za struju previsok, tip je rekao da mi imigranti samo koristimo sustav i da bismo trebali naučiti poštovati zakon. Tko bi rekao.

Ljudi poput njega tada su bili rijetki. Sada ih ima jako puno. Tvrtke koje nam nisu htjele dati posao jer nismo dobro govorili švedski također su tada bile rijetke. Sada ih ima mnogo.

Volim promjene. I mrzim to. Kao i svi, pretpostavljam. Volim činjenicu da Švedska nudi puno bogatiju kulturu, i mrzim što je sve hladnija prema "drugom". Ljudi poput Grete sada se ističu i izazivaju čuđenje.

Čeznem za tim glogom koji sam okusio kao mladi izbjeglica jednako kao što žudim za onim snažnim srcima i umovima poput onog svećenika koji je dostavljao robu muslimanima pod vatrom.

Možda će se stvari promijeniti kad budem imala unuke. Vratit ću se našoj obiteljskoj tradiciji doručka iz IKEA-e, koja će biti bogatija, a opet vrlo ista stara tradicija.

Stavovi izraženi u ovom članku su autorovi i ne odražavaju nužno urednički stav Al Jazeera.

Adnan Mahmutović

Profesor na Sveučilištu u Stockholmu

Adnan Mahmutović došao je u Švedsku iz Bosne kao ratni izbjeglica 1990-ih. Profesor je književnosti i kreativnog pisanja na Sveučilištu u Stockholmu. Objavio je pet monografija i uredio zbornike iz postkolonijalnih studija, svjetske književnosti i studija stripova. Njegove knjige fikcije su: Tanji od vlasi, Kod nogu majki i Kako dobro i ostati fer.

Ämne: Bosna i Hercegovina ne smije biti talac regionalnih interesa – meðunarodno pravo mora biti iznad dnevne politike!

Napisao: Edin OSMANČEVIĆ

Bosna i Hercegovina ne smije biti talac regionalnih interesa – meðunarodno pravo mora biti iznad dnevne politike

Bosna i Hercegovina je suverena i meðunarodno priznata država čiji su teritorijalni integritet, nezavisnost i ustavni poredak garantovani meðunarodnim pravom. Ipak, gotovo tri decenije nakon završetka rata, država je i dalje izložena političkim pritiscima koji dolaze izvan njenih granica, dok meðunarodna zajednica prečesto odgovara saopćenjima umjesto konkretnim mjerama.

Sve otvorenije političko miješanje Srbije u unutrašnja pitanja Bosne i Hercegovine predstavlja ozbiljan izazov njenom suverenitetu. Istovremeno, posljednjih godina i politika Republike Hrvatske sve češće nastupa prema Bosni i Hercegovini kroz prizmu uskih etničkih interesa, umjesto dosljedne podrške njenim državnim institucijama i evropskom putu. Takav pristup ne doprinosi stabilnosti niti dobrosusjedskim odnosima, već produbljuje političke podjele i slabi povjerenje među građanima.

Evropski parlament u više je navrata potvrdio nepovredivost suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine, osudio destabilizirajuće djelovanje i podršku secesionističkim politikama te pozvao sve regionalne aktere da poštuju nezavisnost Bosne i Hercegovine. Istovremeno, sve su glasniji zahtjevi da Evropska unija odlučnije reaguje na svaki oblik političkog pritiska ili uplitanja susjednih država u unutrašnje poslove BiH

Međunarodna zajednica, a posebno Evropska unija i Ured visokog predstavnika, ne mogu više ostati nijemi posmatrači. Ako se od Bosne i Hercegovine traži poštivanje meðunarodnog prava, onda isto pravo

mora biti zaštićeno i od svih pokušaja političkog potkopavanja njene suverenosti, bez obzira odakle oni dolazili.

Još je neprihvatljivije što se godinama ne provode presude međunarodnih sudova. Presude međunarodnih krivičnih sudova, kojima su utvrđeni genocid u Srebrenici i brojni ratni zločini, nisu predmet političke rasprave nego dio međunarodnog pravnog poretka. Njihovo negiranje i veličanje pravosnažno osuđenih ratnih zločinaca predstavljaju napad na vladavinu prava, dostojanstvo žrtava i temelje mira.

Istovremeno, presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetima Sejdić–Finci, Zorić, Pilav, Pudarić i drugim jasno potvrđuju da Bosna i Hercegovina mora ukloniti diskriminaciju iz svog ustavnog i izbornog sistema i svim građanima osigurati jednaka politička prava. Te presude godinama ostaju neprovedene, čime se podrija povjerenje u evropske institucije i kredibilitet procesa evropskih integracija.

Sve je više pravnih stručnjaka koji smatraju da bi Bosna i Hercegovina trebala razmotriti donošenje propisa kojima bi osobama koje javno negiraju ili veličaju pravosnažno utvrđene ratne zločine i genocid bilo onemogućeno obavljanje javnih funkcija. Takve mjere već postoje u različitim oblicima u pojedinim evropskim državama kada je riječ o zaštiti ustavnog poretka i demokratskih vrijednosti.

Međunarodna zajednica treba prestati nagrađivati političke blokade već dosljedno provoditi vlastite odluke. To podrazumijeva punu primjenu zabrane negiranja genocida i veličanja ratnih zločinaca, ali i razmatranje dodatnih zakonskih rješenja kojima bi se onemogućilo obavljanje javnih funkcija osobama koje javno podržavaju ili negiraju pravosnažno utvrđene ratne zločine i genocid, uz puno poštovanje domaćeg i međunarodnog prava.

Bosni i Hercegovini nisu potrebni novi politički eksperimenti niti tutorstvo susjednih država. Potrebni su dosljedna primjena međunarodnog prava, zaštita državnog suvereniteta i jednakost svih građana pred zakonom. Svako drugačije postupanje predstavlja odustajanje od vrijednosti koje Evropa tvrdi da brani.

GLORIFIKACIJA ZLOČINA RATKA MLADIĆA – POKUŠAJ REHABILITACIJE I OPRAVDANJA SRPSKE POLITIKE NASILJA I DESTRUKCIJE IZ 90-IH

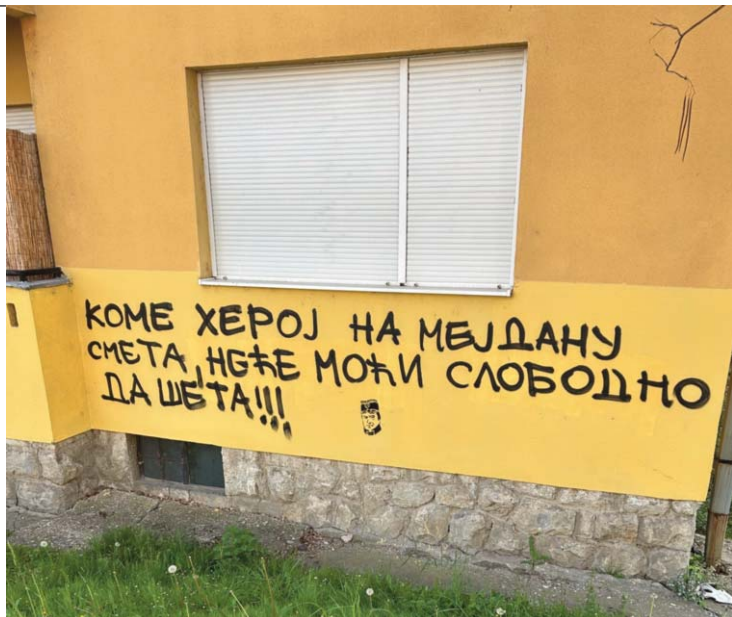

Foto: Mirsad FILIPOVIĆ

Napisao: Edin OSMANČEVIĆ

Bosna i Hercegovina ne smije biti talac regionalnih interesa – međunarodno pravo mora biti iznad dnevne politike

Bosna i Hercegovina je suverena i međunarodno priznata država čiji su teritorijalni integritet, nezavisnost i ustavni poredak garantovani međunarodnim pravom. Ipak, gotovo tri decenije nakon završetka rata, država je i dalje izložena političkim pritiscima koji dolaze izvan njenih granica, dok međunarodna zajednica prečesto odgovara saopćenjima umjesto konkretnim mjerama.

Sve otvorenije političko miješanje Srbije u unutrašnja pitanja Bosne i Hercegovine predstavlja ozbiljan izazov njenom suverenitetu. Istovremeno, posljednjih godina i politika Republike Hrvatske sve češće nastupa prema Bosni i Hercegovini kroz prizmu uskih etničkih interesa, umjesto dosljedne podrške njenim državnim institucijama i evropskom putu. Takav pristup ne doprinosi stabilnosti niti dobrosusjedskim odnosima, već produbljuje političke podjele i slabi povjerenje među građanima.

Evropski parlament u više je navrata potvrdio nepovredivost suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine, osudio destabilizirajuće djelovanje i podršku secesionističkim politikama te pozvao sve regionalne aktere da poštuju nezavisnost Bosne i Hercegovine. Istovremeno, sve su glasnjiji zahtjevi da Evropska unija odlučnije reaguje na svaki oblik političkog pritiska ili uplitanja susjednih država u unutrašnje poslove BiH

Međunarodna zajednica, a posebno Evropska unija i Ured visokog predstavnika, ne mogu više ostati nijemi posmatrači. Ako se od Bosne i Hercegovine traži poštovanje međunarodnog prava, onda isto pravo mora biti zaštićeno i od svih pokušaja političkog potkopavanja njene suverenosti, bez obzira odakle oni dolazili.

Još je neprihvatljivije što se godinama ne provode presude međunarodnih sudova. Presude međunarodnih krivičnih sudova, kojima su utvrđeni genocid u Srebrenici i brojni ratni zločini, nisu predmet političke rasprave nego dio međunarodnog pravnog poretka. Njihovo negiranje i veličanje pravosnažno osuđenih ratnih zločinaca

predstavljaju napad na vladavinu prava, dostojanstvo žrtava i temelje mira.

Istovremeno, presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetima Sejdić-Finci, Zornić, Pilav, Pudarić i drugim jasno potvrđuju da Bosna i Hercegovina mora ukloniti diskriminaciju iz svog ustavnog i izbornog sistema i svim građanima osigurati jednaka politička prava. Te presude godinama ostaju neprovedene, čime se podrija povjerenje u evropske institucije i kredibilitet procesa evropskih integracija.

Sve je više pravnih stručnjaka koji smatraju da bi Bosna i Hercegovina trebala razmotriti donošenje propisa kojima bi osobama koje javno negiraju ili veličaju pravosnažno utvrđene ratne zločine i genocid bilo onemogućeno obavljanje javnih funkcija. Takve mjere već postoje u različitim oblicima u pojedinim evropskim državama kada je riječ o zaštiti ustavnog poretka i demokratskih vrijednosti.

Međunarodna zajednica treba prestati nagrađivati političke blokade već dosljedno provoditi vlastite odluke. To podrazumijeva punu primjenu zabrane negiranja genocida i veličanja ratnih zločinaca, ali i razmatranje dodatnih zakonskih rješenja kojima bi se onemogućilo obavljanje javnih funkcija osobama koje javno podržavaju ili negiraju pravosnažno utvrđene ratne zločine i genocid, uz puno poštovanje domaćeg i međunarodnog prava.

Bosni i Hercegovini nisu potrebni novi politički eksperimenti niti tutorstvo susjednih država. Potrebni su dosljedna primjena međunarodnog prava, zaštita državnog suvereniteta i jednakost svih građana pred zakonom. Svako drugačije postupanje predstavlja odustajanje od vrijednosti koje Evropa tvrdi da brani.

Dan bijelih traka u Oslu: Banjalučani iz dijaspore govorili o ratu i izbjeglištvu

U Ambasadi Bosne i Hercegovine u Oslu obilježen je Dan bijelih traka, a tokom programa predstavljena je i akcija prikupljanja sredstava za spomenik žrtvama genocida u Srebrenici.

Prigodnom manifestacijom u prostoru Ambasade Bosne i Hercegovine u Oslu obilježen je Dan bijelih traka. Ovoga puta obilježavanje je proteklo kroz dijalog Damira Avdagića i Edina Kozarića.

Damir Avdagić je multidisciplinarni likovni umjetnik koji u svojim radovima kroz tekst, video i performans obrađuje mnoge aspekte trauma nastalih raspadom bivše Jugoslavije, gdje je i rođen, i odakle nosi porodičnu priču. Njegovi umjetnički projekti se bave i obrađuju traume povezane s ratom i bijegom, te zbog toga ima veliku važnost za naš savremeni svijet, opterećen sukobima.

On naglašava međuljudske aspekte i postavlja važna pitanja o tome kako možemo živjeti zajedno kroz različite kulture, etničke pripadnosti, historije i jezike. Tokom sinoćnjeg programa prikazani su odlomci djela Damira Avdića "Prevođenje" i "Repriza/Uzvratanje".

Bio je ovo veoma zanimljiv dijalog dvojice stvaralaca, koji su faktički postartana generacija, a koji je pokazao njihov odnos prema tim mučnim zbivanjima, tačnije agresiji zbog koje su morali napustiti svoj rodni kraj. Edin Kozarić je profesor sociologije sa titulom doktora. Obojica su rođeni u Banjoj Luci, ali su odrasli i školovali se u zemljama Skandinavije i Sjedinjenim Američkim Državama.

Damir Avdić i Edin Kozarić

RIMSKE TERME U ČAČKU

RAZGLEDNICA IZ ČAČKA (II)

Piše: Dinko OSMANČEVIĆ

U selu Rošci, desetak kilometara udaljenom od Čačka, na svom imanju živi Majina majka Rada. Pobjegla je iz svog čačanskog stana i gradske vreve i u rajskoj prirodi podkablarskog kraja i sa prirodom provodi svoje penzionerske dane.

Nedavno je od penzije morala izdvojiti sredstva da kupi novi boiler za kupatilo, pošto je stari potpuno otkazao, ali nije joj se posrećilo, jer ni novi nije radio kako treba. Zajedno smo otišli u prodavnicu i zamijenili neispravan aparat.

Podesilo se da je prodavnica u najužem centru Čačka. Tu odmah, a iza hotela Beograd, nalaze se konzervisani i restaurisani ostaci rimskog kupatila iz trećeg i četvrtog vijeka! (Hotel Beograd otvoren 1. januara 1900. najstariji je aktivni hotel u Srbiji.)

Iskoristili smo priliku i sve troje zajedno, uskim prolazom stigli smo do termi. Iako se čačanske terme nalaze u epicentru grada, lako ih možete pronaći, jer su sakrivene zgradama. U stvari, one i jesu

pronađene slučajno, prilikom kopanja temelja za jednu veliku zgradu 1970. godine. Tom prilikom, od osam pronađenih prostorija, jedna je nažalost i uništena. Plan zgrade se u hodu morao promijeniti, pa je ona umjesto pravougaonog oblika, morala biti skrenuta od termi i danas je zbog toga nazivaju lučnom zgradom. Donekle je nezgodno što se zgrada doslovno diže iznad ostataka kupatila. (Ponekad, poneki nesavjesni stanar zna jednostavno izbaciti smeće kroz prozor na iskopine.)

Na terasi, koja je za posjetioce podignuta nasuprot zgrade, postavljeni su panoji na četiri svjetska jezika, koji objašnjavaju kako je zgrada nekada izgledala i gdje su se nalazile pojedine prostorije, kao i njihova svrha.

U kasnoantičko doba, Čačak se nalazio na istočnim granicama rimske provincije Dalmacije. (Interesantno je da je i Banjaluka bila na samoj granici Dalmacije prema Panoniji.) Ono što znamo, u ove krajeve 170 godine, upućena je Druga dalmatska kohorta, pa se zna da je tada oko vojnog logora, dolaskom prateće logistike (uglavnom zanatlija potrebnih za vojni logor) nastalo manje civilno naselje. Ostaci tog kasnoantičkog naselja pronađeni su dvjestotinjak metara dalje kod Narodnog muzeja Čačak, zatim u neposrednoj blizini Saborne crkve, čak se smatra da je dio tog materijala ugrađen u samu crkvu, kao i u dvorištu Gimnazije. (Nažalost, još uvijek nismo saznali kako se Čačak zvao u rimsko doba.) Taj dio grada tada je bio središte naselja, dok su se terme nalazile ipak bliže periferiji, jer se mnogo ložilo, da bi se kupatilo zagrijavalo. Rimljani nisu imali bojlere kao mi sada, (pa ni probleme sa neispravnim uređajima) već su imali fantastičan sistem podnog i zidnog grijanja, kojim su zagrijavali vodu i prostorije.

Među prvim građevinama u svim rimskim naseljima, građene su terme. To nam jasno govori o značaju koji su rimljani pridavali higijeni. Ali, kupatila su imala i drugu, društvenu ulogu. U njima, ljudi su razgovarali, družili se, saznavali bitne vijesti, sklapali poslove. U kupatila su odlazili svi, i stari i mladi, bogati i siromašni, čak i robovi!

U velikim termama, bazeni su bili ogromni, a muške i ženske prostorije bile su razdvojene. Postojali su i pateći sadržaji, vježbališta, čajdžinice, biblioteke.

Čačanske terme ne spadaju u ta velika kupatila, već u manja, takozvane balneume. U njima, umjesto bazena nalazili su se bazenčići u kojima se uglavnom sjedilo. Tražili smo pogledom sa terase pojedine prostorije, onako kako su nam govorila uputstva sa panoa.

Kao što rekoh, čačanske terme su u stvari balneum površine 340 metara kvadratnih. Jasno smo uz pomoć ilustracija na panoima prepoznavali pojedine prostorije termi: svlačionicu, vježbaonicu, toalet, bazen sa toplom vodom, bazen sa vrućom vodom, prostoriju za preznojavanje, i dva bazena sa hladnom vodom. (Kod prostorija za vruću i toplu vodu vide se ložišta.) Smatra se, na osnovu pronađenih ukosnica i drugih sličnih predmeta, da je balneum u Čačku bio javno kupatilo. Ulaz u ovakva kupatila se naplaćivao, a od tih sredstava održavano je kupatilo.

U Srbiji je otkriveno više desetina rimskih termi, ali u Zapadnoj Srbiji ovo kupatilo je jedino koje je restaurisano i konzervirano i čiji temelji i donji dio su dostupno turistima i drugim znatiželjnicima. Ono što je manje ili nimalo poznato i samim Čačanima, na teritoriji grada, na zapadnoj periferiji, otkriven je još jedan manji balneum osamdesetih godina prošlog vijeka, za koji se smatra da je bilo privatno kupatilo nekog imućnog Rimljanina na njegovom poljskom imanju. Pošto se te terme nalaze i danas na privatnom imanju, one su istražene, dokumentovane, a zatim ponovo zatrpane.

Dok smo mi tumačili šeme na panoima i slikali iskopine termi, mama Rada nam je pobjegla i prišla nalazištu sa druge strane, sa koje se sada pravi novi, reprezentativniji prilaz. I mi smo se uputili za njom, okružili nekoliko zgrada i iza zida koji odvaja terme pronašli radnike i mladog volontera, na novom nalazištu, za koje se smatra da

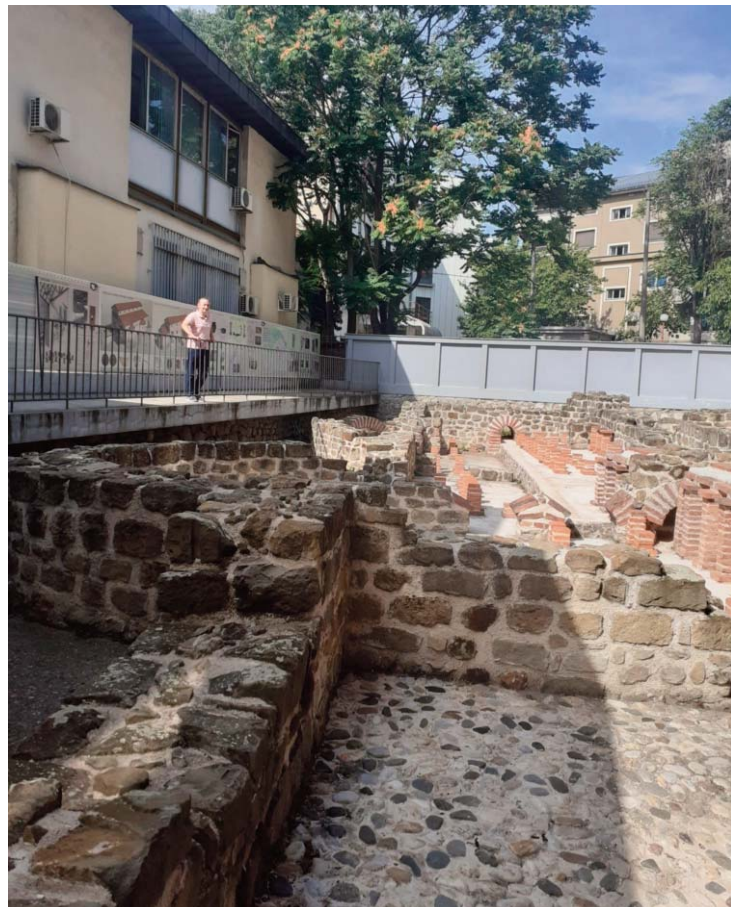
ima veze sa termama. (Jedan od radnika služio je vojsku u Zalužanima, plećati dvometraš, neobičan za jednog tenkistu.) Odmah su pozvali svog arheologa, Vujadina Vujadinovića koji rukovodi istraživanjima.

Vujadin je arheolog Narodnog muzeja Čačak, srdačan, još uvijek mlad čovjek koji izuzetno voli svoj poziv i koji trenutno priprema doktorat. Požalio nam se da su sredstva ponajveći problem za arheološka istraživanja u Čačku i kraju, koji je zaista bogat kasnoantičkim i ranovizantijskim nalazištima, kao naravno i ostacima bliže istorije. Detaljno nam je objasnio svaku pojedinost vezanu za čačanske terme, iznad kojih je (na gornjim nivoima zemlje) u kasnijim vremenima bila hrišćanska nekropola, i u kojoj su takođe otkriveni značajni predmeti.

Potom me je Vujadinović pozvao i odveo u Narodni muzej. Pokazao mi je u Gospodar Jovanovom konaku sve značajnije predmete iz perioda antike, ali i pokazao maketu ranovizantijskog grada na planini Jelici, sa jasno odvojenim gornjim i donjim gradom. U tom gradu su otkriveni temelji nekoliko bazilika, ali i zgrada profane namjene. Otkriveni su novčići, dijelovi oružja i oruđa, kao i brojni drugi predmeti. Jedan od značajnijih je srebrna kutijica, čija kopija se nalazi u Muzeju, dok se original čuva u Zemaljskom muzeju u Sarajevu. Nalazište na Jelici u narodu je poznato kao Gradina na planini Jelici. Vazdušnom linijom udaljeno je 7,5 km od Čačka. Ranije, priznajem, nisam uopšte znao za ovo nalazište koje se datira na VI vijek i koje je jedno od najznačajnijih ranovizantijskih nalazišta u Srbiji, pa i mnogo šire. Smatra se da su se upravo ovdje prvi put u 6. ili 7. st. srele romejska i slavenska zajednica.

Na kraju, naš ljubazni domaćin, arheolog Vujadin Vujadinović, poklonio mi je dvije izuzetne knjige: „Čačak u prošlosti (1192-1995) studije i putopisi“, koju je priredio Rodoljub Petrović (drugo dopunjeno izdanje) i „Grad na Jelici - ranovizantijski utvrđeni centar u Iliriku“, koju je uredio Mihailo Milinković (Beograd-Čačak 2017), kao i odličnu brošuru Narodnog muzeja Čačak, „Na Jelici beše grad“ čiji autori su Vujadin Vujadinović i njegova koleginica Aleksandra Gojgić.

Ozaren svim saznanjima i svim što sam nenadano doživio, požurio sam u taksi, koji me je čekao da krenemo u Rošce, zajedno sa božlerom za mama-Radine terme (kupatilo).

Premинуo Fikret Tufek, glas bh. dijaspore u Švedskoj i saradnik Oslobođenja

Do posljednjih dana pisao je o Bosni i Hercegovini, Sanskom Mostu i Sani, ostajući vjeran novinarskom pozivu i ljudima kojima je posvetio cijeli svoj radni vijek.

Fikret Tufek, bosanskohercegovački novinar s adresom u Švedskoj i dugogodišnji saradnik i dopisnik Oslobođenja iz Malmöa, preminuo je u 80. godini.

Naš Fikret je iza sebe ostavio više od pola stoljeća rada u novinarstvu, radiju, televiziji, štampanim i online medijima.

Ljubav za Sanu

Do posljednjeg dana Fikret je pisao o ljubavi prema najdražem Sanskom Mostu i Sani. Sudbina je tako htjela, da neposredno prije svoje smrti Fikret dođe u svoju Sanu, pored rijeke Zdene, a tu će i ostati, u rodnom selu Tomini.

Odlaskom Fikreta Tufeka Bosna i Hercegovina je ostala bez duše koja ju je mnogo voljela, bh. zajednica u Švedskoj izgubila je vjernog člana, a Oslobođenje dugogodišnjeg saradnika i prijatelja čiji će doprinos ostati trajno zabilježen.

Biografija

Rođen 26. decembra 1946. godine u Tomini kod Sanskog Mosta, Tufek je novinarsku karijeru započeo krajem šezdesetih godina prošlog stoljeća. Bio je osnivač Radio Sanskog Mosta, njegov glavni i odgovorni urednik, prvi dopisnik Radio i Televizije Sarajevo iz Sanskog Mosta, a potom i dugogodišnji direktor i glavni urednik Radio Banjaluke.

Dženaza i ukop

Dženaza namaz će se klanjati u srijedu, 5. augusta, u 17 sati, poslije ikindije namaza, ispred džamije u Tomini. Ukop će se obaviti na mezarju u Tomini.

Iza Fikreta ostaju supruga Emira, kćerke Eni i Erna, braća Safet i Enver, sestra Fadila, zetovi Adam i Boris, unuk Alvin, unuka Irma, te ostala brojna rodbina, prijatelji i komšije.

Redakcija Oslobođenja Fikretovoj porodici i prijateljima izražava najiskrenije saučešće.

U Geteborgu odžan 25. Susret Banjalučana JUBILEJ ZA PAMĆENJE

Foto: Goran Mulahusić

Piše: Fikret Tufek

U Göteborgu je 5. oktobra 2019, u Folkets Park Mölndal, odžan tradicionalni i jubilarni 25. Susret Banjalučana u Švedskoj, uz prisustvo od preko 350 posjetilaca sa preko 70 učesnika programa. Organiziranim prijevozom doputovali su Banjalučani iz Malmea (Arlova, Landskrone, Halmstada), Orebra (Arboge), Motale i Noršepinga, a stigli su i brojni Banjalučani osobnim automobilima iz različitih mjesta u Švedskoj. Gosti večeri bili su sportista Abas Arslanagić Ako, dobitnik ovogodišnjih nagrada „Počasni građanin Banja Luke“ i „Zlatni ključ grada“ i Rabija Arslanagić, aktivistica i ranija predsjednica „Saveza žena BiH i Švedske“ u Švedskoj. Tokom večeri vođena je i humanitarna akcija za Asocijaciju „Fatma“ iz Banjaluke i prikupljeno je 10.000 kruna, odnosno uplaćeno 1800 KM, za dvije jednogodišnje stipendije učenicama: Džani Mešić (15) Medicinska škola i Ariyani Žerić (17) Ekonomska škola. Sve je ovo bilo u organizaciji Saveza Banjalučana u Švedskoj, a jako uspješan domaćin bilo je Udruženje Banjalučana u Geteborgu, koje je organiziralo lijepu zabavu sa „Dedo bendom“: solista Dedo Balić i klavijature Faruk Ademović. Nastupili su i folklor KUD „Behar“ Geteborg s koreografijama Amela Mulalića, hor „Zelena rijeka“ Orebro, hor „Bosanska krajina“ Malme, glumci Sabahudin Bahtijaragić Cober i Muris Gozić, pisac Šemso Avdić i sazlija Asim Hodžić. Organizirana je i bogata lutrija sa 25 nagrada, od kojih je, prvu nagradu avio-karta Vizz Aira Švedska – BiH, dobio Halid Demirović, Malmea.

„Pjesma Banjaluci“

Manifestacija je najavljena čitanjem stihova poznatog banjalučkog pjesnika Ismeta Bekrića

„Pjesma Banjaluci“

*S vrha Šehitluka, zidina Kastela; u srce me rani zelena
strijela.*

*Sad kucaju srca žuborom Vrbasa; i kao kad vjetar aleje
talasa*

*Nosim te u srcu, čuvam te u duši; pjevam samo tebi mojoj
Banjaluci.*

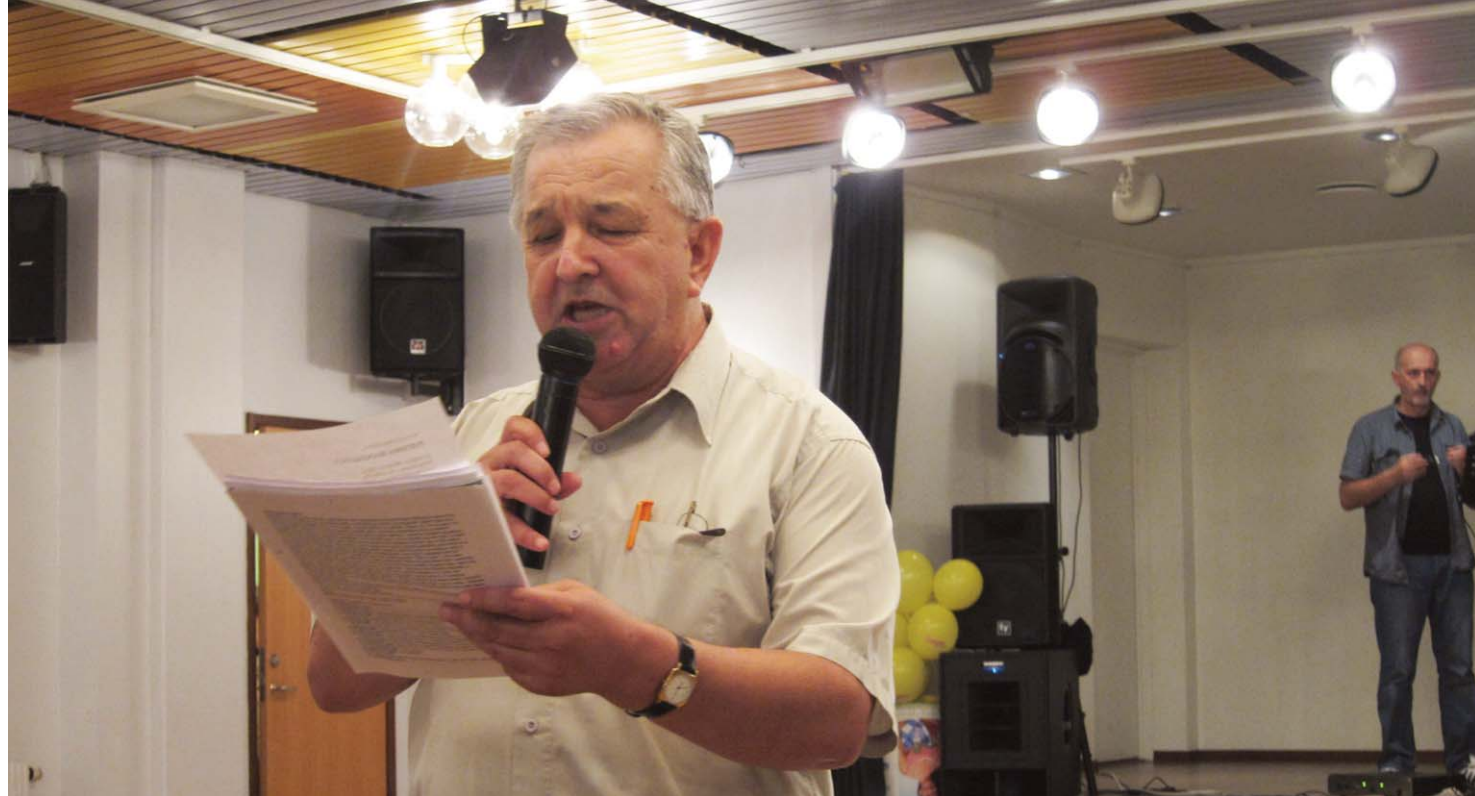
*Ti si radost oka, moja topla luka; ti si san djetinjstva, moja
Banjaluka. “...*

Da se ne zaboravi, najava voditelja programa:

- Dobro veče! Dobro došli na jubilarni 25. Susret Banjalučana u Švedskoj! Dobro veče moja draga Banjaluko, dobro veče svima vama Banjalučanima u sali, ali i širom kugle zemaljske, jer živimo, nakon agresije na BiH u preko 100 zemalja svijeta. Oko 85.000 Banjalučana je izbjeglo ili protjerano. Ovdje u Švedskoj živi oko 13.000, a u zemljama Sjevera (Norden) oko 20.000 Banjalučana. Banjaluka je imala dvije nesreće, jednu prirodnu, drugu društvenu: katastrofalni zemljotres 1969, te agresiju na BiH i Banjaluku 1992-1995. BiH je prije rata imala ca 4,4 milion, danas ca 3,3 miliona stanovnika. Od 1. januara 2018, BiH svaki dan napusti 115 osoba, što je godišnje ca 42.000 osoba! BiH će imati više stanovnika u dijaspori nego u matici. Dobro veče i dragi Banjalučani u gradu Banjaluci, jer mi se ne dijelimo na raseljene i one koji to nisu, podjela nema u srcima našim, banjalučkim! U našim srcima trepere žuti listovi banjalučkih aleja, u srcima teče brza rijeka Vrbas!

Banjalučki književnik Ismet Bekrić, piše u tekstu: „*Na kraju još jedne godine, Nijanše života ili slike zavičajne*“: „Evo nas na kraju još jedne, i na početku još jedne, ko zna već koje, rasute – da ne kažemo izbjegličke – godine. Prvo nismo bili „ni tamo, ni ovdje“, a sad nastojimo biti – „i tamo, i ovdje“, ili „i ovdje, i tamo“, zavisno već kroz koji to prozor sjećanja i svakodnevlja posmatramo.“

Susreti Banjalučana u Švedskoj: 1995. Örebro, 1996 Norrköping, 1997. Stockholm, 1998. Jönköping, 1999. Göteborg, 2000. Malmö, 2001. Växjö, 2002. Motala, 2003. Göteborg, 2004. Motala, 2005. Växjö, 2006. Göteborg, 2007. Norrköping, 2008. Göteborg, 2009. Örebro, 2010. Landskrona, 2011. Jönköping, 2012. Motala, 2013. Nyköping, 2014. Göteborg, 2015. Halmstad, 2016. Motala, 2017. Halmstad, 2018. Örebro i 2019. Göteborg.

Sve je ovo u organizaciji Saveza Banjalučana u Švedskoj, za čije je osnivanje inicijativa potekla 1996, a koji je zvanično osnovan 1997. godine u Noršepingu. U najbolja vremena Savez je imao preko 5.000 članova u 5 regija i sa 30-tak lokalnih udruženja – danas ima ca 2.000 članova u 11 udruženja. Predsjednici Saveza Banjalučana bili su: Reuf Jakupović 1997, Elvir Hasanić 1998, Mesud Mulaomerović 1999, Izudin Smailagić 2003 i Mirsad Filipović od 2006. Savez ima širok spektar djelovanja: od rada na povratku i registraciji imovine, vraćanja naziva ulicama, glasanja, do njegovanja tradicija kulture, humanitarne pomoći i naše afirmacije ovdje, gdje živimo. Od značajnijih aktivnosti važno je pomenuti „Vezeni most“ svakog ljeta u Banjaluci, dosada je održano 16 susreta, s tim da u sklopu toga značajno mjesto ima štampanje „Banjalučkih žubora“ punih 20 godina, s tim da je do sada izišao 21 broj. Obilježavamo i 10 godina Časopisa „Šeher Banja Luka“, izišao je 62. broj. Susreti Banjalučana u Švedskoj održavaju se od 1995, prvi Susret bio je u Orebru, pa sve do danas 2019. u Geteborgu, koji je i najaktivniji jer je u njemu održano čak 6 susreta, u Motali 4, te u Orebru 3, po dva susreta održana su u: Noršepingu, Jonšepingu, Vekšju i Halmstadu, a po jedan u: Štokholmu, Malmeu. Landskroni i Nišepingu. Dakle, susreti su održavani do sada u 11 gradova. Večeras će nam biti lijepo, družićemo se, razgovarati, predstaviti naše goste i umjetnike, imati bogat kulturni program. Želim vam lijepo i ugodno večer na 25. Susretu Banjalučana ovdje u Geteborgu!“

Almaz Cerić, predsjednik Udruženja Banjalučana Geteborg:

– Dobro nam došli na Jubilarni Susret Banjalučana u Göteborg, gdje je do sada održano sa ovim, ukupno šest susreta, čime smo ponosni. Učinili smo sve u pripremi da susret bude uspješan. Posebno pozdravljam našeg počasnog i doživotnog predsjednika, koji je tu dužnost obavljao 10 godina, Muhameda Ibrahimbegovića Paladu, koji će 23. novembra

navršiti 90 godina! Nadamo se da će vam biti lijepo i ugodno uz bogat kulturnozabavni program sa oko sedamdeset učesnika, te uz lutriju i poznati „Fare“ iliti „Dedo bend“. Želim vam lijep i ugodan boravak i zabavu.

Edin Osmančević, aktivista u ime dijaspore, konsultant korporacije u Swedbanci::

- Pozivam sugrađane da obilaze i vraćaju se svom gradu, kada god to mogu, te čuvaju vlastitu imovinu u RS. Poslednji primjer Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne odnose (RUGIP), upućen vlasnicima nekretnina na teritoriji opštine Ljubinja, kao i imao prava, koji zbog bilo kojeg razloga nisu bili upisani u zemljišnim evidencijama koje se vode kod Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, da sporazumno, o svom trošku, u roku od 45 dana, obilježe neophodne granične tačke parcela u svom vlasništvu. Na RUGIP-ovoj oficijalnoj internet stranici se navodi da će imovina onih koji ne ispoštuju zahtjeve biti uknjižena na bh.entitet RS. Naravno da su ovo sulude ideje, jer nijedna vlast ne može otuđiti privatnu imovinu. Upozoravam da zvanična vlast Banjaluke sprovodi brojne represije nad svojim stanovnicima, ne riješavajući brojna ubistva, štiteći kriminalce i političare te zabranama okupljanja guši građanski revolt“.

Prof. Dr. Mirsad Hadžikadić, „Platforma za progres“, video-poruka iz Banjaluke:

- Dragi moji Banjalučani, sve vas pozdravljam na 25. Susretu Banjalučana i žao mi je što nisam s vama, ali mi je drago da zajedno razgovaramo o našoj jedinoj domovini BiH, ali i o uspomena i ljepotama moje i vaše Banjaluke, iskreno se nadajući da ćete se svi koji možete vratiti u svoju domovinu i Banjaluku. Ja se zalažem kroz „Platformu za progres“ za bolju i sretniju BiH, kojoj smo svi mi potrebni. Formirali smo odbor „Platforme za progres“ i u Švedskoj i pozivam vas da se uključite, jer svi smo mi kao pojedinci neophodni za budućnost BiH, svi možemo pomoći, bez vašeg doprinosa nema BiH.

Političari nisu vlasnici BiH, ona je vlasništvo svih nas, a bez BiH nema ni nas!“

Gosti Susreta Banjalučana

Doajen sporta, veliki čovjek Abas Arslanagić Ako, bio je legendarni golman generacije rukometaša „Borca“, za koga je odigrao je 232, za reprezentaciju Jugoslavije 125 utakmica. Dva puta je nastupio za reprezentaciju svijeta. Sa „Borcem“ je osvojio 4 titule prvaka Jugoslavije i 5 titula pobjednika Kupa Jugoslavije. Kruna njegove karijere je titula prvaka Evrope. Sa reprezentacijom Jugoslavije osvojio je zlatnu olimpijsku medalju i dvije bronzane medalje sa svjetskih prvenstava. Kao trener osvojio je: dvije zlatne i po jedna srebrna i bronzana medalja sa nanajznačajnijih svjetskih takmičenja. Autor je tri knjige-udžbenika iz rukometa o ulozi i značaju golmana. U obrazloženju odluke o dodjeli priznanja „Počasni građanin Banja Luke“ i „Zlatni ključ grada“ navedeno je „da su njegovi vrhunski rezultati za vrijeme igracke, a kasnije i trenerske karijere imali veliki značaj i za promociju Banje Luke, postavljajući je na kartu svijeta, ne samo kao grada rukometa“.

Abas Arslanagić Ako

- Zadnji put bio sam na Susretu Banjalučana u Motali, kada smo nadam se, riješili problem mog dolaska, nisam došao - doveli ste me! Rođeni sam Dervenčanin, vjerovatno danas priznat i kao Banjalučanin, hajmo reći, derventski Banjalučanin! Kada ovo govorim, prisjetim se rahmetli Smaje Bećirbašića. U vrijeme kad smo imali problema oko vraćanja stanova, jednom prilikom ću ja njega zamoliti da mi pomogne da vratim stan. Smajo je u to vrijeme bio, ako se ne varam sekretar Stranke za BiH, njegov odgovor je bio „Svi tražite da vam se pomogne oko vraćanja, vratite stan pa prodajte i ne vratite se“. Ja mu se zahvalim, i krenem sam to sređivati. Iznenadujuće, išlo je to mnogo brže nego što sam očekivao. Nekoliko godina kasnije, Stranka za BiH je pravila prijem za Bajram, prišao sam Smaji i rekao: „Smajo, ja vratih stan, nisam ga prodao, iako nisam „Banjalučanin“ (ističući meko „ć“), ja Dervenčanin sam ipak ostao tu!“.

Drago mi je da se ponovo vidimo, sa istim razlogom, lijepo je ovo druženje u domaćoj atmosferi, banjalučkoj. Drago mi je vidjeti ovu mladost kako igra i nastavljaju folklornu tradiciju BanjaLuke i BiH. Moram se osvrnuti na moje priznanje „Počasni građanin Banja Luke“ i „Zlatni ključ grada“, koje sam dobio 22. aprila 2019, u povodu dana oslobođenja Banja Luke. Moram priznati da sam bio ponosan na tu nagradu i činila me je sretnim. Međutim, u dijaspori je to primljeno i sa oprečnim mišljenjima. Neki su odobravali, a neki ne. Ono što bih htio naglasiti je, da priznanje ne pripada samo meni, ono pripada i cijelom bošnjačkom puku, kome i vi u dijaspori pripadate, zato to ima još veće težinu. Neposredno poslije rata, pravio se izbor najboljeg sportiste svih vremena u Republici Srpskoj. Jedan od organizatora izbora nazvo me je na telefon i pozvao na tu manifestaciju, koja se održavala u dvorani Borik. Prvo što sam

ga upitao: „Neću reći da sam najbolji, da li sam među pet“, odgovor je bio: „Profesore, nisi ni među deset“! Ja sam se zahvalio i rekao da neću doći. I sada, recite, da li je to veliki pomak, ja sam prije svih tih sportskih laurata izabran za počasnog građanina Banja Luke! Smatram da je to veliki pomak, sa pravom se ponosim tim priznanjem.

Ove godine Svjetsko rukometno prvenstvo je bilo u Danskoj i Nemačkoj, to je bila prilika bivšem reprezentativcu i rukometnom komentatoru Dancu Tomasu Ladegardu da promovira svoju knjigu „Svjetske rukometne legende“. Sa prostora eks Jugoslavije našlo se 12 imena, iz Borca (Rađenović i Arslanagić), jedan dio knjige posvećen je Banja Luci i Borku. Tomas biranim riječima kaže da je to bio grad rukometa i da je Borac bio „moćna kuća rukometa“ koja je rukometu podarila veliki broj vrhunskih svjetskih veličina. I da ponovim ono iz Motale, jedna velika svjetska rukometna velesila koja uz Francusku predstavlja dvije najmoćnije nacije na svijetu, nema rukometno olimpijsko zlato, Banja Luka ima dva. Sve te rezultate i sportske uspjehe je mlada rukovodeća struktura grada na čelu sa gradonačelnikom Igorom Radojčićem prepoznala i nagradila, još kad kažem da je odluka bila jednoglasna, mislim da je svaki kritički komentar suvišan. Drago mi je da je večeras među nama i moja sestra Rabija, koja je zazasigurno duboko vezana sa ovim banjalučkim dijelom dijaspor, ja vam se svima zahvaljujem na pažnji koju joj ukazujete, obilazite je i pazite, ka da vam je najrođeniji dio porodice, hvala vam velika i uživajte u ovom divnom večerašnjem druženju! Hvala od srca na pozivu i što sam večeras sa Vama, kazao je Ako Abas Arslanagić.

Rabija Arslanagić

- Počecu moje obraćanje, na ovoj divnoj večeri uz 25. Susret Banjalučana, citatom Ive Andrića: „*Pogledajte i oslušnite na čas tu ledenu tišinu koju ćete sresti u svim tekijama, medresama i džamijama i uopšte u svemu što pripada islamskom svetu. To je neka ledena a lepa tišina koja vas dočeka u nevidljivom zidu. Mene je muslimanski svet naučio tihosti koja je koristan savjetnik u životu.*“

Ja sam rođena u Trebinju, rasla sam u Derventi, ali sam za Banjaluku i njene ljepote rodbinom vezana. Ovo je za mene divna noć, uzbuđena sam i ushićena ovolikom posjetom, emocije su mi proradile i ovo je za mene divna noć sa

predivnim osjećanjem zadovoljstva. Sve se u meni probudilo, ovaj susret je proljeće u našim srcima, on je radost, ljepota i sloboda, vrt obasjan mjesecinom, orošena livada..! Bogatstvo je kad se Banjalučani i naš bh. narod skupe na jednom mjestu i pruže ruke jedni drugima, oslušnite i pogledajte tu „ledenu tišinu“ koja i ovdje treperi u nama i iznad nas! Sabur je to, ničija nije do zore gorila, hoću da kažem da će i našu dragu BiH obasjati „lepa tišina“ bez zveckanja oružja..! Sjećam se, ko danas, kad sam kao bh. izbjeglica iz Poljske (papire mi je poslao Asim Hodžić, koji je imao restoran), došla u Göteborg, 19. marta 1993, te da smo odmah po mom dolasku pripremali se za Bajram, te kako je Hatidža, učiteljica iz Prijedora, ovdje sa bh. školom pripremala pite i baklave i sa kojim se entuzijazmom to radilo. Na bajramsku priredbu u pakistanskoj džamiji su došle pakistanske žene izbjeglice, koje su svoje zlato davale za pomoć BiH, bila sam inspirisana i na bosanskom govorila, prevodila je na engleskom lekar Sabina iz Osla, Pakistanke su bile oduševljene i poklonile su mi zlatno nalivpero koje i danas čuvam i sa njim pišem. Moja poruka: „Domovino čuješ li me; Domovino zima mi je; Domovino strah me je; Domovino ima nešto strašnije od noža i metka; Domovino čuj me, unuk moj me zove; Unuk mi kaže „farmor“, jadam se ocu mome; Moj unuk govori švedski a ne bosanski!“ Bosanski moramo čuvati i njegovati..! Podsjetih Rabiju, na to kako sam započeo otvaranje jedne od Saveznih smotri kulture i školstva u Švedskoj, prepuna sala, ja i Rabija smo radili na scenariju, kraj nje je rahmetli konzulica Jasminka Ustamujić, naum mi padoše jaki stihovi pjesme Safeta Isovića „Ko to tamo ulicom pjevuši; Tuga mu se osjeća u duši; Ista tuga u meni se javlja; To je pjesma iz mog rodnog kraja; Svuda se sunce rađa; Lijepa svaka je zemlja; Kao što je Bosna moja; Na svijetu ljepše nema“ – i zpjevah je ponovo Rabiji! Ona je bila heroína večeri, o njoj smo govorili, pa joj i pjesme pjevali, jer ona živi za knjige, veliki je znalac naših i svjetskih pisaca, najdraži poklon joj je knjiga. Zamoli me da joj govorim, bar po kiticu od njenih omiljenih pjesnika: Enise Zaimović, Abdulaha Sidrana i Muse Ćazima Ćatića, što činimo.

Enisa Zaimović „Beharna grana“: „Već petnaest godina sama; Ko otkinuta beharna grana; U zraku se vijem i tražim; Gdje?; Na koju ću zemlju pasti?; Hoće li behar u moj pogled prerasti.“

Abdulah Sidran je deset godina prije rata to naslutio u pjesmi „Mora“: „Šta to radiš, sine?; Sanjam, majko. Sanjam, majko, kako pjevam; a timme pitaš, u mome snu: šta to činiš, sinko?; O čemu, u snu, pjevaš, sine?; Pjevam, majko, kako sam imao kuću; A sad nemam kuće. O tome pjevam, majko; Kako sam, majko, imao glas, i jezik svoj imao; A sad ni glasa, ni jezika nemam; Glasom, koga nemam, u jeziku, koga nemam; o kući, koju nemam, ja pjevam pjesu majko.“

Musa Ćazim Ćatić „Moja ispovijest“: „Kako je gadno ulizica biti; I drugima smradne cjelivati stope; Kako jke gadno, proseć suze liti; Da tuđi skutovi u njima se tope; - Kako je gadno rob ljudima biti!“

Kulturni program

Nastupi **KUD-a „Behar“ Geteborg**, na početku i kraju, ispraćeni su ogromnim ovacijama i aplauzima, koje su zaslužili najmlađi folklorasi, njih 21, izvodeći igre naroda iz BiH u koreografiji poznatog Amela Mulalića. Predsjednik udruženja, koje ima preko 75 članova, je Nedžad Džaferović. **Asim Hodžić** je na sazu podobro zapalio publiku koja je s njim pjevala, posebno pjesme o Banjaluci. **Hor žena „Bosanska krajina“ Malme** izveo je melodije: „Haj otkako je Banjaluka postala“ i „Zelena rijeka“, pod upravom Azre Muftić (Jajce), a s njom su nastupile: Senada Smajić (Bosanski Brod), Belkisa Zjajo (Banjaluka), Hajrija Malkić (Banjaluka) Ehlimana Dizdarević (Mrkonjić Grad), Fatima Obradovac (Vrbanja, Banjaluka) Fadila Bijedić (Banjaluka), Mirsada Borčilo (Glamoč), Sena Drobić (Banjaluka), Nusreta Haskić (Teslić) i Šećira Velagić (Janja, Bijeljina). Lijep prijem i aplauz publike. Posebno su raspjevani bili 22 člana (16 nije došlo zbog spriječenosti) mješovitog **Hora „Zelena rijeka“ Orebro**, vođa Mirsad Mahmutović (Banjaluka), gitara, pratnja na harmonici prof. Fikret Kurbegovića (Prijedor), s kojima je publika zajedno pjevala i uživala uz melodije: „Zelen lišće goru kiti“, „Pokraj puta rodila jabuka“, „Vihor ružu niz polje tjeraše“, „Sejdefu majka buđaše“, „Čudila se aman ja“ i „Zvijezda tjera mjeseca“. Toliko su dobro pjevali da sam im se pridružio i voditelj. Vrijedi pomenuti članove ovog raspjevanog hora: Nedžad Asić, Akif Spahić, Sabahudin Bahtijaragić, Fikret Hojić, Šerif Čehajić, Ismet Nadarević, Mehmed Begović, Admir Memić, Senad Demirović, Fatima Mahmutović, Nezareta Bašić, Minka Lović, Aiša Hojić, Baisa Krupić, Fadila Begović, Ajša Dervišević, Suada Kurbegović, Zora Begović, Murisa Memić i Elvira Memić.

Glumac, banjalučki boem i šeret **Sabahudin Bahtijaragić Cober**, zapalio je osvojio publiku nadahnuto govoreći pjesmu „Majka na rijeci“, nedavno preminulog pjesnika iz Londonu Idriza Saltagića. Govorio je Cober emotivno i pjesmu Ismeta Bekrića „Klupa na kraju aleje“, iz teksta „Na kraju još jedne godine – Nijanše života ili Slike zavičajne“, te pobrao veliki, snažan aplauz. Stihovi iz „Klupe na kraju aleje“ još uvijek mi odzvanjaju u ušima: „Klupa na kraju aleje; Imena mnoga pamti; Ona je stanica prva; Na kojoj ljubav pamti.“ ... i aplauz ne prestaje, odzvanja bez kraja, pjesma je to!

Monodramu „Ona priča, a ja je rijetko slušam“ izveo je mladi **Muris Gozić** (23), priča o starijem čovjeku koji je kasno došao tobe (sebi), glumeći i govoreći kroz poeziju, što je publika dobro primila. Murisov otac Elvedin je iz Banjaluke, Novoselija/Halili, te njegova monodrama miriše Banjalukom. **Pjesnik romskog porijekla Šemso Avdić**, Banjaluka, je upravo došao sa Međunarodnog romskog festivala poezije, održanog u Beogradu 27. septembra 2019, gdje je osvojio prestižno 3. mjesto. Publici je nadahnuto govorio pjesme: „Dvorac moga oca“ (što je ustvari šator) i „U vinu je istina“.

Pismo iz Sjeverne Amerike

Piše mi prijatelj, drugar Banjalučanin, iz daleke Sjeverne Amerike: „Nisu oni vrijedni sekiracije. Zamisli samo da se tu radi o profilu ljudi koji su Šeher mogli nazvati Srpskim Toplicama i Šehitluke Banj Brdom. .. Radi se o sitnim, malim dušama, koji žele napakostiti. Mi koji ne živimo više u našoj Bosni, smo ipak sretniji od tih nesretnika koji tu žive... Te male sitne duše su izradile sistem da nas ponižavaju po nacionalnoj osnovi ili po osnovi: „otišli“ – „ostali“... Jedino što mogu reći da smo mi taj rat izgubili od najnižeg ljudskog roda i da oni koji su pobijedili čine sve što mogu da nam otežaju koliko god to mogu.“

Humanitarna akcija 10.000 kruna - stipendije Džani Mešić i Arijani Žerić

Na Susretu Banjalučana u Göteborgu vođena je i humanitarna akcija za stipendiranje dvoje učenika iz Asocijacije „Fatma“ u Banjaluci, koju je inicirala predsjednica asocijacije Mirsada Delnezirević, a na Susretu Banjalučana vodio Mesud Mulaomerović, koji je i sam pomogao sa članovima šire porodice:

- Tokom večeri u akciju se uključilo **65 Banjalučana** i prikupljeno je **10.000 kruna**, ili 1.800 KM, koje su već predane Asocijaciji „Fatma“ u Banjaluci. Jednogodišnje stipendije dobile su: **Džana Mešić** (15), odlikaš, pohađaće Medicinsku škola – farmaceutski tehničar, nezaposleni oba roditelja i sestra, te **Arijana Žerić** (17), odlikaš, pohađaće Ekonomsku školu – poslovnopravni tehničar, živi sa didom i majkom. Veliko angažiranje u akciji iskazao je Mesud Mulaomerović, koji je na kraju Susreta informisao prisutne o isкупljenoj pomoći.

Mirsada Delnezirević se javila iz Banja Luke i kazala:

- Zahvaljujemo se svima Banjalučanima, u ime Asocijacije „Fatma“, koji su omogućili dvije stipendije za školovanje ove dvije djevojčice, odlikašice, lošeg imovinskog stanja. Ponosni smo na sve vas koji ste priložima od ukupno 1.800 KM omogućili školovanje sa dvije stipendije u školskoj 2019/2020. godini Džani Mešić i Arijani Žerić, koje vam se od srca zahvaljuju. Tako se voli i pomaže svoj grad!

Esma Kitan, aktivistica u Udruženju Geteborg:

- Sve je zaista proteklo lijepo, ovo je Susret koji ćemo pamtit, nije džaba jubilar. Prodano je dosta ulaznica, s tim da djeca i učesnici nisu uzimali karte, što je relativno dobro. Svake godine, nažalost, sve je manje posjetilaca. Lutrija je bila uspješna, podijelili smo 25 lijepih nagrada. Kuhinja je prodala preko 150 porcija čevapa, pravih banjalučkih. Sve u svemu bili smo dobri domaćini, svima pri ruci..!

Faruk Sarajlić, aktivista Norrköping:

- Svi su ovi susreti lijepi, ovaj je neobičan jer je jubilar. Fino druženje, solidan program, dobar domaćin, raspijevano, sa

rajom, pomalo uz šank, svi smo kao jedna duša, banjalučka!

Fatima Mahmutović, Podpredsjednik Saveza, aktivistica iz Orebra, članica hora "Zelena rijeka":

- Mi smo kao porodica u horu. Ima nas oko 40, svi nisu mogli doći, žaliće što nisu, jer ovo je nezaboravno večer, publika je pjevala cijelo vrijeme sa nama, fantastično, nezaboravno..!

Muhamed Ibrahimbegović Palada, aktivista, počasni predsjednik Udruženja Banjalučana Geteborg:

- Sa posebnim osjećanjima sam ovdje večeras, na 25. Susretu Banjalučana, jer preko 10 godina sam bio predsjednik Udruženja u Geteborgu, ali i aktivista u sportu i Savezu, posebno na susretima u Banjaluci. Sa suprugom Safijom sam uživao prije svega u sretanju mojih Banjalučana, to je nešto što se ne može zaboraviti. Napuniću 90 godina 23. novembra (moja supruga Safija puni 77 godina 8. novembra!) i za mene su Susreti Banjalučana nešto što se samo može doživjeti. Želim da se sretnemo bar još jednom, na 26. Susretu Banjalučana, koji će kako sam čuo, vjerovatno biti u Noršepingu..!

Pjesma, ples i igra do ponoći

Pjesma banjalučka orila se usred Geteborga do ponoći uz "Fare bend" i divne sevdalinke Dede Balića. Miris banjalučkih čevapa širio se 2.000 kilometara, sve do Banjaluke. Na kraju kolo, Susret završava, što mnogi nisu željeli, tražeći da se zabava nastavi. Neumorne su bile posebno Banjalučanke, mlade i starije, te po koji muškarac. Na podiju gužva, krkljanac, uvijek oko stotinu razigranih. Za hastalima raja teferiči „Ko nekad u osam“! Bez i najmanjeg izgreda ili incidenta. Usluga perfektna, konobari obučeni u žute majice s natpisima „25. Susret Banjalučana - Göteborg 5.10.2019“. Vraćam se sa Banjalučanima autobusom sa njih 54, pjesma ne prestaje, služe se bh. specijaliteti, vino, pivo, čevapi, baklave, hurmašice: Halmstad, izlazi prva grupa, pauza, na parkeringu ori se i igra kolo u 03.00 sata, potom Banjalučani s pjesmom nastavljaju autobusom za Landskronu, Arlov i napokon Malme, stižu ca 04.30 sati. Nigdje umora, pjesma banjalučka odzvanjala je od Geteborga do Malmea! Ne znam više ni gdje mi je domovina, ovdje u Švedskoj ili BiH!?

Meni u šima zuji cijelo vrijeme drugi dio Bekrićeve "Pjesme o Banjaluci":

*"I hiljade kuća može da se sruši; al' ne možeš nikad ti u
mojoj duši;*

*Tu u tom beskraju ti si poput gnijezda; Iz kojeg se vidi i
najljepša zvijezda.*

*Nosim te u srcu, čuvam te u duši; pjevam samo tebi mojoj
Banjaluci.*

*Ti si radost oka, moja topla luka; ti si san djetinjstva, moja
Banjaluka..."*

Muharem Sitnica – Sića 1951 – 2026

Poslije duge i teške bolesti napustio nas je naš dugogodišnji saradnik i prijatelj, Muharem Sitnica.

Njegov doprinos djelovanju naših bosanskohercegovačkih saveza i udruženja u Švedskoj bio je ogroman. Sića je svojim neumornim, predanim i strpljivim radom bilježio, fotografisao i snimao sve važne Banjalučke susrete, savezne smotre, Banjalučki Vezeni most, kao i brojne druge kulturne manifestacije.

Od samog početka bio je saradnik našeg magazina „Šeher Banjaluka“ i jedan od učesnika u njegovom osnivanju. Svojim radom i prisustvom ostavio je dubok trag u našem zajedničkom djelovanju.

Njegova bogata arhiva video i fotozapisa neprocjenjivo je vrijedna i ostat će kao trajno svjedočanstvo i živi zapis jednog vremena za generacije koje dolaze.

Dragi Sića, ostat ćeš zauvijek u našim srcima i sjećanjima.

Neka ti je veliki rahmet.

Foto: Goran MULAHSIĆ

Muharem Sitnica - Sića

JOŠ JEDAN KRUG...

... u ime ljubavi i za sve ljubavi...

Svako, ko ga je poznavao, ko se bar malo s njim družio i dijelio s njim i radosti i sjete života, morao je pustiti onu najtežu, unutrašnju, suzu, kad je čuo, ili pročitao, da je preminuo naš prijatelj i sugrađanin, s kim smo proživljavali i prognanstva i niz godina u Švedskoj, i s kojim smo još više bili povezani u novom životnom ozračju, ali i u onom koji je sada bio najviše satkan od sjećanja. To je i naš saradnik od prvog broja „Šeher Banje Luke“, koji je riječju i fotografijama sačuvao do zaborava skoro svaki naš važniji događaj, od susreta Banjalučana, i dijaspore, u Švedskoj, do „Vezanog mosta“ u Banjaluci.

Dovoljno je samo spomenuti, ili pomisliti, jedno ime, jedan nadimak – Sića. Da, Sića! Muharem Sitnica. To, Sića, krasi njegovo djelo, i njegov život, od milja, jer je svoj život i svoje bitisanje obilježio istinskom veličinom. O našem Sići pisat će se i govoriti, a iz njegove bogate novinarske – fotografske i reporterske – ostavštine uvijek će, kao slapovi na Vrbasu, žuboriti lijepa, ljudska, banjalučka sjećanja. Kao i ovo, koje je napisao još 2013. godine, sjećajući se svoga grada, svoga Pobrđa, svoga Vrbasa, svoga kulturnog društva „Veselin Masleša“, programa koje je vodio i izgovarao samo one prijateljske, dobroćudne, nježne riječi...

To je sjećanje na jedan čudesni krug naših života, onaj – na Korzu, kad smo uvijek, kad je trebalo da pođemo kući, govorili – još jedan. Još jedan krug, banjalučki. A u tom krugu jasno vidimo Sićino vedro lice. Ta vedrina je i neizbrisiva ljepota naše Banjaluke, a željeli bismo da to bude i u danima i godinama koje traju i koje dolaze.

Sića na Slapu

Foto: Mirsad FILIPOVIĆ

Piše: Muharem SITNICA SIĆA (iz rukopisne ostavštine)

Sjećate li se čuvenog banjalučkog korza? I djevojaka koje su se dugo uređivale za tu svetkovinu ljepote i prvih pogleda. I momaka koji su palili i žarili lijepim stasom, dobrim glasom, uvijek skockani, obrijani, dotjerani po špagi, a tek kose, duge valovite, pa povrh svega još i sviraju gitaru...

Bilo je to najljepše doba ovog jedinstvenog šetališta i gledališta, koje je tada živjelo po nekim čudnim pravilima.

Moja generacija izlazila je oko šest popodne i šetalo se od bivšeg hotela "Slavija" do hotela "Bosna", po pravilu desne strane, a u pauzama tih krugova, kako smo ih zvali, stajalo se po strani, najviše kod gradskog parka. U Gospodskoj ulici korzo je počinjalo oko sedam sati, a bilo je određeno za starije, punoljetne osobe, parove i bračne parove i svu staru gradsku raju. I tu se šetalo gore - dolje, pa je najčešća uzrečica bila, "hajmo još jedan krug".

Nakon šetnje Gospodskom ulicom, iza osam sati išlo se u poznate restorane, hotele i kafane, i takođe po nekoj prirodnoj skali, znalo se gdje ko pripada, gdje ko i sa kim sjedi. Uglavnom, sva se gradska raja, na obe strane uvažavala i pozdravljala. Tako smo se i upoznivali u svakodnevnom korzovanju.

Dolazilo je do spontanijih druženja "zajedničkih krugova", simpatija prvih pogleda, pa sve do prve ljubavi. Korzo je bilo jezgro i srce grada, ali i izvor svih informacija. Zato se i išlo u krug, lagano

pričalo, pogledima se tražilo, očima se razgovaralo, srce u grudima ludo kucalo, a usput sve se saznavalo po sistemu "je si li bolan čuo da...», ili "znaš li da je "ona" sa "onim" od sinoć", tako da si uvijek imao pravu informaciju koja cura nema momka, ko na koga oko baca, ko je kome simpatija ...

Ja sam imao veliku sreću, da sa svojih petnaest godina izgledam kao da mi je osamnaest, pa sam se uspijevao provući i po koji krug kroz Gospodsku, a tamo, ljudi moji, ja ljepote, ja cura..., ah meraka u večeri rane...

Odlasci na ples subotom bili su uvijek događaji za pamćenje, i na to se spremalo i čekalo od subote do subote. Nisu sve cure imale mogućnost izlaska u večernjim satima, pa je ples bio organizovan i do podne, i u kasno popodne, a plesne večeri održavale su se u ljet-

Sića sa Coberom i Muhamedom

Sića i Senad u Motali

U Zagrebačkoj ulici

nim baštama. Glavno plesno veče bilo je u Domu kulture, pod nazivom "Subotom u osam". Nisi mogao tek tako ući, morao si biti pristojno obučen i uredan, a tu sam ti ja prednjačio.

Još od šesnaeste godine počeo sam nositi, u prvo vrijeme, jedno tatino odijelo i kravatu, a kasnije sam ih imao za svaku priliku... I bio sam hrabar, a nije bilo lako, cure su sjedile u glavnoj dvorani na stolicama uz zid, a kad bi orkestar zasvirao laganu melodiju, svi su čekali da neko dođe po neku od tih ljepotica i otvori ples. Obično bi taj par nekoliko minuta bio u centru pažnje, potom bi se prostor ispunio svim drugim plesnim parovima (nisi mogao plesati sam, morao si imati partnericu ili je pronaći u sali).

E, tu sam ti bio glavni, prvo ja, pa svi ostali, išao sam hrabro sam

kroz dvoranu, birajući među najljepšim onu koja me neće odbiti ... Koje su to plesne večeri bile, a tek snovi poslije toga, pa opet na korzo, u naredne dane, pa u krug, pa sve do subote, hoće li opet doći, hoću li je vidjeti ... Bilo je to doba romantike, dobre muzike i ljubavi...

Vrbas i njegove obale su oblikovale i ovjekovječile svu tu ljepotu, uz zvuke gitara i ljubavnih pjesama, a izleti na Šehitluke, a tek starina Kastel, kad bi on mogao da priča... A umjesto priča, gorjele su svijeće na grobu Safikade, u ime ljubavi i za sve ljubavi.

Tako sam se i ja zaljubljuvao, ludovao, volio, išao stazama ljubavi, kroz život i vrijeme, i sačuvao ih u najljepšim sjećanjima...

(22. april 2013.)

Sića sa prijateljima Suadom, Paladom, Vesnom i Bobarom

Zlatan Ibrahimbegović

Napisao: Nedžad TALOVIĆ

Riznica banjalučkog sporta, ali i ona u kojoj se čuvaju i pišu najveći uspjesi bivše nam domovine, mora sačuvati značajno mjesto za našeg Zlatana Ibrahimbegovića. Čovjek čije su ime i djelo bili poznati na svjetskim meridijanima otišao je tiho, u 79. godini života. Preminuo je u Pertu, u Australiji, a iza sebe je ostavio bogatu sportsku karijeru i status prvog banjalučkog kajakaša koji je učestvovao na Olimpijskim igrama.

Mnogi koji su poznavali ovog izuzetno skromnog čovjeka, zaljubljenika u Vrbas, ali i u sport uopšte, pamtiće njegovu dobrotu, duhovitost, sportski duh i angažman na razvijanju sportske kulture među mladima, gdje god se nalazio i radio.

Zlatan je rođen u Banjoj Luci 18. marta 1948. godine i od svojih najranijih dječaćkih dana posvetio se sportu – prvenstveno kajaku i skijanju. Sport ga je vezao za ljude, kako kroz pedagoški rad, tako i kroz druženja u slobodno vrijeme, gdje je nesebično širio sportski duh među generacijama koje su imale privilegiju da dijele vrijeme s ovim sportskim velikanom.

Kao slalom kajakaš takmičio se već od 1960. godine, a nakon mnogih takmičenja postao je najuspješniji kajakaš u disciplini K1 sa ovih prostora. Svoj sportski vrhunac doživio je 1972. godine, kada je na Ljetnim olimpijskim igrama u Minhenu, kao reprezentativac tadašnje Jugoslavije, osvojio 29. mjesto u discipliniajak K1.

Pored Olimpijskih igara, bio je redovan učesnik svjetskih prvenstava. Nastupao je u Bourg-Saint-Mauriceu u Francuskoj (1969), Meranu u Italiji (1971), Muotatalu u Švajcarskoj (1973) i Skoplju (1975).

Njegovi veliki sportski uspjesi učinili su da 1971. godine bude proglašen za najboljeg sportistu Bosanske Krajine, po izboru banjalučkog „Glasa“, a u nekoliko navrata bio je i među deset najboljih sportista Krajine.

No, sve te uspjehe njegova skromnost bi, pri svakom razgovoru, uvijek stavljala u stranu. Takav je bio naš Zlatan – sportista koji je svojim primjerom postao uzor mnogima.

Godine 1984. nosio je u Banjoj Luci olimpijsku baklju na putu prema Zimskim olimpijskim igrama u Sarajevu.

Po odlasku iz grada na Vrbasu, svoj novi dom sagradio je u zapadnoj Australiji, u Pertu, gdje se nesebično posvetio sportu i odgoju novih generacija kajakaša. I nakon odlaska u penziju nastavio je biti aktivan u više klubova – „Swan Canoe Club“ i „Ascot Kayak Club“ u Pertu – te je postao i trener nacionalne selekcije Australije.

Godine 2017. dodijeljena mu je „Australian Canoeing Excellence Award“, priznanje za izuzetan doprinos i postignuća ostvarena tokom posljednjih 25 godina u kajakaškom i kanu sportu Australije. Godinu kasnije proglašen je trenerom godine na „Paddle Australia Annual Awards“.

Klubovi u Pertu, ali i u Melburnu, koje je vodio ovaj velikan sa Vrbasa, imaju razloga da ga pamte kao velikog trenera i da njeguju sjećanje na njegov veliki doprinos razvoju sporta na ovom dalekom kontinentu.

Kajakaški svijet ostao je bez jednog od svojih značajnih sportista, kojeg je, eto, iznjedrila naša Banja Luka.

Imao sam veliko zadovoljstvo da se sa Zlatanom sretnem na Novom Zelandu. Bilo je to 26. januara 2018. godine u Wero White-water Parku u Aucklandu, gdje je Zlatan pripremao kajakaše Australije. Tom prilikom prisjetili smo se njegovih sportskih dana, putovanja na skijanje po Japanu, naše Banje Luke i mnogih drugih anegdota.

Rekli smo jedan drugom: „Zbogom“, govoreći „doviđenja“. Niti slutili nismo da će nam to biti posljednji susret.

Zlatan Ibrahimbegović ostaće u sjećanju kao dostojanstven čovjek, uzoran brat, suprug i otac, drag prijatelj, a njegova sportska dostignuća učiniće ga vječnim uzorom mnogim generacijama, kako u Bosni, tako i širom svijeta.

On je jedan od onih koji su Vrbas, Banju Luku i našu domovinu učinili poznatim toponimima na svjetskoj sportskoj karti. U našoj Banjoj Luci posljednji put Zlatan je boravio sa seniorskom reprezentacijom Australije 2019. godine.

Zlatan Ibrahimbegović sahranjen je u Pertu 2026. godine.

**In memoriam:
Zlatan Ibrahimbegović
(1948-2026)**

OPLAKUJE VRBAS SVOG KROTITELJA

OVAJ TEKST JE PRETHODNO OBJAVLJEN U SARJEVSKOM DNEVNOM LISTU OSLOBOĐENJE

Tekst i design:
REUF JAKUPOVIĆ
ecko@graposi.se

Utihnulo nešto posljednjih nekoliko dana plahoviti Vrbas. Kao i da je boju promijenio – postao nekako svjetliji. Pa se ljudi pitaju šta mu je, da možda nekoga ne oplakuje. Baš to: oplakuje, duboko ožalošćen što njegove brzake više nikada neće krotiti njegov najpoznatiji krotitelj, u legende već upisani kajakaš Zlatan Ibrahimbegović. Zato i jeste voda Vrbasa nešto svjetlija – njegove suze pomiješale su se s njegovom vodom smaragdno zelene boje. Iz daleke Australije, grada Perta, Vrbasu je među prvima stigla vijest da je s ovog svijeta otišao ovaj sedamdesetosmogodišnji Banjolučanin, kome bi, kako je govorio, život bez Vrbasa bio manjkav. Krotio je Zlatan i najzahtjevnije rijeke svijeta, ali je najviše volio da prkosi brzacima voljenog Vrbasa.

Vijest o Zlatanovoj smrti veoma je rastužila mnoge Banjolučane, prije svega nekadašnje kajakaše i druge stare sportiste. Ali i mladi kajakaški naraštaj Banje Luke. Jer nije Zlatan bio samo vrhunski sportista, nego i nadahnuti i neumorni prenosilac znanja na mlađe. Ispoljavao je to svaki put kada bi došao u rodnu Banju Luku, a dolazio je redovno jednom godišnje – u ljetne dane, kako bi se sav mogao predati svojoj najvećoj ljubavi, svom Vrbasu.

ZLATAN kao aktivan takmičar

A ko je taj krotitelj divljih rijeka? U odgovoru na ovo pitanje vrat ćemo se nekih pedeset godina unazad, u onu osmu deceniju prošlog vijeka, koja je zlatna decenija banjolučkog kajakaštva na divljim vodama i banjolučkog sporta uopšte. U deceniju u kojoj je Banja Luka bila jedan od nesporno najsportskijih gradova bivše nam domovine Jugoslavije.

U toj deceniji rukometaši Borca nizali su najveću uspjehe u istoriji kluba, krunisane titulom evropskog prvaka i olimpijskim zlatom koje su u Minhenu 1972. godine osvojila četvorica Borčevih igrača. U sjeni tih velikih dostignuća ostao je njihov sugrađanin Zlatan Ibrahimović, koji je na minhenskoj olimpijadi nastupio kao reprezentativac Jugoslavije u kajaku na divljim vodama (slalom), disciplini koja je tada, baš kao i rukomet, prvi put uvrštena u olimpijski program. Njegov nastup u Minhenu ocijenjen je kao uspješan.

Nije minhenska olimpijada bila prvo veliko međunarodno takmičenje na kojem je Zlatan učestvovao kao reprezentativac Jugoslavije. Dva puta prije toga učestvovao je na svjetskom prvenstvu (1969. i 1971. godine). Zlatan je nastavio nastupati na velikim međunarodnim takmičenjima i nakon minhenske olimpijade: još dva puta, 1973. i 1975. godine, bio je učesnik svjetskog prvenstva. Kao standardni reprezentativac Jugoslavije predstavljao je svoj grad, svoju republiku i svoju državu i na bezbroj drugih velikih međunarodnih takmičenja.

Zanimljivo je da je Zlatan bio i vrlo dobar alpski skijaš. On je, naime, studirao na Fakultetu za fizičku kulturu u Ljubljani, gdje se specijalizirao za dva sporta: kajak i kanu na divljim vodama i alpsko skijanje. Ipak, sportsku karijeru je gradio isključivo u kajaku na divljim vodama.

ZLATAN kao takmičar veteran

Zlatan je bez sumnje legendarni banjolučki kajakaš, kojeg u njegovoj Banjoj Luci još niko nije dostigao, a pitanje je da li će ga i dostići. Bio je stalni reprezentativac Jugoslavije u kajaku na divljim vodama. On se čak sedam puta, i to zaredom od 1968. do 1974. godine, našao na listi najboljih sportista Bosanske Krajine. Dva puta je bio drugi na listi: 1969. godine iza rukometaša Milorada Karalića i 1974. godine iza šahiste Milana Vukića. Titula najboljeg pripala mu je 1971. godine.

Nakon završetka takmičarske karijere, Zlatan nije rekao zbogom kajakaškom sportu. Posvetio se trenerskom poslu. I to ne samo u kajaku na divljim vodama, nego i u alpskom skijanju.

Kada je zbog ratnih zbivanja napustio Banju Luku 1992. godine, obreo se u Sloveniji i tu proveo tri godine, baveći se trenerskim poslom. Najveći dio svog pečalbarskog života proveo je u dalekoj Australiji. Ni tamo nije mogao bez kajaka – bavio se trenerskim poslom, ali i takmičenjem kao veteran. Kao veteran volio je i skijati. U zemlji kengura ostvario je izuzetno uspješnu trenersku karijeru. Bio je selektor slalom-kajakaške reprezentacije jedne (i to one najmnogoljudnije) od šest državnih cjelina koje čine Australiju, što je veliki uspjeh kada se zna šta ova zemlja znači u kajakaškom sportu u svijetu. Kao selektor reprezentacije predvodio je Australiju i na velikom međunarodnom takmičenju 2019. godine u rodnoj Banjoj Luci, na njemu najdražoj rijeci Vrbas.

ZLATAN na najdražoj rijeci

S poštovanjem i neizmjernom tugom od Zlatana se opraštaju Bosanci i Hercegovci, posebno njegovi sugrađani Banjolučani. Ali i Slovenci i Australci. Neka je laka zemlja daleke Australije ovom sportisti, ali nadsve čovjeku koji je u jedno sjedinio skromnost, vedrinu duha i spremnost da pomogne drugima. Sjećanje na njega, na ono što je kajakaškom sportu dao, ostaće neizbrisivo.

Ljeto u Banjaluci

Tekst: Zinajda Hrvat

Ovo ljeto pamtićemo po nesnosnim vrućinama, ljetnom odmoru provedenom u šetnjama obalama Vrbasa, ali i po značajnim kulturnim dešavanjima u sklopu kulturno-vjerske manifestacije „Zavičaj dijaspori, dijaspora zavičaju“, koju već tradicionalno organizuju Muf-tijstvo banjalučko i Medžlis Islamske zajednice Banjaluka.

Ova manifestacija započela je dok je magistar Nusret Abdibegović obavljao dužnost banjalučkog muftije. Cilj je bio povezati Banjalučane rasute po bijelom svijetu sa Banjalučanima koji žive u Banjaluci, razvijati poslovne veze, organizovati ekonomski forum i na taj način omogućiti većem broju Banjalučana povratak u rodni kraj.

Nažalost, ekonomskog foruma još nema, ali ovogodišnja manifestacija započela je bajramskim koncertom u Banskom dvoru, u sklopu kojeg je MDD „Merhamet“ Banja Luka – „Banjalučka kerana“ organizovao veoma posječenu izložbu keranih radova. Posjetoci su prije samog koncerta, u predivnom ambijentu Banskog dvora, imali mogućnost da razgledaju tradicionalne kerane radove naših Banjalučanki.

Nakon koncerta, predsjednica MDD „Merhamet“ Banjaluka, Ifeta Kurgešević, poklonila je Almi Subašić, interpretatorici sevdalinki i učesnici koncerta, kerane naušnice i prsten, rad naše „učiteljice keranja“ Mirsade Bašić.

U sklopu manifestacije, tokom juna i jula, organizovano je više promocija knjiga na platou Ferhadije, uz opojan miris lipe i umirujući žubor vode sa šadrvana. Ono što nama Banjalučanima nedostaje jeste više ovakvih obrazovno-kulturnih manifestacija i promocija knjiga koje hrane dušu.

Važno je napomenuti da su tokom pojedinih promocija sponzori kupovali knjige za sve prisutne, dok je neke knjige publika sama kupovala. Svaka knjiga je značajna na svoj način, a susreti sa profesorima, ministrima i književnicima na platou Ferhadije nešto su što bi svaki Banjalučanin trebalo da doživi. Zato se nadam da će se ova manifestacija nastaviti i narednih godina, uz sve veći broj prisutnih.

Knjiga „Na lahkom i mehkom jeziku bosanskom“, autora Alena Kalajdžije, govori o važnosti očuvanja bosanskog jezika i upotrebi glasa „h“ u slavenskim jezicima, pa tako i u bosanskom. Promotori ove knjige bili su ministar obrazovanja u Tuzlanskom kantonu i profesor sa Univerziteta u Tuzli.

Knjiga „Aškom srca i dertom duše – banjalučke priče“, autora magistra Nusreta Abdibegovića, prethodnog banjalučkog muftije, zbirka je njegovih hutbi, svečanih i prigodnih govora o domovini i bošnjačkoj dijaspori, njegovim aktivnostima na otvaranju medrese, kao i o svemu što je značajno za Banjaluku i Banjalučane, kako u samom gradu tako i u inostranstvu.

Jedan od prijedloga magistra Abdibegovića bio je da se u ljetnom periodu u Banjaluci održi „Skup banjalučke dijaspor“, s ciljem ekonomskog jačanja Banjalučana i povezivanja uglednih poslovnih ljudi iz dijaspor sa Banjalukom. Nažalost, to se do sada nije ostvarilo, ali se nadamo da će se nešto ovako značajno uskoro organizovati i u Banjaluci, kao što to dijaspora u Kozarcu organizuje svake godine. Kao rezultat povezivanja dijaspor i domaćeg stanovništva, na području Kozarca bilježi se sve veći broj firmi i preduzeća.

Knjiga „Porodica i društvo“, autora Midhata Čauševića, govori o statusu savremene bosanskohercegovačke porodice i značaju očuvanja porodice kao osnovne ćelije društva u veoma izazovnom 21. vijeku.

Sam autor kaže: „Bosanskohercegovačko društvo i država danas prolaze dramatično tešku fazu opstanka i konsolidovanja vlastitog identiteta, kao i za vrijeme rata od 1992. do 1995. godine, u kojem je došlo do destrukcije porodice, a čija obnova je jedan od najsloženijih procesa.“

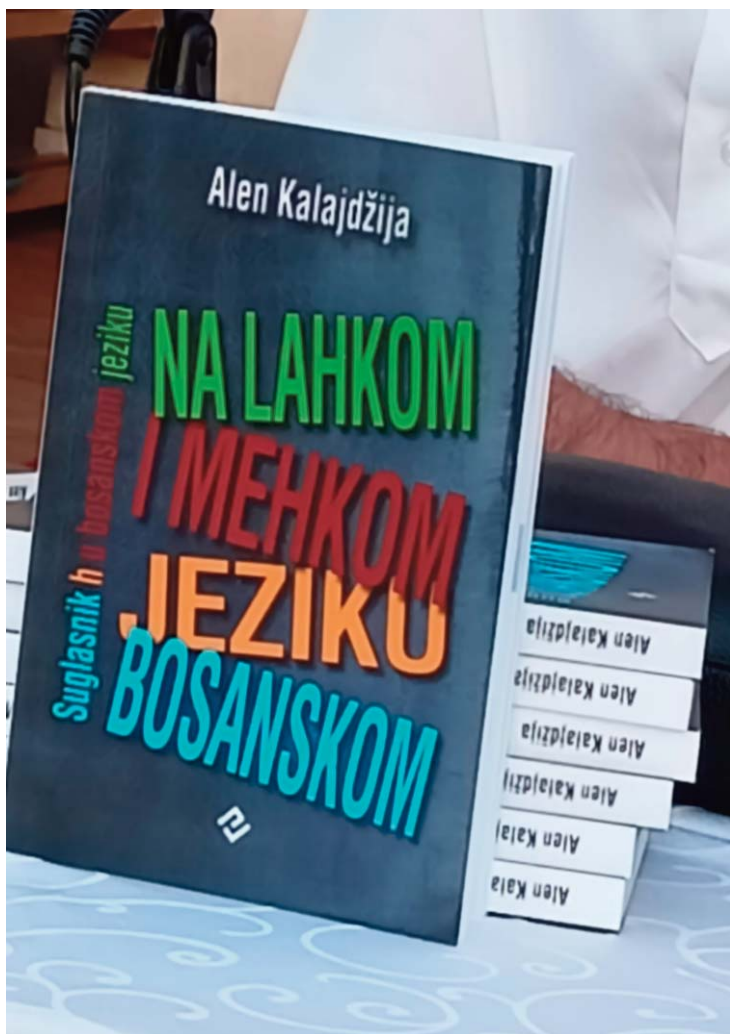
On je također naveo jedan od osnovnih uslova za reprodukciju i opstanak jednog društva, a to je da je prosječan broj djece u jednoj po-

rodici najmanje 2,1. Prema raspoloživim podacima, danas se u bosanskohercegovačkom društvu rađa manje od dvoje djece, što znači da postoji natalitetni deficit.

Ratni roman „Srebrenica – Put u neizvjesnost“, autora Jasmina efendije Latifovića, koji već više od dvadeset godina obavlja dužnost imama u džematu Tampa Bay na Floridi, u Sjedinjenim Američkim Državama, autorov je dnevnik o ratnim zbivanjima u Srebrenici.

Autor je rođen 1975. godine u mjestu Sase kod Srebrenice, a na početku rata imao je 17 godina. Cijelo vrijeme rata ostao je u Srebrenici sa svojom porodicom te preživio „put smrti“ iz Srebrenice ka Tuzli.

Galaxy S25 Ultra

Ova knjiga, kao i priča samog autora tokom banjalučke promocije, izaziva snažne emocije i ostavlja čitaoca bez daha. Kako je rekao promotor knjige, Mr. sc. Velid Bajramović, knjiga se sastoji od 99 ratnih priča – od 99 filmova u jednom filmu. Čita se u jednom dahu i sa dubokim emocijama.

Autor kaže: „Ovo nije knjiga o meni. Ovo je knjiga o čovjeku kome je ostao samo glas i koji je odlučio da ga ne zakopa. Ako ste pročitali knjigu, znajte: niste samo čitali priču. Prisustvovali ste povratku, jer svaki put kada neko izgovori imena onih koji nisu preživjeli, oni ponovo zakorače kroz šumu, osmjehnu se ispod prozora, zamiršu na kahvu, pozdrave s kapije koja više ne postoji.“

Efendija Latifović i njegova porodica odlučili su da knjigu poklone kao hediju svim prisutnima na promociji.

U sklopu manifestacije „Dijaspora zavičaju, zavičaj dijaspori“, KUD „Essma“ iz Vrbanje organizovao je program „Tradicija u zagrllaju“, prvi susret dijaspori uz prigodan kulturno-zabavni program, u kojem su učestvovali KUD „Osman Džafić“ iz Prijedora i orkestar Bosanskog kulturnog centra Prijedor.

Članice KUD-a „Essma“ pripremile su i izložbu rukotvorina i domaćih proizvoda.

Ljeto u Banjaluci tako nije bilo samo vrijeme odmora, šetnji i druženja, već i vrijeme susreta, knjige, kulture, tradicije i sjećanja. Upravo ovakvi događaji povezuju ljude sa njihovim zavičajem i čuvaju veze između Banjaluke i njenih ljudi rasutih širom svijeta. Nadamo se da će ih u budućnosti biti još više.

KAD PJESMA POTEČE...

Svima onima, koji su dolazili u grad na Vrbasu, govorili su: **Kroz Banjaluku ne pjevaj!** A zašto? Jer je Banjaluka imala najbolje pjevače sevdalinki, tih čudesnih pjesama u kojima je njihov interpretator morao »pustiti glasu na volju«, da teče kao voda, i kao pogledi sa Šehitluka. U prikupljanju i osvjetljavanju sevdalinki posebno mjesto zauzimaju akademik **Vlado Milošević**, svojim Bosanskim narodnim pjesmama, i **dr Munib Maglajlić** koji je, uz obiman naučni rad u proučavanju i utemeljenju naše usmene narodne književnosti, posebno sevdalinki i balada, objavio i knjigu »101 sevdalinka«. Značajno je također mjesto sevdalije **Omera Pobrića** i publiciste **Vehida Gunića** u prikupljanju i približavanju sevdalinki o našem gradu...

U ovom stotom broju našeg lista »Vezenim mostom« i stranicama će ponovo »proći« neke od poznatijih sevdalinki o Banjaluci.

Vlado Milošević

KOLIKA JE ŠEHER BANJA LUKA

*Kolika je šeher Banja Luka,
u njoj ima trista djevojaka.*

*Svaka ima po ašika svoga,
l'jepa Fata trides' i jednoga.*

*Al' ne prođe ni godina dana,
sve se cure redom udadoše,
l'jepa Fata osta neudata.*

O sudbini Avdagine Fate pisao je i naš
Nobelovac Ivo Andrić u osmoj glavi
romana »Na Drini ćuprija«

VRBAS VODA NOSILA JABLANA

*Vrbas voda nosila jablana,
na jablanu kuje kujundžija.*

*Kujundžija, tako ti zanata,
skuj ti meni od zlata junaka.*

*Nemoj plava, tako ti zanata,
već garava k'o što sam i sama!*

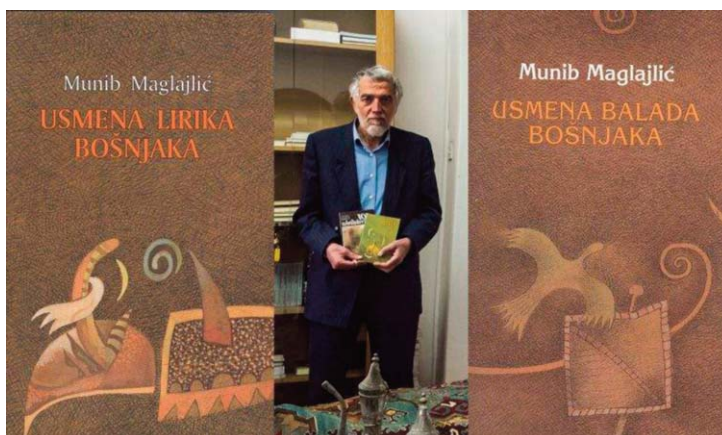
MENE DRAGI OSTAVIO

*Mene dragi ostavio,
a ja hajem i ne hajem,
već se hoću da udajem!*

*Na Hiseta ponosita,
đe se nose dugi ćurci,
dugi ćurci i fermenti,
i niz prsa zlatna puca,
nek dušman'ma srce puca!*

*Niz čakšire zlatne kopče,
nek dušman'ma oči skoče!*

Ova vedro intonirana sevdalinka, koju je 1972. godine u Banjoj Luci pjevala Hanumica Kazaz rođ. Hadžiomerspahić, ističe gizdavost stanovnika banjalučkog lokaliteta Hiseta, često apostrofiranog u pjesmama nastalim u Banjoj Luci.
ćurak – kaput podstavljen i opšiven krznom, kožuh
fermen – dio stare narodne nošnje, vrsta prsluka

dr Munib Maglajlić

AH, MOJ DRAGI, JEDAN JORDAMDŽIJO

*Ah, moj dragi, jedan jordamdžijo,
što jordamiš, što mi ne dolaziš?*

*Kakve su te zanijele vile,
svojim crnim okom ops'hirile?*

*Da bog da se ti mi objesio,
o zlo drvo, a na moje grlo!*

*Tamnica ti moja njedra bila,
crne oči od tamnice ključ!*

Pjevala Mina Bećarević iz Banje Luke.
»Bosanake narodne pjesme« Vlade Miloševića, knjiga IV.
jordamdžija – onaj koji se umišlja, oholi
jordamiti – pečiti se, oholo se držati
opsihiriti – opčiniti, opčarati, omađijati

KO SE ONO DRUMOM ŠEĆE

*»Ko se ono drumom šeće,
ko li ono bi?«*

*»Ja sam ona iz Šehera,
Suljagina kći!*

*Imala sam devet ašik,
i malo mi bi,
al' kad dođe Smail-beže,
i dosta mi bi!*

*Na njemu je mor-dolama,
duga do zemlje,
sevli stasa, tanka pasa,
soja gospodskog!«*

Ova sevdalinka, opisana još 1939. godine, u kazivanju Hamune Pašakade (»Vreme«, 19/1939.), pamti ljubavnu zgodu koja se, prema navodima Namika Kulenovića, zaista zbila u banjalučkoj sredini. Suljagina kći iz pjesme bila je kćerka Suljage Bahtijartevića iz Gornjeg Šehera, a njen dragi je poznata banjalučka ličnost, Smail-beg Džinić, opjevan u još nekim pjesmama.
mor – ljubičast
sevli – tanak, visok

PUT PUTUJE LATIF-AGA

*Put putuje Latif-aga,
sa jaranom Sulejmanom.*

*Progovara Latif-aga:
»Moj jarane, Sulejmane,
je l' ti žao Banje Luke,
banjalučkih teferića,
i tekije Hadž'kadića,
i jalije Tetarića,
Kul-mahale Dervišića,
akšamluka kraj Vrbasa?«*

Iz knjige Vehida Gunića »Sevdalinke o gradovima«: »Poznati banjalučki glumac Muhamed Čejvan ispričao mi je svojedobno«, piše Gunić, »da je ova poznata sevdalinka nastala u vrijeme balkanskih ratova«, kada su »mnogi Bošnjaci primoravani da napuštaju i zavičaj i kućne pragove«.
tekija – derviška zgrada
jalija – pust, prazan prostor uz riječnu obalu

KOLO IGRA U KAZANFERIJI

*Kolo igra u Kazanferiji,
kolovođa Hata Maglajlića.*

*Do podne je kolo preigrala,
a od podne jade zadavala.*

*Izgubila sitnu hamajliju,
Naš'o ju je kujundžija Smajo,
pa je daje pobri Ahmed-agi:*

*»Na, ti vidi šta u njojzi piše,
čim je Hata Maglaj primamila,
oženjeno i neoženjeno,
oženjeno žene ostavilo,
neženjeno pamet izgubilo!«*

»Bosanake narodne pjesme« Vlade Miloševića, knjiga I.
Ova sevdalinka govori o izuzetnoj ljepoti Hate Maglajlić, rodom iz Ilidže, mahale u Gornjem Šeheru. Kad je, negdje oko 1900. godine, došla u posjetu rodbini u mahalu Kazanferija, i kad je pvela kolo ispred džamije na Atmejdanu, djevojke su joj pripjevale ovu pjesmu.

Omer Pobrić

KAD PUHNUŠE SABAHZORSKI VJETROVI

*Kad puhnuše sabahzorski vjetrovi,
Razviše se po hazbašči đulovi,
Digoše se sa pendžera zarovi,
Iza zara moja draga govori:
»Đe si bio do ovo doba bekrijo!«*

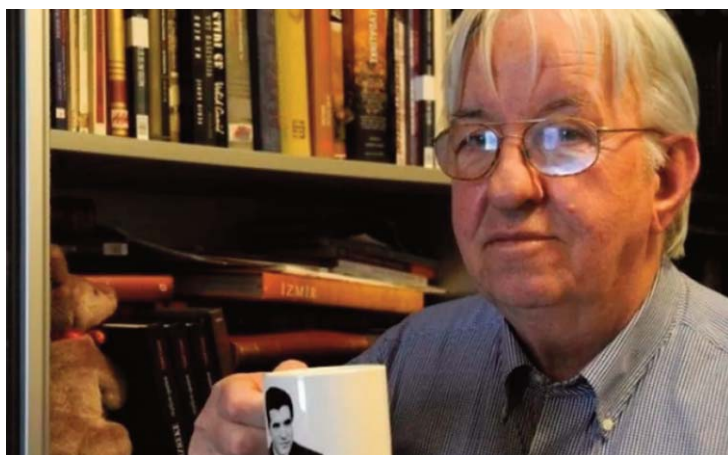
Iz knjige »101 sevdalinka« Muniba Maglajlića.
Pjevala Rasema Katana-Nezić,
u Banjoj Luci 1975. godine.

KULU GRADIM...

Kulu gradim, a kamena nemam!

*Kulo moja, pjesmom sagrađena,
čatma ti je suzom zalivena,
u tebi ću akšamluke piti,
sav ći sevdah tebi darovati!*

Pjevao Mujo Karabegović iz Banje Luke.
»Bosanske narodne pjesme« Vlade Miloševića, knjiga IV
čatma – kućni zid od drvenih greda ili pletera.

Vehid Gunić

Kemal Handan

Sakib Jakupović

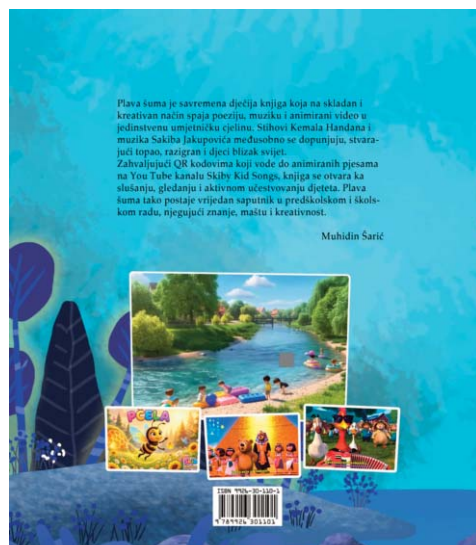
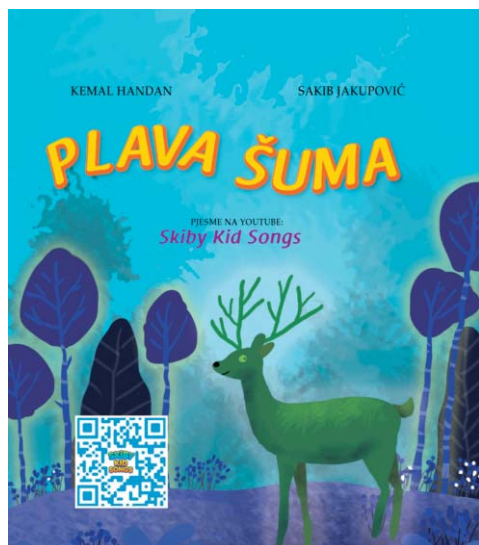
Plava šuma

Prije nekih petnaestak godina, dva Banjalučanina Kemal i Sakib sretnu se u Americi i dogovore saradnju: Kemal će pisati pjesmice zadjecu, a Sakib će ih pretvarati u muziku, zapisivati note. Nisu žurili, išli su putem inspiracije a pjesme su se ipak slagale i tek 2023 pojavila se knjiga „Brod kapetan Adriana“ i nije čudo da je na Sarajevskom sajmu knjige te godine dobila i nagradu kao najbolja u kategoriji književnih ostvarenja iz dijaspore. Saradnja je nastavljena . Tri godine kasnije nastaje nova zajednička knjiga pod nazivom „Plava šuma“ u kojoj su otišli korak dalje – sve pjesme, osim sto su muzički obradjene, i otpjevane dobile su i animaciju i objavljene na Sakibovoj Yo tube stranici SKIBY KID SONGS, a to je čini vrlo posebnom, možda i jedinstvenom.

Pjesme koje su nastale u ovoj radionici slušaju i gledaju djeca cijelog svijeta u višemilionskim razmjerama u čemu prednjači pjesmica KUKURIKU sa oko 6 miliona pregleda.

Valja reći da se u međuvremenu ovom tandemu pridružuju i drugi prominentni pisci iz regiona: Olivera Olja Jelkić, Šimo Ešić, Muhidin Šarić, Mara Grbić, Lejla Kadić...

Pjesme koje stvaraju ovi umjetnici uskoro će oni najmladji moći da gledaju i u sklopu programa za djecu nekih tv kuća širom BiH. (TV TK, TV USK; TV Cazin itd)

37

PLAVA ŠUMA

Ima jedna šuma plava,
da li san je, da li java?
Plavo drvo, plava trava,
s plavom slikar pretjerava.

Plave sve su ovdje ptice,
plavu troše nemilice.
Potok jedan plav i čio
plavu šumu preplavio.

Ovdje živi zeko plavi
što hodati zna na glavi.
Vjeverica plava bira
sve nijanse plavog žira.

Niko ne zna zašto, kako
ovdje živi jedan jelen.
Sigurno mu nije lako,
sve je plavo a on - zelen.

<https://www.youtube.com/watch?v=PspZVW9505A>

79

Novitet u bosanskohercegovačkoj produkciji za djecu

Pjesništvo za djecu u Bosni i Hercegovini iznjedrilo je nekoliko vrsnih imena koja će trajno ostati zapamćena u povijesti ove literature. Među njima svoje mjesto pomalo stidljivo, ali uporno, pokušava osigurati i autor ove knjige koja je pred nama, četvrte iz pera ovog umjetnika. Nježan, kad treba biti nježan, igriv, zabavan i djetinjast kad treba izmamiti osmijeh djetetu, mudar i pametan kad treba dijete opomenuti na iskušenja koja ga čekaju u stvarnom životu, bajkovit i zasanjan kad čitaocu treba zagolicati maštu i pokazati mu drukčiji, ljepši svijet, roditeljski brižan i oprezan kad dijete treba zaštititi, uzeti ga za ruku i izvesti na pravi put... Takav je i u životu i u poeziji i takvog ga poznajem od prije gotovo tri decenije, a takvim ga pamte i vole brojni čitaoci njegovih prethodnih knjiga, koji su čitajući ih, zavoljeli *Handanovski* lirski govor.

Kemal Handan u književnosti za djecu, dakle, nije nepoznato, novo ime. I već samo taj podatak kod pomnih pratilaca tekuće književne produkcije i događanja u toj oblasti stvaralaštva (a neskromno se ubrajam među takve) budi radoznalost i skreće na sebe „svjetla reflektora“, pitajući: Šta novo donosi njegova nova knjiga? Ostaje li u ovoj knjizi prepoznatljiv njegov poetski glas – ili, možda, otkriva i nudi neki novi pjesnički svijet, samosvojan, inovativan i originalan. Obojen vlastitom senzibilnošću, darovitošću i maštom. I odmah da kažem, Handan nije ta i takva pojava u dječjoj književnosti. On i u ovoj knjizi ostaje na onom poznatom i „sigurnom terenu“ tradicijskog pjevanja, valjda još uvijek nema smjelosti da se vlastitim krilima vine iznad već viđenog i poznatog u književnosti koja se obraća djeci i djetinjstvu. A, možda, njegova pjesma i nema ambiciju da bude avangardna, premoderna i inovativna.

Ali ima nešto drugo.

Ima nespontanu i raskošnu maštu, istančan osjećaj za detalj, živ i sli-

kovit jezik, osjećaj za humor i, što je možda najbitnije za književni tekst namijenjen djeci – vrlo izraženu empatiju, najpotrebnije osjećanje za zdravo odrastanje i duhovno oblikovanje mlade ličnosti. Tim osobenostima svog stvaralačkog postupka dokazuje da je dorastao do ozbiljne umjetničke razine, da je razvio i usavršio tehniku versifikacije i do solidnog umijeća uzdigao svoj pjesnički govor. U ovoj knjizi uočljiv je Handanov zanatski napredak, njegova poetska i stvaralačka zrelost, njegovo versifikatorsko majstorstvo koje, na sreću, i pored dugogodišnjeg pjesnikovog iskustva, nije prešlo u rutinu, ili se bar, uglavnom, ne doživljava kao rutinski odrađen posao. I odnos prema djetetu, koji je kod Handana uvijek bio naglašeno na strani djeteta, i u ovoj knjizi ostao je takav. Ali, dobio je neku novu „težinu“, novo uporište, novo iskustvom potvrđeno „obrazloženje“. Pjesnik takve motive, pojave koje su protivne interesu djeteta, prepoznaje u savremenom načinu života odraslih, u poljuljanosti porodičnih odnosa i pomjerenoj ljestvici društvenih vrijednosti, i zdušno staje u odbranu djetinjstva, njegovog zdravlja i bezbrižnosti.

Ali, pored svega rečenog – u ovoj knjizi ima i nešto treće. Muzička obrada. Note i animacija. Svaka pjesma u knjizi ima i svoju kompoziciju i notni zapis. Autori su se dosjetili da pripreme takvo izdanje u bosanskohercegovačkoj izdavačkoj produkciji. Taj novi iskorak u multimedijalnost dragocjena je novina, divno korespondira sa savremenim dobom u kojem smo, sa ovovremenim djetinjstvom, kojem je blisko sve što je u tehnološkom smislu napredno. I još jedna važna značajka koja ovu knjigu čini kompletnim umjetničkim dometom – likovna oprema. Potpisuje je Emir Isović, već poznat autor, ilustrator i ranijih Handanovih knjiga, razigran, vedar, jednostavan. Time je ova knjiga, ali i kompletna tekuća književna produkcija u Bosni i Hercegovini, na dobitku.

Šimo Ešić

38

PLAVI KIT

U dubini morskoj
živio je kit.
Prije lova gladan
a kasnije sit.

Trudio se nije
veličinu skrit'.
U vlastitoj koži
kit je bio fit.

Ne treba mu odbrana,
ne treba mu štit.
O njegovoj snazi
širio se mit.

Pričao o njemu
grčki otok Krit.
Sve o kitu znao
lipi grad je Split.

Glas kitove veže
kao neka nit.
Zajedno i snažno -
u tome je bit.

Tu gdje život procvjeta,
moćan kolorit,
oduvijek je plavi kit
bio glavni hit.

Danas problem naročit:
gladan bio ili sit,
ne voli ga ribar Smit.
Bit je kitu - il' ne bit.

<https://www.youtube.com/watch?v=PspZYW950SA>

80

81

Recenzija knjige: Kemal Handan / Sakib Jakupović: *PLAVA ŠUMA*

*“Ovde živi jedan jelen,
sigurno mu nije lako:
sve je plavo, a on-zelen”*

Naslovna pjesma zbirke “Plava Šuma” uvodi čitaoca u bajkoviti plavi svet, ali završna strofa nehotično otkriva tugu duboko sakrivenu u duši pesnika vedrine: prisiljen na različitost u dugom stranstvovanju, ni u domovini više nije plav u šumi plavih.

Jedna odrasla osoba je uspela mnogo i mnoge da razume i prihvati, i to shvatanje pretoči u knjige stihova za decu koje rado čitaju i odrasli.

Svi ljudi su bivša deca, ali samo odabrani čuvaju te mališane u sebi, kao Kemal Handan. Prosanjao je detinjstvo i promislio ga odrastao, pa nas obdario četvrtom knjigom “snohvetica”. Uglazbljene su i animirane pa je doživljaj pesama upotpunjen.

Naizgled jednostavnim i dečjim jezikom iskazazana su iskustva i spoznaje odraslih:

*“Načinio prvi korak-
pa pomislih da već letim.
osjetio okus gorak-
vrlo brzo na pod sletim.”*

Ova, naoko laka i lepršava poezija je vedra, duhovita, intrigantna, ali kroz igru didaktična. Pesme se, najčešće, završavaju preokretom I duhovitom poantom, nad kojom se i odrasli čitalac, osmehtnut zamisli:

*“Plaču njive, vinogradi:
šta se voću svežem radi.*

*pjesmom danas ja talasam,
za ananas svježi glasam.”*

Dugogodišnja nostalgija za domovinom utkana je u nimalo patetičnu, a ipak uzvišenu himnu ljubavi i divljenja koja pleni, osvaja i nadahnjuje, i pred kojom ostajemo očarani, uz pokoju suzu, i mi kojima Bosna nije domovina. Impresivno je pesnikovo poznavanje simbola Bosne i Hercegovine:

*“Bosna kamen, prepun šara,
Bosna to je most i kula...”*

*-
Bosna suza jedna vrela,
.....
Pletenica što se splela,*

*Bosna-to je cvrkut ptice,
.....
Gnjeздо sna I nesanice.*

*Bosno ti si rodna grana,
ljepotica gorda, snena
od ljepote zemljo tkana,
bistro Unom umivena-“*

Naizgled jednostavna, spontana rima, zapravo je čista, vešto odabrana i utkana u katrene i sekstine, a distisi otkrivaju refren:

*“Ona nam je zlatna rijeka
u kojoj I nebo sanja
gde god teče voda neka
sa njom teče i Vrbanja”*

Refren pesme je posvećen Vrbanji, reci bezbrižnog detinjstva, a zatim velike nostalgije osjetljive duše poete.

Uz preplitanje neočekivanih metafora i poznatih, svakodnevnih događanja, čitalac će proputovati svet.

Na jezeru Titikaka

*“Na jezeru Titikaka
zalutala jedna svraka,
zalutalo polje maka,
podmornica I tri raka.*

*Zalutala putna traka,
sto koraka, dva-tri znaka
zalutala jedna baka
pa ne stiže prije mraka.”*

Pesnik ponire u poznati mu svet deteta kao zaigranog bića, naivnog i mudrog istovremeno: dve muzikalne sestre će postati “dvije pahuljice”, a leteći tanjiri biće duhovito razotkriveni.

*“Nepoznata bića navrate zbog pića.
trebaju vodiča i voćnih sokića.”*

Pesme obuhvataju sve oblasti do kojih stiže dečija mašta: daleke tajanstvene zemlje, bajkoviti svet, sport i igre, tajnovitost unutrašnjeg dečijeg sveta.

Lopta

*“Mnoga deca znaju,
trčkaraju travom:
loptu pozdravljaju*

rukom, nogom, glavom.”

Pesme su često anegdotske, prepoznatljivih aktera: biljaka, životinja, drugara, članova porodice...

Kukuriku

“Iznad svega pjesmu volim.

Dok spavate ja se trudim,

ja ne mogu da odolim

da vas pjesmom ne probudim.”

Naočale

*“Unuka mu izrazila tad čuđenje svoje:
Zašto dido danas nosiš naočale dvoje?”*

Teme su i poslastice, mamina ili bakina čudotvorna jela:

*“Sve utihnu slatke price,
odustaju od njih usta.
ukusom se pite diče,
tepsijom što osta pusta.”*

Mladi čitaoci i oni mladi duhom, putovaće ovom čarobnom knjigom i rasti sa njenim likovima u dobre, saosećajne ljude, spremne na igru večite dece.

Ljilja Mojsilović-Stojanović, prof

8

ČAROBNAK

Čarobnjak ja sam pravi,
pitajte moga didu.
Kaže - hodam na glavi,
rado šetam po zidu.

Ljutim mamu i tatu,
zaplivam često u blatu.
Ljutim didu i nanu,
skočim na tanku granu.

Ja sam ponekad soko,
a nekad sreća naša.
Ja sam nanino oko
i didin Omer paša.

Ja sam opasan mačak,
nekad mamino pile.
Sunce il' samo tračak
moje čarobne sile.

Ako mogu da biram,
sa didom pjevam, sviram.
Dido i ja drugari:
Hvala jednoj gitari!

<https://www.youtube.com/watch?v=iN4JNmVyhdc>

15

EVA IZNAD SARAJEVA

Putovala mala Eva,
dvjesta konja, trista deva...
Putuj, putuj moja Evo
vidi Bosnu, Sarajevo!

Umorna je mala Eva,
oči trlja, mnogo zijeva...
Spavaj, spavaj moja Evo
daleko je Sarajevo!

Da li grmi, da li sijeva?
Oblak s desna, oblak s lijeva...
Presretna je moja Eva,
vidi svjetla Sarajeva.

Raspjevana mala Eva
kao slavuj, kao ševa...
Pjevaj, pjevaj moja Evo,
stigli smo u Sarajevo!

<https://www.youtube.com/watch?v=QTwrLYXNquo>

34

35

Recenzija knjige: Kemal Handan / Sakib Jakupović: *PLAVA ŠUMA*

TEČE BANJA LUKA... Kemal Handan

*Nek' brodovi noćas krenu
iz dalekih luka.
Neka vrate djecu njenu –
zove Banja Luka.*

*Nek' se vrate, poput ptica,
sa obala južnih.
Ne vidim ta draga lica
sto godina tužnih.*

*Nek' metalne ptice lete,
raširenih krila.
U zagrljaj nek' mi slete
djeca moja mila.*

*U grlu je riječ stala,
u vazduhu ruka.
U Vrbas je suza pala –
teče Banja Luka...*

*Ruka njena drhtava je,
taj zagrljaj čeka,
Napunila suzama je
korita svih rijeka.*

Publika na otvaranju IV međunarodnog festivala "Žena sa knjigom" u Mostaru i nastup "Bjelopoljskih kapljica"

Pod zastavom književnosti

Održan IV međunarodni festival „Žena sa knjigom“

Piše: Anesa Karaica

IV-ti međunarodni književni festival „Žena sa knjigom“ održan je i ove godine u periodu od 18-21. avgusta. Festival je ove godine posjetio dva hercegovačka bisera, Mostar i Stolac. U organizacionom odboru ovogodišnjeg festivala bile su Arnela Lela Dabić, Vida Sreta Žuljević, Sanela Kukrica, Sara Kljajić, Edhija Mahić, Anita Mirić, Edita Mulaosmanović, Sanela Kuko, Sanela Čopelj, Ilda Grabovica, Marela Jerkić-Jakovljević, Elma Tančica i Zlata Memišević.

Svečano otvaranje festivala upriličeno je u Mostaru, gdje je brojna publika prpratila promociju zajedničke zbirke nastale kao rezultat IV-tog međunarodnog poziva. Festival je otvorila predsjednica Udruženja „Žena sa knjigom“ Edhija Mahić, a ispred Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru, koji je ujedno i jedan od partnera Festivala, prisutnima se obratila rektorica prof. dr. Alena Huseinbegović.

Glavni dio svečane manifestacije otvaranja festivala bila je promocija zajedničke festivalske zbirke poetskog i proznog stvaralaštva na temu „Globalna dešavanja kroz žensku perspektivu“, koja okuplja 68 autorica iz 12 zemalja i 36 gradova širom svijeta. Ovogodišnju

zbirku predstavile su urednice zbirke, književnice Edhija Mahić i Sara Kljajić, koje su istovremeno i jedne od nekoliko poduzetnih osnivačica Udruženja. Ovom prilikom predstavljene su i autorice iz različitih zemalja čiji su radovi objavljeni u zbirci, a posebno mjesto zauzelo je uručenje festivalskih plaketa i nagrada za najbolje radove u kategorijama poezije, proze i književnosti za djecu. Književnica Edita Mulaosmanović, bila je voditeljica programa prve festivalske večeri koju su svojim nastupima dodatno uljepšali Plesni studio MoStars i hor „Bjelopoljske kapljice“, koji čine učenice OŠ „Bijelo Polje“ i OŠ „Vrapčići“, pod vodstvom Dijane Šošić.

U sklopu IV međunarodnog književnog festivala „Žena sa knjigom“, članice su i ove godine posebnu pažnju posvetile našim najmlađima. 20.8.2026. godine Sanela Kukrica i Edhija Mahić posjetile su Dječiji dom Mostar gdje je autorica Edhija Mahić djeci čitala svoje priče, a potom svakom djetetu poklonila po jednu svoju knjigu. Druženje sa djecom upotpunjeno je raznovrsnim poslasticama koje su udruženju „Žena sa knjigom“, obezbijedili njihovi sponzori. Dječijem domu za uspješnu trogodišnju saradnju, uručena je i zahvalnica. Dom je također nagradio prisutne književnice zahvalnicama Sanelu Kukrica i Edhiju Mahić, uz predivne bukete cvijeća. Edhija kaže „da je duboko dirnuta ovom gestom Doma i da upravo takvi trenuci podsjećaju da se dobrota i iskrena namjera uzvrate poštovanjem, toplinom, osmijehom i lijepom riječju“. Festivalsko druženje održano je i u UMA - edukacijskoj igraonici gdje je mališane dočekala knjižničarka Sanja Primorac. Prilikom ove kreativnu radionice djeca su zakoračila u svijet mašte, možda čak i književnog stvaranja i nepokolebljive dječije čarolije dok su igrali, slusali priče i rješavali

zagonetke. Knjizevnica Nura Suljkanović je u sklopu festivala posjetila dječiji vrtić "Nedođija" te djecu uvela u svoj čarobni stvaralački svijet.

Edhija Mahić, predsjednica udruženja „Žena sa knjigom“, ovom se prilikom željela javno zahvaliti muzičkom duu iz Hrvatske, bračnom paru, Sonji Sović-Bećirević i Abdulahu Aliji Bećirević na predivnoj energiju koju su i ove godine poklonili svojim prisustvom na festivalskim pohodima svojom ljupkom, jako bogatom izvedbom sevdaha. Edhija se zahvaljuje i muzičaru Tinu Pavlović na doprinosu festivalu. A zahvalnost je iskazala i Dječijem domu „Mostar“ i UMA edukativnoj igraonici te Sanji Primorac, kao i partneru festivala Univerzitetu „Džemal Bijedić“ u Mostaru, te glavnim sponzorima festivala BH Telecom-u, Turističkoj zajednici grada Mostara, Skupštini HNK, Gradu Mostaru i Gradskom vijeću kao i kompaniji Džajić-commerce, te svima ostalima koji su ovaj festival podržali svojim prisustvom ili na neki drugi način.

Publika na otvaranju IV međunarodnog festivala "Žena sa knjigom" u Mostaru

S lijeva; Sonja Sović-Bećirević, Razija Bharalija, Ilda Grabovica

Publika na otvaranju IV međunarodnog festivala "Žena sa knjigom" u Mostaru

Organizacioni odbor festivala, s lijeva; Arnela Lela Dabić, Sanela Kukrica, Sara Kljajić, Edhija Mahić, Edita Mulaosmanović, Sanela Kuko, Sanela Copelj

S lijeva; Vida Sreta Zuljević, Razija Buharalija, Ilda Grabovica, Sanela Kukrica, Zijada, Zehra Šljivo, Sara Kljajić, Sanela Kuko, Edhija Mahić, Edita Mulaosmanović, Sanela Copelj, Sonja Sović, Indira Kljajić, Zlata Memišević te druge učesnice festivala...

Publika na otvaranju IV međunarodnog festivala "Žena sa knjigom" u Mostaru

Beisa Romanić: Pisci moraju da puste glas, nije njihovo da čute

Foto: Beisa Romanić

Tekst: Sanda Hrkić

SARAJEVO, 5. aprila (FENA) - Tragač za životom i životnim istinama, poštovalac lijepog stiha i toplih njegujućih emocija, zaljubljenik u magiju života, pjesnikinja iz Novog Sada Beisa Romanić, porijeklom iz Banjaluke, dosad je objavila četiri knjige. Njena posljednja knjiga poezije 'Vreme posle vremena' samo je nastavak začete emocije u iskrenom dugu i ushitu proživljenog. Pjesme se podudaraju s licem ovog svijeta i reflektuju njen odnos prema ljudima, stvarima i događajima.

- Imala sam utisak da se sukobljavam s avetima koje su iskakale iz tame, ne ostavljajući moj um ravnodušnim. Svaki stih je luč, svjetlost koja je bljesnula svom snagom u mojim očima, u mojoj duši - kazala je Beisa Romanić u razgovoru za Fenu.

Za knjigu poezije "Vreme posle vremena", Romanić ističe da u

svome narativu nosi vrijeme koje mjeri osjećaj, spoznanja i poeziju. Naslov nosi duboku filozofsku i poetsku simboliku, samim tim naglašava i zrelu životnu dob autorice.

- Prva spoznaja ukazuje na promišljanje o prolaznosti, o vremenu koje se na neki način iscrpjelo; kad se vrijeme ne mjeri kalendarom, niti satom nego unutrašnjim trajanjem, sjećanjem, tišinom i duhovnim mirom. Drugi sloj tumačenja naslova se odnosi na metafizičko vrijeme, koje postoji poslije stvarnosti u vječnosti umjetnosti ili duši. Tada vrijeme postoji kroz riječ, pjesmu i misao, ono što prevazilazi smrt i prolaznost tijela. Treći ugao tumačenja je moje lično iskustvo gdje se svakodnevne brige povlače i ostaje čista suština postojanja, mjerljivo samo emocijom. Naslov je duhovno nadilaženje granica života, to je vjera da misao traje kad se sve ostalo zaustavi - naglasila je.

Knjigu je autorica podijelila u tri ciklusa - buntovnih, posvećenih i ljubavnih pjesama, gdje snažno osjeća sebe ili gdje sebi govori o sebi u iskrenom duhu i ushitu proživljenog.

- Osjećam se prisutnom i cjelovitom, kao tišina u hramu kad si potpuno odan sebi i kad misao i svoje srce ne prodaješ radi komfora i ovosvjetske ugodnosti, uvučena u ljušturu iskrenosti bez maske i opreza. Knjigu 'Vreme posle vremena' sam doživjela kao lični test, na sve što se u meni i oko mene svibio i vuklo, u kojoj misli i napisanom retku i sopstvenom intuiciji. Posvetila sam je sinovima i mojim unucima. Sav svoj stvaralački zanos i talent

okrećem prema sebi, puštam slobodno u eter - ističe Romanić.

Pisati je počela rano. U srednjoj školi imala je zapažene radove koje je čitala na javnim skupovima, zadržavajući pri tom za sebe ličnu intimu po sveskama i u dnevnicima zabilježenu, duboko zaključana u sebi. Vjetar u leđa bio joj je školski drug Mersad Rajić, Banjalučanin koji živi u Kanadi, ubjeđivši je da se ohrabri i objavi prvu knjigu - 'Život je kaleidoskop'. Inspirisana rodnim gradom, u toj knjizi punoj emocija naglasila je utjecaj vojvođanskih pjesnika posebno Miroslava Mike Antića, kojeg Beisa Romanić posthumno naziva kumom svoje knjige. Neke od pjesama su iz vremena kad je autorica živjela u Banjaluci, a većina je nastala u Novom Sadu.

Potom objavljuje 'Dečju odu mira-Medina', podstaknuta migracijama u svijetu, posebno bolom i patnjom djece kao žrtava nehumanosti. 'Oda mira' nosi jaku poruku. Zapravo to je apel djece, nama odraslima, kako bi po njihovoj emociji trebalo da izgleda svijet. Treća knjiga - 'Tamo iza duge' je poezija i proza u, kako je kazala Romanić, divnoj sinesteziji sa maestrom Salimom Ljumom iz Tuzle, koji joj je dozvolio korištenje njegovih umjetničkih slika.

- Knjige sam promovirala kroz nastupe, na poetsko-muzičkom programu 'Mostovi prijateljstva' sa vrsnim književnicima, uglavnom u Novom Sadu i Banjaluci - kazala je.

Za Beisu Romanić knjiga je otvaranje svjetova u njoj, njen duhovni rad, trud u samoći i razgovor sa sobom. Knjiga u njoj otvori nepoznate puteve, donosi mir, uvodi u svijet razigranosti koja oslobađa zarobljeni um.

- Knjiga je moja ljubav upletena u magiju riječi, to je izražavanje sebe na lirsko-epski način koja podstiče, razvija maštu, hram je i hodočašće moje duše. U njoj je ocrta na nebeska dubina, u koju sam zagledana. Tu počinjavu naše tajne, agape (božanska ljubav), naše strpljenje, naša radost, bol i praštanje. U knjizi leti između racionalnog i iracionalnog, između dodira i onog što zamišljaš. To su mostovi između sjećanja i zaborava, naprosto spajanje tjelesnog i duhovnog u sebi koje ti se samo otkriva kao oseka i plima duše i cjelokupnog života - naglašava.

Smatra da se u prirodi iznalaze lirske subjekti, koji pokreću duh i daju agense i nadahnuće pisanja.

- Priroda je lijek koji pomaže da volimo, da osjećamo i da stvaramo. Pisanje je dar božiji, talent u kojem sve postaje rečeno i nedorečeno. U svakoj knjizi se odražava životni ciklus, ima svoju stvaralačku konstantu. Pisanje nosi u sebi, kao klicu života koja ima autentičnost. U knjizi si kapetan svoga broda, određuješ svoj pravac i nalaziš svoju luku. Nadahnuće dolazi kao talas, podstaknuto iskrenom emocijom koju čekaš da se pokrene u umu. Prolaziš kroz razne faze, koje utječu i na promjenu stila kojeg često mijenjaš. Pisanje je izazov duše, a pjesme pronadu mene u esenciji svoga sazrijevanja. Pisanje je čežnja za ljepotom, slušanje tišine u sebi kojoj daješ formu i koja često preraste u vrisak, jauk. Pjesme ti daju krila - poručuje.

Za Beisu Romanić glavni pokretač u radu je misao, koju gura emocija. Nisu sve pjesme imaginacija ili fikcija, ima tu dosta ličnog, proživljenog, očekivanog, željenog, neostvarenog. Često na njen rad utječu promjene u društvu, lijepa i ružna događanja.

- Pisci moraju da puste glas, da budu vjestonoše i sudionici i nije njihovo da čute. Zato bivaju često izopčeni i pogrešno tumačeni. Inspiracije najčešće proizilaze iz tiho vanja... Proces stvaralačkog uma dolazi u ranim jutarnjim satima, pa ponekad misli um će ih sačuvati. Zato najbolje verzije odu u eter. Ja često sebi zadajem teme i to su one pjesme sa ciljanom notom... Držiš se potencijalne misli i zlatnom niti tkaš buduću pjesmu, kao svojevrsno djelo koje ima opipljivu aromu i ukus. Često imam za cilj da oživim prošlost, tad temporalnost gubi smisao. Svakako da mi je cilj da misao i emociju ne ostavim morbidnu, vodim je do krajnje tačke tunela gdje se pokazuje svjetlost. Po sadržaju određuješ naziv pjesme, ona sama sebi daje toponimsko

značenje - istaknula je.

Pisanje je za nju kao spremanje hrane, kuhanje. Sve se nagomila u glavi, a um je kao lonac za pripremu hrane. Misao se krčka i tako osjetiš aromu finalnog rada. Potom oblikovane riječi same izlaze iz uma, izlivaju se na praznu hartiju baš kao gotovo jelo sa najljepšim mirisima, u bijeli tanjir.

- To je nekakav proces stvaranja pjesme koja dobiva vizuru zadovoljstva i kažeš, aha to je to! Ljudski um je najsavršenija mašina, koja te u svemu navodi na aktivnost do neslučenih dubina ljubavi, a ljubav je glavni agens i pokretač u svemu - naglasila je.

Rodna Banjaluka za Beisu Romanić nepresušna je inspiracija pisanja pa čak u Dunavu, uz kojeg obitava 54 godina, prepoznaje vode svoga Vrbasa. Ponosna je i na Novi Sad koji joj je sve pružio, u svakom smislu. Tu je poštovana i prihvaćena, bez predrasuda.

- Za mene je multikulturalnost Vojvodine uvijek bila izazov. Vojvodina je moj duhovni pejzaž u kojem sam sazrijevala, oblikovala svijest i odnos prema ljudima, stvarima i događajima. Upravo me ta raznovrsnost formirala i naučila da slušam druge i razumijem različitosti, otkrivajući nijanse ljudskog postojanja. Naučila sam da uživam u širokom vojvođanskom nebu, da dišem tišinu ravnice, koja me nadahnjuje i gdje osjetim širinu prostora. Radost pisanja se dijeli, kao i radost čitanja - naglasila je.

Na pitanje održava li vezu sa rodnim gradom, Beisi Romanić ote se uzdah pa reče 'Ah, ta ljepotica na Vrbasu za nas je bila od planetarne vrijednosti, zadojena vodama plahovite rijeke smaragdne boje i blistavim oblucima, kao prosutim dukatima na njenom dnu za mene je nepresušna inspiracija pisanja.'

- Banjaluka je kolijevka, koja se ne zaboravlja. To sam posebno izrazila u recenziji Monografije Banjaluke, autora Sadika Beglerovića. To su moje dubine duše, slojevi djetinjstva, odrastanja, miris lipe i prvih proljetnih magnolija... To su i moje škole, parkovi, Kastelov čošak, korzo, prve ljubavi, držanje za ruke, moja majka, sestre, prijatelji, mezarja i diplome. Sve je to poslagano u mom umu, u zatvorenoj škrinji uspomena. Odlazim u Banjaluku, ali to više nije moj grad kojega sam teškog srca napustila 1971. godine. Osećam kako Vrbas stenje pod metalnim koljem, kojeg su mu zaboli u srce korita da bi otvorili restorane na brodu... Kastel gleda i čuti... okolna brda se umorno spustila, kao staračka leđa... Na povratku za Novi Sad osjećam bol, kao da sam i sama kriva za njenu sudbinu - emotivna je Romanić.

Taj grad uvijek je čila je i u pjesmi 'Banjaluko; voljeni grade!'. Teško je, kaže, o tome razmišljati.

- Ali u pisanju zaikri, zasvjetli misao koja te ponovo odvede u aleje kestenova ili ti se pred očima prostre veranda roditeljskog doma gdje smo provodili ljetnje dane, uz mirise zrelih šeftelija i ruža ispod prozora spavaćih soba. Tužno je, kad te gotovo niko ne prepoznaje u rodnom gradu. Ja se ne mogu i neću odreći mojih banjalučkih korijena, osećaja pripadnosti i topline koju nosim, sa željom da to sve pretočim u pjesmu. Život se odvija u kružnom toku, u kojem se krajevi i počeci spajaju - naglasila je.

Beisa Romanić kaže da ima planove koji je pokreću, daju istinski osjećaj življenja. U njoj još rade unutrašnja putovanja, 'vodim intimne razgovore sa mojom dušom'. Urođena radoznalost je vodi i stvara neopisivu želju da se okuša u pravom proznom štivu, voljela bi da to bude autobiografsko, a imala bi i o čemu.

Beisa M. Romanić (1946.) radni vijek je ostvarila u oblasti obrazovanja i kulture, od toga četiri godine u Bosni i Hercegovini i 25 godina u Vojvodini. Učesnica je brojnih kongresa, savjetovanja, članica odbora, komisija, seminara, tribina, festivala u zemlji i inostranstvu. Za nju je život bio poezija. Ljepotu življenja i ljubav, u izobilju, pružale su joj majka i sestre. Sa takvom emocijom sad njeuguje i svoju porodicu. Sa velikom dozom odgovornosti gradila je i

Zaboravljene žene u poeziji Sanje Balalić

Foto: Privatna arhiva

Piše: Anesa Karaica

Sanja Balalić je pjesnikinja koju je šira javnost bolje upoznala na osmom online kontestu poezije za 2022. godinu u organizaciji kulturnog online projekta Mili Dueli koji vodi ljekar Nermin Delić. Sanja je tada među 739 autora iz 52 zemlje svijeta osvojila prvo mjesto i podijedila na kontestu za cjelokupnu osmu zenu. Rodjena je u Mostaru 1965., a djetinjstvo je provela u Blagaju kod majčinih roditelja gdje je završila osnovnu školu. Srednju ekonomsku školu završila je u Mostaru a potom informatički stupanj operatera unosa podataka. Ratne, 1993. godine odlazi u Austriju gdje završava Akademiju alternativne medicine. Danas Živi i radi u Austriji, gdje je zaposlena u službi za socijalni rad sa licima sa invaliditetom, te zbog poznavanja znakovnog jezika, specijalista je na polju rada sa gluhonijemim osobama.

Sanja je do sada svoje pjesme i priče objavljivala u raznim časopisima i portalima, te zajedničkim zbirkama, među kojima je i zajednička zbirka poezije Paralelni svjetovi (Sarajevo, 2017), te nekoliko zajedničkih zbirki objavljenih u Zagrebu u rasponu od 2017.-2024. godine. Sanja potpisuje i dvije samostalne zbirke poezije "Miris snova" (Zagreb, 2019.) i "Putnici" (Tešanj, 2023.). Autorica je i slikovnice za djecu, mističnog naslova "Lija u zemlji stranoj" (Tešanj, 2023.).

Sanja Balalić, jedna od rijetkih pjesnikinja koja pribjegava slikanju bolne stvarnosti karakteristične za naše podneblje. Nasloviti pjesmu imenom "Zukanovica" i time nam približiti nametnutu bezličnost i bezimenost jedne žene je svjesno kompromitirajući postupak kojim nas Sanja vraća u stvarnost kakvom ona zaista jeste. Uz pjesmu "Zukanovica" neophodno je predstaviti i pjesmu "Zukan" jer inače je teško razumjeti ili u potpunosti predstaviti Zukanovicu. Možete li zamisliti razmjere kulturološkog apsurdna koji ne dozvoljava upoznavanje Zuknovice kao osobe sa vlastitim identitetom i sagledavanje njene patnje bez dodatnog predstavljanja i samog Zukana? U pjesmi "Komšinica Rašida" Sanja problematizira banalizovanje ženskog života i njegove vrijednosti u slučaju da Rašida nije imala ruke kao lopate i od rada pogrbljena ledja. Na šta bi se svela Rašidina vrijednost, odnosno vrijednost njenog ljudskog bića s pravom na dostojanstven život?

Sa ogromnom dozom autentičnosti, stilske jednostavnosti i razumjevanja, nam u ovdje prikazanim pjesmama dočarava svu težinu neprimijećenih ženskih života, ali i necijenjenih ženskih života... Pjesnikinja se ne usteže da pravim riječima nazove surovu istinu i kao takvu je uobličila u bezvremeni spomenik ženama čiji je život prošao skoro pa nezapaženo. Stoga osjećam dužnost, kao žena i kao pjesnikinja, koju Sanjine poeme ne ostavljaju ravnodušnom, da sa vama podijelim bolnu sliku stvarnosti koja je sudeći po statistikama ubije-

nih žena u BiH, nažalost još uvijek tako stvarna i tako bliska. Sanjine poeme ovu tematiku aktueliziraju i postavljaju nove životne jednadžbe koje svojim postojanjem preispituju našu odgovornost i naše saučešništvo u tim smrtonosnim ili doživotnim presudama donesenim isključivo tišinom. Jesu li rješive jednadžbe koje postavljaju Sanjine pjesme? Koliko Zukanovica ima u vašoj mahali, ili u vašoj zgradi? Koliko Zukanovica od nametnute joj sramote ne udiše dovoljno zraka? Ko im je nametnuo sramotu? Čega se srame? Koliko Rašida još uvijek sjedi u avlijama (ili na minijaturnim balkonima višespratnica) i potajno se nada čudu da će joj se sudbina osmjehnuti i da će možda ovaj put uspjeti učiniti nešto i za sebe čije želje nikada nisu prioritet cijelog životnog vijeka, ali vlastitog života! Ko ih je naučio da budu takve prema sebi? Čime su zaslužile odgoj i normu da same misle da ničega nisu vrijedne? Zašto? Što su se Božjim davanjem rodile kao žene? I samom činjenicom da su žene oduzeto im je svako pravo na vidljivost i postojanje kakvima jesu, jer je i njihovo postojanje stigmatizirano neobjašnjivom sramotom i na samu pomisao da su vrijedne jer su žive, jer postoje. Bila ih je sramota što postoje! Ko im je to pravo oduzeo, ko im je tu stigmam nametao? Da nije slučajno naš kulturološki kompas koji stigmam ne samo da toleriše nego i normalizuje? Jeste! Zašto na takve stvari olahko pristajemo kao insani, kao živa ljudska bića, kao intelektualna bića, kao poznanici, kao komšije, kao oni koji znamo? Krivnja je kolektivna. I ama baš svako ima udjela u tim nesretnim sudbinama žena koje nisu imale kome da se obrate jer one znaju da svi oko njih znaju i niko ništa ne

poduzima. Time im se zadaje još jedan nemoraln udarac i potpomaže stigma koja njihov moral vrednuje trpljenjem, te ovaj nametnuti nehumani obrazac ujedno justificira i normalizuje. Pogledamo li naš obrazovni sistem, politički aparat, i društvenu svijest svedenu na minimum, i dok neodgovorno ponašanje ljudi na funkcijama u nama izaziva zgražanje dok pokušavamo da pozovemo na odgovornost i u pamet, bezuspješno. Postaje nam jasno da je ovaj društveni problem mnogo dublji i opširniji nego što mi ustvari i shvatamo ili želimo priznati. Ubistva nedužnih žena se na društvenim mrežama relativiziraju, te masovno odobravaju uz komentare koji prociraju krivnju žrtve. 41 godina je od ubistva Raseme Fazlibašić, stvarne žene iz Gornje Bioče kod Hadžića, čija je priča prenesena na filmsko platno i ulogu Bademe u filmu Kuduz, gdje već ubijena Badema, mrtva govori: "E neka si me vala ubio!" i time ublažava krivnju svome katilu! Zar ćemo prešutjeti sve Raseme, Bademe, Alme, Aldine, Sladjane, Svjetlane, Inele, Nizame?! Nećemo! Ali prešućujemo Zukanovice, Rašide, Ibraginice i tako u nedogled! Nažalost, mnoge su priče ostale neispričane. Mnoge neće nikad ni dobiti priliku da budu ispričane. Zato su maestralno pretočene sudbine Rašide i Zukanovice u Sanjinim poemama jako važne jer ih čuvaju od zaborava i prkose namjenjenim im sudbinam da zauvijek budu ugašene, izbrisane, zaboravljene. Iz istih izvlačimo pouku za svako živo biće koje ima moralni kompas da uprkos individualnosti sudbine Zukanovice koja čak nije imala ni svoje ime, već su je zvali po mužu koji joj je nanio toliko boli i nepravde. A ona, Zukanovica, naučena da voli tu bol i tu nepravdu, smatrajući je svojom sudbinom koju mora časno otprijeti i time potvrditi svoju vrijednost. Toliko nepravednu, da joj ni ime ne znamo, nego je znamo po sada već poznatom štokholmskom sindromu, što podrazumjeva da je osim zavisnosti, bila emocionalno vezana za mučitelja, onog koji joj čini nesagledivu bol i nepravdu. S druge strane su Rašidine želje tako male i jednostavne, ali za nju samu potpuno nedostižne. Život joj je prošao u žrtvovanju za sve oko sebe, samo ne za sebe. Čitav svoj životni vijek bila je vezana za svoju bašću

i hizmet, što je i njeno savijeno tijelo potvrdjivalo, a naglas je maštala o nečemu tako prostom kao što je vidjeti more... Imajmo sluha za Rašide oko nas, imajmo obzira prema Zukanovicama oko nas. Imajmo hrabrosti zauzeti stavove i pomjerati granice, rješavati se stigmatizacije, raskrinkavati nametnute obrasce tihe sramote... Hvala Sanji, što je imala hrabrosti da ovjekovječi Zukanovicu i Rašidu osjećajući njihove boli i njihove teške sudbine uobličiti poetskim spomenicima. Imajmo hrabrosti priznati da su nam moralni kompasi zakazali, kako individualni, tako i globalni, ali prije svega imajmo hrabrosti iskorijenjivati kulturološke apsurdne kojima se degradiraju ili potpuno obezvrjeđuju druga živa bića zbog nebiranog im grijeha, jer su se rodile kao žene!

KOMŠINICA RAŠIDA je imala ruke ko dvije lopate. U horoskopu je bila žena. Uvijek vedra, kičma savijenako da je Bog na životupitnik metno. Kad bi u njivu išlakrš bi nogama plela. Tikvice sadila, na oblak snova bi ko u kabriolet sjela. Kad bi se vraćalaputem je koračala ko u stroju; u jednoj ruci ljubičice, u drugoj motika, na glavi lovorika. Meni bi malo namigla lijevom okom i rekla: - Jedne ćemo zore, kad prodam tikvice, ići ja i ti na more! Na čelu joj bilina ploške krompiri, na donjoj usni visila cigara. Duša joj poput bijeloga behara sagorilaa ona sve žar grtalai govorila: - Nije to ništa! Svakog osmog martakad žena je sve ono što nije, ja sjetim se njekoja nikad nije vidjela more i bacim pogled gorena oblak snovagdje rastu ženezaboravljene.

ZUKANOVICA

po mužu se zvala,
imena svog nije imala.
ruke joj uvijek bile zaposlene
iz avlije šutnju mela,
oblake sive razgrtala

životom ko sijenka promicala.
 djecu kućom ogrtala,
 nafaku iglama plela,
 pred Zukom se spoticala-pričati nije smjela.
 modrice po sebi tješila
 vezala ih pa driješila
 šakom bokvice;
 na livadi je brala,
 po njoj tiho se krala
 da hodom je ne budi.
 naučila sebe kako se voli
 i mrak u srcima ljudskim.
 kad Zuko umrije
 dugo je dovila
 oprost mu kod Boga molila
 za njim tugovala

u tišini.

ZUKAN

u plavoj koveri s pečatom
 (ko pustinjska kap kiše)
 svakog prvog kanula bi Zukanova plata;
 pronos'o bi je dvaput
 oko glave i masnih zulufa
 ko da se kadi nafakom
 a onda, ono preostalo malo duše
 stavio bi na kantar-u kafanu.
 cijele noći
 po svom životu gasio je svjetla čašama rakije,
 jedno po jedno.
 ujutro, sokakom,
 ko po minskom polju, teturajući pronio bi

kesu punu mraka.

KOMŠINICA RAŠIDA

je imala ruke ko dvije lopate.
 U horoskopu je bila žena.
 Uvijek vedra, kičma savijena
 ko da je Bog na život
 upitnik metno.
 Kad bi u njivu išla
 krš bi nogama plela.
 Tikvice sadila,
 na oblak snova bi ko u kabriolet sjela.
 Kad bi se vraćala
 putem je koraćala ko u stroju;
 u jednoj ruci ljubičice,
 u drugoj motika,
 na glavi lovorika.
 Meni bi malo namigla lijevom okom i rekla:
 - Jedne ćemo zore, kad prodam tikvice,
 ići ja i ti na more!
 Na čelu joj bili
 na ploške krompiri,
 na donjoj usni visila cigara.
 Duša joj poput bijeloga behara sagorila
 a ona sve žar grtala
 i govorila:
 - Nije to ništa!

Svakog osmog marta
 kad žena je sve ono što nije,
 ja sjetim se nje
 koja nikad nije vidjela more
 i bacim pogled gore
 na oblak snova
 gdje rastu žene

zaboravljene.

(Iz ciklusa ZABORAVLJENI Ljudi)

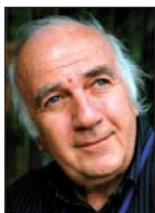

Godine nam otiču niz korito riječno...

VRBASKI SVJETIONICI

... ali naše ljubavi žubore tu vječno.

Napisao: Ismet BEKRIĆ (sa stranica »Šeher Banje Luke«)

O čemu misliti na početku još jedne, i svake, nove godine, za mnoge već predugo u izbjeglištvu, u udaljenosti, u odvojenosti? Šta kazati sebi, i drugima, u tom prostoru preplitanja izgubljenosti i traganja, nostalgije i nade da će ipak biti bolje? Tu, nažalost, nema »čarobnih formula«, zajedničkih odrednica; svako je sam sebi i izvor i tok, i šutnja i govor, i pitanje i odgovor.

Na svakom susretu godina, kad planiramo i nove posjete za- vičaju, više se, ipak, sjećamo onih ljepših djelića i cjelovitih slika, koje svojim svjetlijim bojama dočaravaju naše decenije ljubavi i ve- zanosti za obale i aleje rodnog grada. A naše misli lete, gdje drugdje, nego baš na obale Vrbasa!

OSTRVA LJUBAVI: Vrbas ima svoje ade, kao onu u Novose- liji, ili na Rebrovcu, ali iz bistre, plahe vode uzdizala su se i posebna ostrva koja su stvarale ljudske ruke.

»Vrbas je imao i svoja 'ostrva ljubavi', što su ih nestrpljivo i ustrajno gradili pojedini nepopravljivi zaljubljenici u rijeku, za što je uz veliku volju bilo potrebno i umijeće, jer je Vrbas u najdužem svom gradskom protoku dosta brza i plaha rijeka, sa brojnim viro- vima i brzicama«, sjeća se prof. Irfan Nurudinović u 4. knjizi Banja- lučkih žubora. »Svakako najpoznatiji i najstariji »graditelj« jednog takvog otoka ljubavi bio je Hakija Ljubović, banjalučki majstor stol- lar (kunst-tisler), iz čijih su ruku nicali i muzički instrumenti, pa je i meni napravio divnu gitaru, na kojoj sam godinama svirao.«

Čuveni graditelj gitara, violina i vrbaskih dajak-čamaca, Hakija Ljubović, stanovao je u Dolcu, nadomak Vrbasa, pa je, u ime ljubavi i vezanosti za svoju rijeku i svoj Halilovac, malo iznad kupa- lišta počeo, stijenu po stijenu, podizati pravo pravcato ostrvo usred brzaka.

Husein Sinac Smailagić, Banjalučanin u Švedskoj, tada je imao desetak godina, ali se još živo prisjeća kako je i on bio među onima koji su se više divili nego čudili vrbaskom neimararu, pa mu je i pomagao koliko su mu to dozvoljavale dječije ruke.

I, tako, Hakija je gradio, Vrbas se otimao, odnosio kamenje, ali su na kraju upornost i ljubav pobijedili, pa su i bukovi prigrlili novo kameno zdanje.

»Svečano otvorenje tog ostrva ljubavi bijaše 1955. godine, uz raznobojnu električnu rasvjetu. Gosti su prevoženi čamcima sa obale na otok, a dolačke majke i njihove kćeri donosile su najljepša

jela i tako ovaj jedinstven i neponovljiv događaj učinile još slađim«, piše dalje prof. Nurudinović, koji je svoje novo utočište našao u Norveškoj, ali i koji je ostao vezan za svoj grad i svoju rijeku.

Bilo je još zaljubljenika i neimara, koji su u sredini rijeke podizali svoja ostrvca i ostrva, svoja »carstva« usred najveće ljepote, ali niko ipak nije uspio izgraditi takvo kao što je bilo Hakijino. Poznato je, također, i Alijino ostrvo, podignuto malo iznad ušća Crkvene u Vrbas. Husein Smailagić na internet stranici Dajak klub piše da je Hakija, ranije, predlagao Ali da zajedno s njim slaže otok ljubavi, ali je dobričina Alija – »živ bio ko ga volio, i ko ga voli« - ipak želio da ima svoj biljeg.

DAJAK KLUB: Uz Hakijino ostrvo ljubavi promicali su dajak - čamci, sa ljepoticama u špicu. Njihova imena i danas krase ove vitke ljepotane. Dajakdžija i jedan od osnivača novog kluba »Dajak«, Vojislav Alvir, u rukopisu svoje knjige »Dajak čamac, simbol Vrbasa i Banjaluke« navodi neka imena zabilježena 2007., 2008. i 2009. godine: Alma, Lejla, Milica, Smiljkica, Sara, Ana Kristina, Jana, Sofija... I zato, kao što davno napisao pjesnik i boem Dušan Mutić, »i noćas Vrbas buči kao mladoženja, a kad svane, obale su sami behar...«

I Banjalučani u Švedskoj imaju svoj »Dajak klub«, ustoličen na web stranici interneta. Redaju se tu kratka sjećanja, pozdravi i slike vrbaskih čamac, obala, sedri, tihaka i brzaka, kupaca i skakača... I meni je Vrbaslija Adem Ibrišagić, iz Geteborga (malo poviše Mejdana i Abacije), poslao poruku da bi bilo dobro riječju otrgnuti od zaborava sve one čuvene Vrbaslije, i svakako među prvima i majstora i neimara Hakiju Ljubovića. Jer, zapisano ostaje, posebno ono što je upleteno u stihove i rime, jer i Vrbas je, kako napisao pjesnik i dajakdžija Jovan joco Bojović, »poezija koja vječno teče«.

Jedna pjesma ne može iskazati svu tu ljepotu. Ona je samo kao jedna riječ u beskrajnoj zajedničkoj pjesmi. Neki je ispisuju riječima, neki sjećanjima, neki redovnim odlascima na obale i brzake Vrbasa, neki i time da će lijep stih odmah prenijeti drugima... I ova moja pjesma, »Ostrva ljubavi«, posvećena Hakiji Ljuboviću, i svim Banjalučanima Vrbaslijama, zato je samo tek jedan stih, koji traži i druge. Kao što lijepa riječ lijepu riječ raži.

OSTRVA LJUBAVI

*Imao je ime
koje ljubav slavi
i zato je gradio
ostrva ljubavi.*

*Imao je ruke
na najboljem glasu,
zato je poklanjao
čamce svom Vrbasu.*

*Godine nam otiču
niz korito riječno,
ali naše ljubavi
ostaju tu vječno.*

*I čim se zaljubiš,
a ti, kao prvo,
usred brze vode
podigni ostrvo.*

*Da ne budeš tužan,
kao kamen samac,
a ti njenim smiješkom
uljepšaj svoj čamac.*

*Godine nam otiču
niz korito riječno,
ali naše ljubavi
žubore tu vječno.*

I tako, prolaze ljeta, godine se nižu, a mi osjećamo svu težinu onoga što nas je snašlo, ali pak ne uzvraćao mržnjom. Nego – ljubavlju. Jer, samo su moćne riječi nježne.

Ali ipak, kao što napisa na stranici Dajak Husein Ljubović, Hakijin sin, lijepo je, čudesno, da se sjećamo svega onoga što je dio našeg života, što nas je obilježilo kroz protekla desetljeća, ali mi se moramo i trgnuti, zagledati u svakodnevicu, u život kakav je i kojemu iz dana u dan moramo udahnjivati puni smisao.

A vrbaska ostrva ljubavi ipak su naši svjetionici, koji nam pomažu da se ne izgubimo, i da uvijek nađemo pravi put. Onaj ljudski,

Karadžoz

AUTOROVA BIOGRAFIJA

Rođen sam u srijedu, 11. 02. 1953. u 07:15 u Zagrebu, dakle u znaku Vodenjaka, a i u podznaku. Pamtim mlijeko u prahu i Trumanova jaja. Od prve godine živio sam u Banjaluci, gdje sam se školovao. Prvu priču sam napisao sa četrnaest godina, a prvu sam objavio sa dvadeset. Cijelo vrijeme gimnazijskih dana pišem, uglavnom pripovijetke i dramske tekstove. Poslije gimnazije sam studirao dvije godine pravo, a usput slušao i predavanja iz književnosti na Pedagoškoj akademiji u Banjaluci. Putovao sam i nastupao čitajući svoje "rane radove" od Triglava do Đevđelije jer sam kao dijete iz mješovitog braka vjerovao u "bratstvo i jedinstvo".

Sa dolaskom demokracije i rata odlazim u Švedsku, a prethodno sam izbjegao pet regrutacija u vojsku RS. U izbjegličkom logoru u Ystadu predajem bosanskoj djeci maternji jezik, povijest i zemljopis od 5. do 8. razreda. Zajedno sa Senadom Angelov i Mehmedom Mešićem sam autor čitanke i radne sveske "Naši mostovi" za bosanski jezik koje su finansirali Ministarstvo prosvjete Kraljevine Švedske. U Stockholmu radim kao animator kulturnih manifestacija u bosansko-švedskom udruženju "Ljiljan" i voditelj recitatorsko-dramske sekcije za djecu i omladinu. Radim u redakciji "Glasu BiH"

(Stockholm, 1993/95.), i objavljujem eseje u kulturnom listu Bošnjaka "Behara" (Zagreb, 1995). Prelaskom u Norvešku radim kao dopisnik za europsko izdanje "Oslobođenja" 1995/96., "Bosanske pošte" (Oslo, 1995/98.), "Bosanske riječi" (Göteborg 1996.) i na radio "Beharu" u Oslu 2000.

Između 1996. i 2000 četiri puta se vraćam u BiH i radim na radiju, redakciji novina i televiziji (sve u Federaciji), ali u zemlji koja je podijeljena između političara i tajkuna ne uspijevam nigdje jer ne želim pripadati ni jednoj političkoj stranci. Zato od 2002. lutam Europom (Köln, Frankfurt, Amsterdam, Beč, Dubrovnik) i zaustavljam se u Sarajevu. Nastojim prezentirati radove koji su nastali u u egzilu međutim pošto nisam bio u domovini "kad je grmilo" ne uspijevam ništa.

I dalje vjerujem da ima nade za nomade i pišem, pišem, pišem... Nudim izdavačima sve ono što Bosna nema, a treba imati ("Bosansku seharu" – zbirku poslovice, "Bosanski rodoslovi" – genealoške karte bosanske kraljevske dinastije Kotromanića i visokog plemstva) – međutim to njih ne interesira. Demoraliziran prelazim u Split i tada nastaje moj književni uspon...

Nastavak iz prošlog broja

3.

Ovo što slijedi moglo je ući u prethodno poglavlje, ali jednako je važno kao i naredno i zato zaslužuje da bude odvojeno:

Početkom augusta 1992. godine Denis Karadžoz dobio je pismo od svog starog hamera Benke Imamića iz Španjolske gdje se ovaj zatekao kao izbjeglica sa ženom i djecom. Benko mu je pisao o svome muhadžirskom²⁵¹ čemeru, poslao mu stotinu njemačkih maraka i baška napomenuo:

"...Ipak ima još normalne raje, dovoljno normalne, da smo ovdje osnovali malo kazalište. Ali nemamo tekstova. Do sada smo napravili samo jedan recital, Lorkin "Ciganski romansero", na bosanskom i španskom. Zato te molim, prohrljaj²⁵² malo po Adnanovoj sehari i izaberi neki tekst koji nije dugačak, kako bi ga stigli postaviti do početka oktobra. Neka bude do deset likova jer toliko nas je u našoj glumačkoj družini, koja se zove – "Karadžoz".

Istog dana Denis je uronio u očevu seharu²⁵³. Poslije nekoliko sati iskopao je jedan dramski tekst koji je napisao njegov rahmetli otac. Iznenadio se, jer nije znao da je Adnan pisao. Pročitao je djelo, dva dana ga prepravljao, a onda, poslavši Aliju po humanitarnu pomoć, dao mu rukopis da ga preda vozaču "Merhameta". Vozač ga je poštom iz Zagreba poslao u Španjolsku.

Po tom tekstu Benko je napravio predstavu čija je premijera izvedena u Palači pravde dvorca Alhambra u Granadi, 12. 10. 1992. na petstotu godišnjicu Kolumbovog otkrića Amerike, u okviru "Dana Kristobala Kolumba".

Adnan je tekst posvetio svome prijatelju Zuki Džumhuru, s kojim je svojevremeno bio zajedno na hodoljublju²⁵⁴ u Granadi. Naslov teksta, a i predstave je:

²⁵¹ muhadžirski – izbjeglički.

²⁵² prohrljati – pregledavati sobu, kutiju ili sanduk i pri tom izbacivati stvari iz njih.

²⁵³ sehara – sanduk u kojem se u prošlosti čuvala odjeća, posteljina, knjige i dragocjenosti.

²⁵⁴ hodoljublje – zadovoljstva na putovanju. Pojam je izmislio naš putopisac Zulfikar Zuko Džumhur.

POSLJEDNJI UZDAH ANDALUZIJE (za predstavu karađoza)

Adnan
i Denis Karađoz

Banjaluka, juni 1979. i august 1992.

LIKOVİ

SAFIKADA – pripovjedačica iz 777.777 noći
TARIK – osvajač Španjolske
RODERIK – zadnji vizigotski kralj Španjolske
IBN RUŠD – filozof
BEN MAJMON – alkemičar
KOLUMBO – heretik
FERNANDO II. – kralj Španjolske
ISABELA – kraljica Španjolske
TORQUEMADA – veliki inkvizitor Španjolske

Dešava se već stoljećima u Paralelnom Svijetu – tu, pored nas.

7. noć: OBEĆANJE

(Granada, dvorac Alhambra, spavaća soba granadskih sultana. Stari i na smrt bolesni kralj Španjolske, Fernando II. leži u postelji. Kraj njega, na tlu, kraj kreveta sjedi Safikada. On ju drži za kosu.)

Ferdnando – ...Ispričala si mi povijest vizigotskih kraljeva... Zadovoljan sam... Bilo je mnogo krvi, onoliko koliko ja volim... Zato te još neću ubiti. Želim sada čuti prošlost moje kraljevine od pojave Maura... Što čekaš, počinji!

Safikada – ...Njegovo ime je ime večernje zvijezde koja obasjava vaše kraljevstvo. Ime mu je Tarik ibn Zijad... Bio je najveći osvajač Afrike, a onda je stupio na tlo Španjolske... Sa sedam hiljada ratnika pobijedio je četrdeset i devet hiljada protivnika. Bilo je to u julu 711. godine, a Tarikov protivnik bio je zadnji vizigotski kralj Španjolske – Roderik.

(Izblijede likovi pripovjedačice i kralja, a ukažu se Tarik i Roderik. Mačuju se. Tarik svojom sabljom izbije Roderikovo oružje iz ruke, obori ga na zemlju i stane mu na grudi.)

Tarik – Što ćeš sada, Roderiče?!

Roderik – Da sam ja pobijedio Tariče, ubio bih te...

Tarik – Što ti znaš o pobjedi? Nisi li uzurpirao prijestolje Španjolske? Zbacio si zakonitog princa Ahilu i prognao ga. Ti ne znaš da je najveća pobjeda oprostiti dušmaninu?! Diži se!

Roderik – Što ćeš sa mnom?

Tarik – Neću te ubiti, jer dosta je mrtvih. Od danas je za tebe život najveća kazna... Neću te ni protjerati, kao što si ti protjerivao kršćane i Židove.

Roderik – I kršćani po cijelom svijetu proganjaju nas arijevence!

Tarik – Ako oni griješe zar i ti moraš biti kao oni? Izgleda da ste isti, jer jednako činite jedni drugima. Ja ti obećavam da će prestati progoni. Ovdje kršćani neće više protjerivati druge vjere... A Židovi ima da se paze, pošto su i oni narod Knjige. Postavit ću u svakom mjestu najuglednijeg Židova da bude upravnik grada...

Roderik – A što će biti s princom Ahilom?

Tarik – Princ Ahila je primio islam. On će biti namjesnik...

(Tarikova i Roderikova sjena izblijede, a jave se ponovo siluete Fernanda i Safikade u istoj pozi kao i na početku.)

Fernando – To mi je dosadno... Što je kasnije bilo?

Safikada – Za tri mjeseca Tarik je osvojio Španjolsku. Ali, njegove zasluge su se zaboravile. Pao je u nemilost kod kalifa. Od sve slave ostalo je upamćeno samo njegovo ime na stijeni. Planina pod kojom je islam doplovio u Evropu prozvana je Tarikova stijena – Gibr-al-tar... Arijevci i katolici su počeli masovno prelaziti na islam. Španjolska je postala kalifat u zapadnoj civilizaciji, gdje su zajedno živjeli kršćani,

Židovi, i muslimani. Prvi pravi univerzitet u Svijetu osnovan je u Cordobi... U svemu tome je nešto posebno zanimljivo. Slična sudbina zadesit će još jednu državu u Europi, nekoliko stoljeća kasnije...

Fernando – Da to nije Bizant?

Safikada – Ne nego Bosna... Ona je od početka imala neke podudarnosti s vizigotskom Španjolskom. I ona je bila heretička zemlja, ali nije proganjala kršćane, nego su nju napadale kršćanske države. Zadnji bosanski kralj Stjepan Tomašević također je uzurpirao prijestol, kao i Roderik, samo ovaj je ubio rođenog oca da bi se domogao krune. Bosanski heretici, a i kršćani masovno su prešli na islam. Posljednji bosanski princ Zigmund, kao i Atila prihvatio je islam i postao je namjesnik. Jednako kao u Španjolskoj, prestali su svi vjerski progoni. A osvajač Bosne, Jakubpaša, kao i Tarik također je stradao od sultana...

Fernando – Sve to mene ne zanima... Što je bilo kasnije s mojom kraljevinom?

Safikada – Vaša kraljevina je tada bila jedna od rijetkih država u kojoj su se pametni jednako uvažavali kao i bogati...

(Sjene Safikade i kralja izbljede, a ukažu se novi likovi.)

777. noć: ALKEMIJA SREĆE

(U alkemičarskoj laboratoriji u centru Cordobe Ibn Majmon razgovara s Ibn Rušdom, dok miješa tekućine u retortama.)

Ružd – Izučavao sam tamu ovog poluotoka dok ga naš Istok nije obasjao...

Majmon – I što si – ti – doznao?

Ružd – Ovaj svijet koji gledamo, možda bi mogao ući u Veliku Knjigu. Vjerujem da je to zaslužio...

Majmon – Objasni mi to prijatelju.

Ružd – Kao što ti sada miješaš tu tekućinu s drugom tekućinom, kao što spajaš naizgled nespojive elemente – tako se ovdje od postanka Svijeta spajaju, miješaju ljudi. Španjolska, a posebno Andaluzija je jedna velika retorta koja čeka svoga pravog alkemičara.

Majmon – Možda sam ja taj?

Ružd – Prvo bijahu Iberi, starosjedioci. Uskoro dođoše Kelti pa se rodiše Keltiberi. Zatim doploviše Feničani i Grci, a onda i Kartažani. Boreći se sa zadnjima, naseliše se Rimljani. Poslije pet stotina godina provališe horde Vandala, Alana, Sveva, a tek Vizigoti stvorili nešto jaču državu.

Majmon – Zaboravio si da su prije svih bili nebeski Atlantidani...

Safikadin glas – I Bosnu su jahale horde i njome je projahalo još više naroda!

Majmon – A što je s nama s Istoka?

Ružd – Vi, narod Knjige, došli ste jer su vam Rimljani uništili dom... Možda je vaša sreća što su vas oni rasijali po Svijetu...

Majmon – Nije sreća biti građanin Svijeta, a nemati svoju domovinu.

Ružd – Tačno... Ali pogledaj prijatelju tu mješavinu, to bogatstvo suprotnosti: toliko naroda i tri vjere: islam, judaizam, kršćanstvo, ali i prikriveno paganstvo. To zaista, tvrdim ti, mora izroditi jedno veliko dobro. Ova zemlja je – Opus Magnum.

Safikadin glas – Baš kao i Bosna; desetine naroda i pet vjera!

(Majmon priđe prozoru i pozove rukom Rušda.)

Majmon – Dođi ovamo na prozor. Pogledaj ove ljude, dolje na trgu. Oni desno su Muvaludini; to su oni Vizigoti koji su primili islam...

Safikadin glas – Slični su bosanskim islamiziranim krstjanima.

Majmon – ...Oni se predstavljaju muslimanima, a ustvari su pritajeni kršćani. Pogledaj ih kako pričaju s našim Maurima. Možeš li ih razlikovati po obliku glave, ili boji očiju? Jednako se smiju i iste su im suze.

Safikadin glas – Baš kao što se nisu razlikovali ni Bošnjaci od tri vjere.

Majmon – ...Ista su duša, jednako govore i slično se odijevaju. A vidi i one desno. To su Mozarapi; a oni su primili vjeru, jezik i običaje, ali su ipak dvojezični – govore latinski, a pišu isključivo arabicu.

Safikadin glas – U Bosni je to poznato kao alhamijado.

Majmon – Vidi ih kako su zdravi. Ne gledaju se mrko, ne svađaju se. Svatko svakog razumije i svoj posao gleda. Ti znaš da Sunce i Mjesec mogu biti istovremeno na nebu. Osim toga, zvijezdama treba tama da bi jasnije sijale. Tako i naroda treba mnogo da bi iz njega nikao jedan – Ibn Ružd.

Safikadin glas – Ili: Bašeskija, Meša, ili, Mak Dizdar.

Ružd – Hvala ti Majmone. Ali ovaj puk je obična gomila.

Majmon – I mravi su gomila, ali znaju svoj put.

Ružd – Do sada nisam primijetio harmoniju koju si mi upravo pokazao. Što se zapravo desilo sa svim tim ljudima?

Majmon – Tebi to mogu reći: pronašao sam Kamen Mudrosti. Veliko djelo je završeno i samo ja znam formulu... Noću sam hvatao zvjezdanu prašinu sa Zapada i topio je vatri Istoka. Kasnije sam tu masu polijevao rosom dok ju Sunce obasjava. Masa se stvrdnula i kada sam taj grumen stavio u peć on je bljesnuo kao dragulj sa sedmoga Neba. Ujutro sam sišao na trg i ljude neprimjetno doticao Kamenom Mudrosti. Odmah su postajali veseliji, iz očiju im je sijao isti sjaj kao iz kamena. Neki su počeli da pozdravljaju nepoznate, a drugi da se ljube kao da su najrođeniji rod.

Safikadin glas – To je poznato u Bosni već stoljećima.

Ružd – Ti si genije.

Majmon – Ja sam samo učenjak.

Ružd – Dopusti mi da promislim... Da... da... Jeste Majmone, ti si uspio! A znaš li kako se zove Kamen Mudrosti?

Majmon – ...Ne razumijem, na što misliš?

Ružd – Tolerancija, prijatelju. Tolerancija je Kamen Mudrosti među ljudima, narodima, vjerama i rasama.

Majmon – Tako mi Knjige, u pravu si!

Ružd – A tvoja nauka je ustvari alkemija ljudske sreće... Vidiš, ja sam intuitivno znao da će u Andaluziji sve ići na bolje... Ti si to sada u praksi dokazao i potvrdio moje misli.

Safikadin glas – Valjda će i Bosni jednom krenuti na bolje. Vakrat je.

(Izblijede figure Ibn Rušda i Ben Majmona, a pojave se Safikada i Fernando.)

Fernando – Imaš li ti što interesantnije? Ako nemaš – nema ti ni života! Dosadilo mi je to tvoje stalno poređenje s tamo nekom Bosnom!

Safikada – Ali kralju, zaista je najinteresantnije to što će se povijest Andaluzije ponoviti u Bosni. I tamo će ljudi živjeti u toleranciji skoro devetsto godina...

Fernando – Dobro, dobro... Što je kasnije bilo?

Safikada – E, tad ste vi stupili na svjetsku pozornicu.

Fernando – To je već bolje. Daj da to čujem!

7777. noć: MOLBA

(U madridskom kraljevskom dvorcu Escorial, u krevetu leže kralj Fernando i Isabela, njegova žena, kraljica Španjolske, ljube se i smiju.)

Fernando – Onaj Kolumbo je jedan vrlo dosadan čovjek.

Isabela – Znam. I meni je dosađivao prije nekoliko dana.

Fernando – Ja ne znam što on zapravo hoće ?

Isabela – Koliko sam ga shvatila, želi da plovi u Indiju.

Fernando – Na istok? Zar je istok nama interesantan?!

Isabela – On kaže da je istok interesantan... Da, rekao je da će opet doći. Kada Sunce zađe.

Fernando – Pa Sunce je zašlo!

Isabela – Neka dođe. Ja se ne dižem iz kreveta.

Fernando – Onda neću ni ja... Zagrij mi noge, sestro.

(Začuje se Kolumbovo nakašljavanje pred vratima. Kralj i kraljica se pogledaju.)

Fernando – Uđi kapetane!

(Kolumbo uđe i ustukne kada ih ugleda zajedno u krevetu.)

Isabela – Ne uzrujavaj se. Hladno nam je pa ležimo. Komornik još nije nabavio drva za kamin...

Fernando – Reci nam šta si mislio?

Kolumbo – Vi znate da mi možemo zahvaliti Arapima za svoje znanje. Oni su donijeli papir u Evropu, a knjige i geografske karte su od papira, zar ne? Donijeli su nam i astrolab da se naši moreplovci lakše snalaze dok noću plovo pod zvijezdama. Sastavili su u Toledu planetarne tablice i dali imena zvijezdama, izmjerili su Sredozemno more, dali su nam trigonometriju, korjenovanje, sinus, cifre – cijelu algebru. I što je najvažnije, sa svim tim su dokazali da je Zemlja zaista okrugla!

Fernando – Je li ti čuješ ovaj hvalospjev Moriscima?

Isabela – Sve su to oni dali tebi, Kolumbo. Ja nisam moreplovac.

109

Kolumbo – Ali vaše visočanstvo, zamislite da nema kupatila? Kako bi se vi kupali? Da nema orijentalnih mirisa, kako bi vi mirisali? Da ulice nisu popločane, kako bi vi išli? Po blatu? Da grad nije noću osvijetljen vi ne biste vidjeli kamo idete...

Isabela – Ovaj ima odgovor baš na sve!

Fernando – Ima li još toga?

Kolumbo – Kako da ne vaše veličanstvo! Arapi su na vama primijenili spaljivanje one rane na vašoj ruci kako se rana ne bi zagnojila. Otada je to praksa u cijeloj Španjolskoj. Uradili su vam to u bolnici koju su izgradili na onom mjestu u gradu gdje meso obješeno u zrak najsporije truli. U toj bolnici postoji i izolirani prostor za bolesne, jer oni znaju da se neke bolesti prenose kroz zrak. A jesu li vam, veličanstvo, čajevima razbijali kamen u mjestu? I dok ste болоvali dolazili su njihovi svirači i svirali su svoje instrumente: lutnju, violinu i gitaru. Njihova pjesma, i njihov ples, flamenko, pomogli su vam da prije ozdravite. Muzika krijepi i duh i tijelo...

Isabela – Pa što sada hoćeš?

Kolumbo – Želim u Indiju. Pošto je Zemlja okrugla, ja ću ploveći na zapad oko planete, da ne bih obilazio Afriku, stići na istok – u Indiju. A tamo je svila, zlato, dijamanti, krzna, jantar, začini i mirisi – uglavnom sve što vi volite.

Isabela – Nemamo mi para za tu avanturu!

Fernando – Zaista je tako...

(Izbljede njihove siluete, a pojave se Safikadina i kraljeva.)

Fernando – ...Uostalom, znam što sam mu rekao. Sve pamtim, sve.

Safikada – Ali ste zaboravili sjeme zla koje je posijano u vašem krevetu.

Fernando – Što hoćeš time reći?!

Safikada – Vaš djed, imenjaka, rođeni je brat djedu vaše žene, kraljice Isabele.

Fernando – Pa što onda?!

Safikada – Poslije samo dva koljena vaša krv se opet miješa. To ne valja. Osim toga, vaš punac naginjao je rodoskrvnuću: oženio je sestru vašeg oca, ali na svu sreću, krv je već postala voda, inače bi se rodio idiot.

Fernando – Robinjo, ti me počinješ ljutiti. S kim kraljevi spavaju – to je stvar kraljevske ložnice!

Safikada – U pravu ste. Niste vi krivi. Narod kvari vas kraljeve.

Fernando – Kako to misliš?!

Safikada – Narod kvari vladara, jer vjeruje kada mu on kaže da je njegova vlast od Boga.

110

Fernando – A zar nije?!

Safikada – Nije. Vlast je ukradena od naroda...

Fernando – Imaš li ti još što reći?

Safikada – Imam. Sjećate li se crnog kardinala Jimenesa koji je izdao dekret o protjerivanju muslimana iz Španjolske – i njegove još crnije sjene Tamasa Torquemade?

77.777. noć: VELIKA INKVIZICIJA

(Gori ogromna lomača. Ispred nje Ibn Rušd i Ben Majmon razgovaraju.)

Rušd – Kada Knjiga gori, tada izgaraju i duše svih onih koji su je prepisivali stoljećima. Gore svi oni koji su radili na njoj, slikali je, uljepšavali, povezivali ju, ali i oni koju su je čitali, učili njene dijelove napamet i ponašali se u skladu s tom Knjigom.

Majmon – A prvo i najviše gori i pati duša onoga tko ju je napisao.

Rušd – Ipak mislim; ako Knjiga izgori, njena duša i njena ideja ostaje u nama. Zato vjerujem da je sasvim beskorisno i besmisleno spaljivati Knjigu. Ona ne može izgorjeti u nama. A to je najvažnije.

Majmon – Prijatelju, eno jedne i tvoje knjige!

Rušd – Nije sama. Do moje knjige vidim da gori i tvoja!

Majmon – Vidim... Napisat ću je ponovo... Gle, zar ono nije tvoja knjiga o Kamenu Mudrosti – o toleranciji?

Rušd – Jeste...

Majmon – Meni se čini da je došao kraj toleranciji u Andaluziji.

Rušd – Meni se ne čini, ja sam siguran u to.

Majmon – Prevarili smo se u procjeni da će ovo biti zemlja blagostanja.

Rušd – Da. Ali sada smo naučili istinu više: Primitivizam uvijek pobjeđuje civilizaciju, jer je ona oličena u vrlo, vrlo malom broju ljudi.

(Pojavi se visoka sjena inkvizitora Torquemade i priđe im.)

Torquemada – ...Interesantno pričate. Tko ste vi?

Rušd – Ja sam Ibn Rušd, ljubitelj knjige, a što se mene tiče mogu biti i dijak iz Bosne.

Majmon – Ja sam Ibn Majmon, ljubitelj zvijezda, a već vidim da će me moja lutajuća zvijezda odvesti, kao budućeg Sefarda, u Bosnu.

Torquemada – O čemu vi to pričate?!

Rušd – Ne pravi se naivan Torquemada. Tvoj crni plašt poznaje sva Andaluzija, ali i Bosna. Tvoj stric Juan Torquemada spaljivao je krstjane po Bosni i napisao je za tebe uputstvo: "Pedeset zabluda heretika".

Majmon – ...Kao da ljudi moraju misliti po kalupu samo jedne vjere.

Torquemada – Svaka zemlja ima svoj kalup!

Rušd – A kalup ne dozvoljava toleranciju. U tvojoj "španskoj čizmici" čovjek ne može da diše od bola, a kamo li da misli. S tobom je tolerancija nemoguća.

Torquemada – Što je uopće tolerancija?

Majmon – Tolerancija je moguća samo s uzajamno tolerantima.

Torquemada – Mnogo pričate, a pametni ste i znate da kada dođe vrijeme čišćenja – prvo na red dolaze knjige, a odmah zatim dugi jezici.

Rušd – Jadati ti, ništa na shvaćaš. Da nije bilo Židova i Arapa, Andaluziju i cijelu Španjolsku progutao bi paganizam.

Torquemada – A što ti je to u ruci Majmone?

Majmon – Kamen Mudrosti. On ljude čini boljim.

(Torquemada uzme Kamen Mudrosti, pogleda ga i vrati mu ga.)

Torquemada – Nije se desila nikakva promjena.

Majmon – Kamen te je prepoznao. Nisi njegov ljubimac.

Torquemada – Želite li ti možda da se ogrijetete na vatri svojih knjiga?

Ružd – Hvala, ne. Izgarao sam dok sam ih pisao. A oganj moje duše osvijetlit će sve istine koje ti tajiš, sve laži koje proglašavaš svetinjama.

Torquemada – Meni je, uostalom, ispod časti da pričam s jednim – mudeharom.

Ružd – Ali ja nisam mudehar jer još nisam pokršteni musliman.

Torquemada – ...I jednim – maranom.

Majmon – Nisam ni ja maran, jer nisam pokršteni Židov. Ali zato jesi ti. Otac ti je bio Židov, a ti si prešao na kršćanstvo... Po sebi znaš da su prozeliti najgora vrsta ljudi.

Torquemada – Tri miliona muslimana sam protjerao iz Španjoske i duplo manje Židova. Protjerat ću i vas, a ono što ostane pokrstit ću, ili ću pepelom s njihovih lomača zasjeniti sjaj Istoka!

(Zadnje riječi: "Zasjeniti sjaj Istoka!" odjekuje. Kada nestane inkvizitorove siluete, Majmon pokazuje Ruždu Kamen Mudrosti.)

Majmon – Pogledaj ga prijatelju moj... Pogledaj što je ovaj nečovjek uradio od Kamena Mudrosti... Kamen nam je pocrnio...

Ružd – Taj čega se god dotakne pretvara u pepeo... Mudrost je umrla.

Majmon – ...A rodilo se ono što ne piše ni u jednoj našoj knjizi. Rodio se – pakao.

177.777 noć: POSLJEDNJI UZDAH ANDALUZIJE

(Fernando i Safikada; on ju vuče za kosu, ona vrišti, kada je prestane vući, više na nju.)

Fernando – Dosađuješ mi! Pričaj mi nešto što će me više zabavljati. Želim da čujem priče s još više patnje, još više bola – to me uzbuđuje!

Safikada – Sjećate li se zemlje Bosne? I u njoj su protjerali i protjeruju, spaljivali su i spaljuju, pokrštavali su i pokrštavaju – ali ovaj put samo muslimane.

Fernando – Divno je kada Zapad čuva svoje tradicije!

Safikada – I sjećate li se jadnog Kolumba koji je i ne htijući, za vas otkrio Novi Svijet? Dopustili ste da umre u bijedi. Dozvolili ste da mu seljakaju kosti od Valadolida do Seville, a onda mu je vaš unuk Karlos poslao kosti na Haiti, pa na Kubu, da bi se njegov prah najzad smirio opet u Seville. To je na čast španskim Habsburzima koji su produžili vaše smrdljivo sjeme.

Fernando – Nije sve do mene, pile moje!

Safikada – Sjećate li se kako ste zadnjem sultanu Granade, Abu Abdulahu, na kapiji Alhambre obećali da ga nećete protjerati iz Španjolske? A on je završio kao najveća sirotinja u Fezu. Taj čovjek nije imao srca da zapali Alhambru, mada je znao da ju je zauvijek izgubio. Ali, zato ni vi niste imali srca, pa ste zapalili hiljade džamija u Andaluziji, hiljade turbeta, kabura i hamama. Naravno, što će vama kupatila? Higijena je samo za "divljake" s Istoka. Živio smrad!

Fernando – Ti me stvarno sve više ljutiš! Cijelu vječnost pričaš mi nebuloze!

Safikada – ...Ali vas uzbuđuju tuđe patnje! Vi volite perversiju, rodoskrvnuće. Vaša unuka Isabela udala se za vašeg unuka Karlosa I, a njegova sestrična se udala za Karlosovog sina Filipa II. Isti taj Filip je oženio kćerku svoje sestre i dobio Filipa III. A Filip IV. je oženio kćerku svoje tetke i dobio Karlosa II. koji je bio stoprocentni degenerik i hermafrodit – i s njim se na svu sreću, ugasila vaša loza... Uživao li i u tome?!

Fernando – Ti me više ni ne persiraš?!

Safikada – Ne zaslužuješ poštovanje. Kao ni tvoji rođaci, austrijski Habsburzi. Oni su u devet generacija, u Beču imali jedanaest incesta! Gdje si ti bio da se sladiš svojim polusestrama i unukama? Kraljeva postelja je kraljevska stvar, ali zbog toga i narod stradava, jer ih vode vaši gnjili mozgovi koji su već stoljećima nagriženi sifilisom... Znao si reći historičarima da zapišu u ljetopis kako je Abu Abdulah gorko uzdisao i zaplakao za Alhambrom. On je plakao jer je imao dušu, a ti je nemaš. Bilo ti je smiješno što je Abdulah plakao za Granadom. Naredio si da se stijena s koje je zadnji put pogledao Alhambru nazove: "Posljednji uzdah Maura". A nije samo on uzdisao, uzdisala je i izdisala cijela Andaluzija... kao što danas izdiše moja Bosna.

Fernando – Zada vit ću te! Pa nisam ja kriv za rat u Bosni?

Safikada – Jesi, ti si kriv! Kriva je Europa, a i ti si dio Europe. Pet stoljeća ja ti pričam, a ti misliš da je prošlo tek pet dana. Doduše, što je stoljeće? Treptaj vremena. Jedna Božja riječ. Ali ako tu Božju riječ neki silnik krivo protumači – opet smo na početku – unazad pet stoljeća. A to se i desilo, zbog tebe i tebi sličnih, koji ste pogrešno tumačili Knjigu. One godine kada je Kolumbo otkrio Ameriku, istjeran je zadnji musliman iz Španjolske. Od tada do danas je prošlo pet stoljeća. Opet bježe muslimani. Ali sada su to Bošnjaci, a ne Arapi. Rasuti su po cijelom svijetu, jednako kao Židovi. Ima ih i u Španjolskoj. Da li je zaboravila Europa svoju povijest? Da li je zaboravila što joj je Istok dao? Jeste! Hoće li katoličko-protestantska Europa opet protjerati muslimane iz Španjolske, Britanije, Francuske, Njemačke, Švedske? Hoće! Doduše, oni trebaju da se vrate u svoju domovinu, kao što su se poslije dvije hiljade godina i Židovi najzad vratili u Izrael. Ali zašto je moralo doći do toga da budu protjerani iz domovine? Zašto, u ime koje civilizacije i napretka? Zašto?!?

(Safikadin glas odjekuje, sjene nestaju, svjetlo iza platna se gasi, ovaj karađoz je završen, ali se zbivanja nastavljaju u Paralelnom Svijetu.)

Kraj

Bijeli Golub ponovo (ne)leti 868 – “OKO” MOJ, NEKADAŠNJI SVJETSKI

Na tri najljepša fotosa, ovaj u bijelom dresu “Drine”, pa često objavljivani pred Trijumfalnom kapijom u Parizu a najnoviji je u okviru teksta.

Piše Sead Hambiralović v a n r e d n a

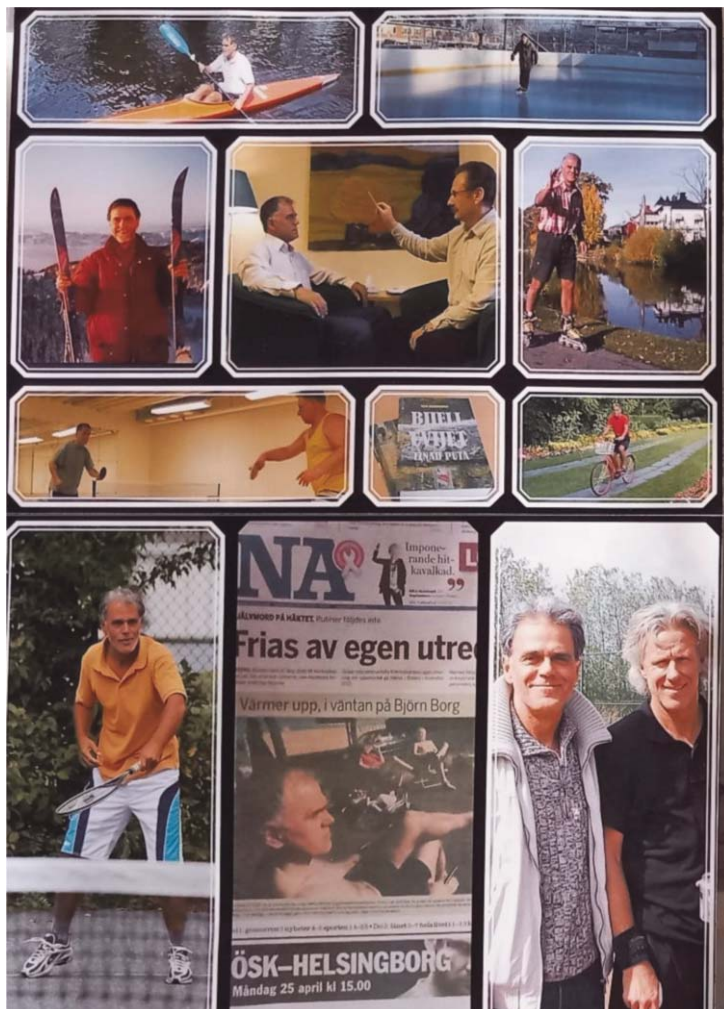
Nekada su djevojke išle na utakmice da kibicuju momke. Pamti se njegova “bomba” u “živi zid” tuzlanske Slobode kada su spale gaće majkinom kolegi iz Pošte. Raspitala se za stasitog lijevokrilnog Oku sa Drine. A spoj je učas udešen na Korzu kod Pasaža uz pomoć očevih i njenih prijatelja Hasana Imširovića i Zije Sarajlića. Ostalo je priča...

Evo ga na gornjem i najljepšem fotosu nekadašnjeg zvorničkog Drine u bijelim dresovima, četvrti s desna – detalj iz Muzejske postavke Bijeli Golub. Pri kraju je sveobuhvatna Mustafićeva knjiga o ovom popularnom Klubu, koji veli: Abdulaha Hambiralovića (1920-1967) predstavio kao igrača, aktivnog člana uprave i predsjednika. Naravno uz pisanu kraću biografiju, zanimljivosti a pojavljuje se na nekoliko fotografija. Pouzdane evidencije nema do 1972. Taj period se može samo oslikati kroz izvještaje iz novina, stare fotografije i sjećanja. Uglavnom nesporno je da je osnovao Drinu i bio njen igrač do početka pedesetih a fokusirao sam se na angažman u upravi i predsjednika. Na fotografiji iz 1951. pored igrača (čuči) u odjelu i tada je bio član uprave a faktički vodio Drinu. Prema knjizi FK DRINA 1945-2015., Milana Đorđića, predsjednik je od 1964-1966.

(Hvala, a nakon što je otac preminuo u 47. pojavila se inicijativa oko memorijala sa njegovim imenom i nekoliko najzaslužnijih za osnivanje FK Mladost na Diviču, a onaj vijenac od prije dvije godina od Sapne, vjerovatno zahvalnost sličnog razloga..., op.a).

A GENI SU ČUDO: Stariji hairlija nastavio gdje je On stao. U sportu i “više” umjetnosti, ne računati samouke akorde na gitari. Malešan upamtio kako je prelijepo svirao harmoniku, išao na časove kod Radojke i Tineta Živkovića. “Dalape” se ipak morao riješiti zbog visokog “položaja” jer nije išlo da ga zivkaju na svadbe i sijela. Moglo za to doba reći da je bio svjetski – pa je sa jednog od putovanja (kruna Olimpijske igre u Rimu!) “donjeo” stoni – tenis i prvi put poigran na pločniku sa ukrasnim, glatkim pločicama (odlično vrtio “buhin”) ispred naše donje kuće poviše Drine sa narodnim herojima Enverom i Fadilom Skopljakovićem. Okupila se djeca kada je znatiželjna djevojčica Zilha Bazardžanović zamolila da joj objasni neobičnu igru...

Sjećanja, sjećana i jedno nezaboravno djetinjstvo pred školovanje u Tuzli, potom skandinavski odiseja, a slikarstvo, pisanje, sport... pomoglo da smanje ratne traume – stoni-tenis, skijanje, rolšue, klizanje, bicikl, ribolov, gljivarenje – jedna ekstra igra i sasvim

“psihološka”... sa brojnim anegdotama. Najinteresantnije vezano za karlsundsku skijašku stazu a pisano o propuštenoj prilici oko uvezivanja dva olimpijska grada, norveškog Lillehammera i Sarajeva. A tek tenis, kada je u anegdotu ušao legendarni Björn Borg i zavrijedilo naslovnu stranu lista “Nerikes Allehanda”.

TUZLANSKO “ŽENSKO”: Podugo je za šire i valjaće prelomiti ko je bio najbolji u stonom – tenisu? Prvo pošteno oko regularnosti moga četvrt- finala zbog publike i sa Enverom Numanovićem boriti za naslov. Glatko dobio prvi set, u drugom poveo 5:0 protiv “ženska” kada su Trhulj i comp. u horu dva metra od stola krenuli horski da nisam nikakav džentlmen. Iznerviralo a ostalo je “istorija”. Bio je to otvoreni turnir Zvornika kada je Šida Čičko u finalu slistila (i) Numanovića i osvojila prvo mjesto! Meni pripalo utješno treće, ranije imao drugo a nekoliko godina kasnije napokon dopade pehar u norveškom Leirviku! Sa preseljenjem u Švedsku novi rival je u Karlsundu, Medo Mulabdić i opisana urnebesna anegdota oko jednog “peca”.

A ko je bio najbrži u šprintu ublizu je “istraživanje” (opisano o “harlemkama” za prvo mjesto). Od šestog razreda kao bio “neko”: u školskom timu u odbojci i malom fudbalu, onda rukometu i košarci. Ranije najbolje išlo u tandemu sa Zaimom Muminovićem. Sa Midom Kamenicom, dvije godine starijim prepričava onaj nezaboravni gol sa centra na šljaci pored gimnazije i ekonomske. Na turniru u Banji Koviljači Enver Svinga bio je na голу i sa Ciborom nije se moglo prići, a mislim da je Bego Štico nabacio s desna kada sam glavom zabio pobjedonosni pod samu prečku! Proglasiše za najboljeg igrača – nagrada kutija napolitanki koje je naš tim u vlast smazao u šinobusu dok smo se vraćali u Zvornik.

Dolazilo je do oca. Samo jednom će proročanski majci nakon bezveznog pedagoškog problema u školi: “Od njega sigurno biće nešto... Pokaza se jedina ispravna pedagogija u Bergenu oko jedne Idine nagrade da ne brkamo Lizinu i “ostane naša tajna”. I još par slučajeva kod nas, pa i na račun nekih roditelja.

Imao je i svoj još veći problem, koji je majka presjekla. Iz Beograda je stigao indeks, a iz Šapca loš rengenki snimak...

JOŠ JEDAN 17. SEPTEMBAR... A svake godine naviru sjećanja na tu davnu 67. i nižu pitanja. Smak svijeta, ode ikona brojne familije. Zato razumjeti gnjev amidže Muhameda kada su iz opštine došli. Planirali da bude “izložen” i isprati uz pleh – muziku. A ne, ne... Do sada je bio vaš, od sada je naš...! Nema potrebe nikoga osuđivati a nije bilo lako domaćima na vjetrometini graničnog grada. Možda bi sve ispalo drugačije da smo preselili u Tuzlu 58. nakon ponude ocu od gradonačelnika Saliha Atića., više na linku na kraju.

A nekadašnja krilna pozicija značila je da je bio i veoma brz. Hehe, duša moja – ne stiže u trčanju oko kuće. Brico Idriz se našao u problemu kada sam rekao da ostane duža kosa. Otac nije bio zadovoljan i u toj sekundi kao vjetar strugnuo sam iz hodnika. On zamnom... Kada sam se okrenuo zaostajao je prilično i napokon zadihan stao. Ni slučajno pobjeda, valjalo se kad-tad vratiti. Kada sam ušao u dnevnu ni riječi – ustao je, uzeo Idrizovu mašinicu i po sred tjemena nularicom zabrazda “špuru”, pa majstor neka dovrši...

MIĆIĆEVO I TIRKETOVO SJEĆANJE: Kada bi krenula sjaćanja na oca uvijek se pretvarao u uho. Posebno dojmilo Milana Mićića. Stajao je sa rajom kod Batine prodavnice kada ga je vidio na Korzu, a dan prije u Nantu na tribinama za vrijeme utakmice Francuska – Jugoslavija. Ili anegdota nekadašnjeg igrača, potom direktora Vitinke, Hazima Tirića kada ga je Oko “uhvatio” na plaži za vrijeme zabrane pred utakmicu. I s velikim poštovanjem i sjetom u kameru da je bio nenadmašni motivator.

Kupovao je sve novine i sa istoka i zapada. S početka zaniale “slike”, u desetoj upamtio na naslovnici ime Patrisa Lumumbe, potom gutao feljtone o ubistvu Kenedija u Dalasu, Osvaldu, Rubiju... Jednom sa starijim rođakom Musom odnijeli pakete pročitanih novina u slastičarnu kod Uzeirovog oca – izmjerio i “zaradili” taman za desetak sladoleda narednih dana...

A da, oko naslijeđenih organizatorskih sklonosti. Otac je bio na vezi sa najboljim ondašnjim muzičarima iz Beograda i Sarajeva a Zvornik na pola puta i – zna se, hotel Drina. Hairlija nije bas “mirisao” novokomponovane “pjevače” ali je ostavio šire tragove u Skandinaviji. U rodnom gradu za nezaborav turnir ulica na Stadionu malih sportova, pokrenuo stonoteniski i filmski klub, u Zvorniku sekretar Festivala amaretskog filma BiH, u Sportskoj dvorani jubilej Dječijeg radio žurnala, III Susreta zvorničke dijspore i spomenik na

TREĆA OČEVA NAJDRAŽA SLIKA: Kada se nedavno ukazala na među rajom popularnoj zvorničkoj stranici Džezva, Mirzeta Mustafića, sa timom Drine i biće sa još nekoliko štampana u knjizi o ovome klubu. Bila je prilično oštećena pa je Nedžad Billy Hamidović popravio i pride “obojio”, a Mateo Kristijan Jurišić kompjuterski “izdvojio” – urebaće.

Kazanbašči... Poduže je nabrajati u Tuzli: dvorana Mejdan, Pozorište, Kristalna dvorana, Plava sala u BKC, Atelje Ismet Mujezinović, Panonika a još nije sve zaokruženo.

I za kraj izlet pored tek izraslih topola na Mejdanu. Došli tuzlanski gosti, haj poigraćemo lopte. Otac, Mustafa Mulaosmanović Bager, njegov brat Meko i ja kao najmlađi sa jedne strane. Naravno da sam se dobro pokazao, kad na jednu nabačenu loptu sudarih sa Okom. Kao da sam naletio na gromadu granita i kao perce odbio i ljosnuo na travu. Nasmiješio se. Ustajući, i ja sam se nasmiješio pa nastavili...

P.S.

Čudno, samo jednom kratko usnio. Kao prilazim s leđa dok sjedi u fotelji. Kada sam osjetio njegov poznati miris, prošaptao: Baš sam te poželio..!

Samo toliko. Može biti zbog onih stihova i “Novom suncu”: A i onako ja sam – ti, samo mi još osmijeh tvoj fali onaj pred Trijumfalnom kapijom gdje stojiš ti pokazat ću ga danas gdje treba pa neka vide pa neka vide NAS...

U vezi kolumna Oče, halalio sam:

BEŠIĆEVA PREPELICA

Napisao: Fuad BALIĆ

Na stranicama ovog svečanog broja našeg »Šehera«, prisjetimo se još dvaju velikih stvaralaca i kulturnih pregalaca, Fuada Balića i Ahmeda Bešića; pred nama je tekst Fuada Balića, u kojem osvjetljava i naše umjetničko prisustvo u Švedskoj.

Prije skoro četrdeset godina (od vremena pisanja ovog teksta, 2008.) bio sam u delegaciji koja je posjetila nordijske zemlje, Dansku, Švedsku i Norvešku, kako bismo upoznali kulturni i umjetnički život ovih najkulturnijih evropskih zemalja.

Prilikom posjete Štokholmu, u programu smo imali i posjetu parku skulptura i fontana istaknutog švedskog vajara Karla Millesa. Prva misao mi je bila – kako bi bilo lijepo da moj prijatelj Ahmed, saradnik u brojnim kulturnim i mikrourbanim projektima, posjeti ovaj park-izložbu na otvorenom prostoru.

Brzo su prošle godine mladosti i dužeg mira na Balkanu. Negdje oko ponoći, u Njemačkoj, 1995. godine, sablasno je zazvonio telefon koji je uglavnom donosio crne habere o pogibijama, smrtnim, progonima, izgonima, hajmovima u dalekim hladnim i sivim zemljama, novim telefonima sa puno brojeva i novim adresama koje, u izgovoru, lome jezik čudnim glasovima. Prepoznajem glas kojeg u ovom nevremenu nisam čuo već nekoliko godina. Glas Ahmeda Bešića. Pitam ga odakle se javlja, a on tiho odgovara: »Iz Štokholma!«

Prvo što sam ga upitao, bilo je – da li je posjetio Millesov park skulptura?

»Nisam još stigao, ganjamo neke papire, a i smještamo se u novi stan, gdje se ponovo kućimo poslije pljačke u Banjaluci.«

Vesna, iz kreveta, bunovno mi govori da nisam normalan, jer treba da ga pitam gdje mu je kćerka Adna, pa majka, braća i sestre iz Starog Majdana, i gdje mu je njegova ratna saputnica Zejfa. Odgovor je bio – svi su živi i zdravi, i rasuti po cijelom dunjaluku.

I on je prošao kalvariju hiljada i tisuća Banjalučana i Banjalučanki, od naših sugrađana sa Veselog brijega do profesora Univerziteta. Izbacivanje, gubitak potvrde za kretanje po svom gradu, pa

put u crnim čamcima preko Save u neizvjesnost Bijelog svijeta, na dalekom sjeveru. Strahovlada Brđana i Župljana po direktivama iz Akademija i Matica na Istoku i Zapadu i dogovora u lovištu Mračaj, našla je brojne izvršioce i među kulturnim radnicima, umjetnicima, novinarima i ljudima iz obrazovanja!

Društvo »Hercegovina«, i novi brojni sapatnici i saputnici omogućili su mu da dobije svoj atelje, i da ponovo vaja, ovog puta švedsku glinu. Kao rezultat tog prijateljstva sa poduzetnim Hercegovcima, nastalo je više od 300 skulptura i figurina, prepoznatljivih po Ahmedovoj eleganciji i poetskoj ljepoti oblika, pretvorenih vrbaskih oblutaka! Zaredale su izložbe – Utställningi zajedno sa prognanim umjetnicima iz Banjaluke i BiH i novim prijateljima iz Švedske.

Kruna tog neumornog rada i talenta – svečano otkrivanje Ahmedove skulpture u jednom štokholmskom parku, poetizovana ptica prepelica-Ripa u bronzi, 5. maja 2001. godine, uz bosansko-hercegovačke igre i pjesme, u izvođenju folklorne grupe »Nur«, koreografa, Banjalučanina Muhameda Tufekčića, u autentičnim nošnjama njegove Emine i Safikadune!

Na svome tranzistoru, te na TV-stanicama, švedskim i stranim, na stranicama naših novina koje su se teško dobijale na kioscima, u »Bosanskoj pošti«, koja izlazi u Norveškoj i Švedskoj a čita se, kao i naši »Banjalučki zubori«, po čitavom svijetu, Ahmed je redovno pratio sve što se događa u njegovoj Bosni. Brinuo se za sudbinu njegovih pedeset bronzanih portreta antifašista, heroja, revolucionara, istaknutih velikana kulture i umjetnosti. Plašio se da barbarizam neofašista i neonacista ne uništi njegove spomenike narodno-oslobodilačkoj epopeji i antifašizmu, njegovi monumenti na Gliginom brdu pokraj Dobrljina, na Orlovima na putu Prijedor – Kozarac, na raskršću putova na Ahmedov Stari Majdan, i na drugim mjestima.

Poslije Dejtonskog sporazuma došao je u Banjaluku, pa smo zajedno otišli da posjetimo ostarjelu majku Fatimu koja se, poslije

izbjeglištva kod kćeri u Mostaru i Zagrebu, vratila u svoj Stari Majdan, gdje joj je ipak, i pored svih patnji i čežnji, najljepše, i gdje je bila najrahatnija. Na zid iznad sećije ponovo je stavila veliku uokvirenu fotografiju, na kojoj Ahmed i ja predsjedniku Titu uručujemo Ahmedovu bronzanu skulpturu pjetlića. Majka je bila i na postavljanju kamena temeljca za obnovu zapaljene i porušene čaršijske džamije. Nismo ni znali da je to bio posljednji susret sa majkom Fatimom, koja je presvisla od tuge za rasutom djecom i unučadi.

U Banjaluci, prije njegovog novog odlaska-povratka u Štokholm, napili smo se hladne vode iz ibrika njegove bronzane Emine-Safikadune, koju je samo za nas »donijela« sa obližnjeg Studenca. Bila je ponosna da mnogim putnicima-namjernicima, a posebno djeci i starima, danonoćno gasi žeđ, stojeći ponosno u malom parku, na temeljima Ferhat-pašinog konaka i Gradske općine. Postavljanje ove biste na mjesto koje je i pripada, omoćili su ranije Društvo prijatelja

banjalučkih starina, Opština Banjaluke i preduzeće »Cyjećar«.

Bili su to, nažalost, posljednji gutljaji iz Emininog-Safikadinog ibrika.

Urbicid i kulturocid se nastavljao, ali sada drugim metodama. Nisam imao hrabrosti da mu telefonski saopćim o sudbini njegove i naše Emine i Safikadune. Neko od Banjalučana ipak je putem interneta prenio svijetu tužnu vijest:

»Obezglavljen spomenik kod Gradskog mosta. Nestala u noći – Vandalizam: glava plivala Vrbasom«, »Glas«, Banjaluka, 21. novembra 2003.

Novinarka Žana Božić pita se u svome tekstu: kome je zasmetala legenda ljubavi? »Blic«, 6. juli 2006. Ipak se pitalo i pisalo, jer su godine 1992. i 1993., na svu našu sreću, bile za nama!

Skulpture Ahmeda Bešića su, na svu sreću, bile – makar nakratko - ponovo u Banjaluci – na izložbi u okviru petog susreta Banjalučana (11. – 18. jula 2008. godine). Najveću podršku ovoj specifičnoj izložbi dali su Ahmedova kćerka Adna, koja živi i radi u Frankfurtu na Majni, Slobodan Rašić Bobara i brojni prijatelji. Izložbu shvatamo kao prvi korak za veliku retrospektivu Bešićevog stvaralaštva u Banjaluci i Štokholmu, zatim za pripremu i objavljivanje prigodne monografije i revalorizaciju Ahmedovog stvaralaštva u stalnoj postavci Savremene umjetnosti Bosne i Hercegovine u Umjetničkoj galeriji BiH u Sarajevu, gdje nije zastupljen ni s jednim svojim radom, a dobio je svoje mjesto u Štokholmu, gradu sa najvećim brojem skulptura na svojim prostorima i dijelovima grada.

Bešićeva prepelica u štokholmskom parku u Ragsvedu najbolji je dokaz da ljepota i umjetnost nemaju granica, i da uvijek svojim porukama nadmašuju zlo. (Iz desete knjige Banjalučkih žubora »Tražim grad«, 2008.)

PANSION VILLA EVA
OMIŠALJ - OTOK KRK
SAMO 5km od aerodroma RIJEKA
Bara 5 km från flyggplatsen Rijeka
otvoreni smo cijelu godinu
Vi har öppet hela året

Privatna plaža, restoran i pizzeria u sklopu pansiona
Privat strand, Restaurang och Pizzeria tillhörande själva pensionat
više informacija na WWW.VILLA-EVA.COM
Mer informatio på

SAR-Light slavi 30 godina uspješnog rada: „Neka bude svjetlo. I bi... SAR-Light!“

Tekst i foto: Haris Dedić

Tuzlanska kompanija **SAR-Light** ove godine obilježava 30 godina postojanja i uspješnog poslovanja, pod sloganom koji na upečatljiv način opisuje njihovu misiju i identitet: „Neka bude svjetlo. I bi... SAR-Light!“

Tri decenije rada predstavljaju tri decenije posvećenosti kvalitetu, stručnosti, tehnološkom razvoju i povjerenju kupaca. Od profesionalne rasvjete i ozvučenja, preko scenskih sistema i muzičke opreme, do vlastite domaće proizvodnje audio sistema, SAR-Light je izrastao u jedno od prepoznatljivih imena u oblasti profesionalne audio i rasvjetne opreme u Bosni i Hercegovini.

Priča SAR-Lighta počela je 1996. godine kao vizija i san Samira Rešića, koji je svoja znanja i iskustva stečena kroz rad sa renomiranim stručnjacima iz ove oblasti želio prenijeti na domaće tržište. Od skromnih početaka, kompanija se kvalitetom proizvoda i usluga pozicionirala među vodeće bh. kompanije u prodaji, iznajmljivanju, projektovanju i montaži profesionalne audio i rasvjetne opreme.

Tokom proteklih 30 godina, SAR-Light je realizovao veliki broj projekata širom Bosne i Hercegovine i regiona. Njihova rješenja za ozvučenje i rasvjetu pronašla su mjesto u koncertnim dvoranama, ugostiteljskim objektima, hotelima, televizijskim studijima, pozorištima, sportskim i kongresnim centrima, školama, vjerskim

objektima, tržnim centrima, auto salonima i brojnim drugim poslovnim i javnim prostorima. Dugo vremena je važno pravilo da je gotovo svaki TV studio u Bosni i Hercegovini, od BHRT-a i Federalne televizije pa do ATV-a u Banja Luci, opremila ova firma.

U SAR-Lightu ističu da je svaki klijent njihov najvažniji klijent. Upravo je takav odnos prema kupcima, partnerima i saradnicima bio jedna od ključnih vrijednosti kompanije kroz sve godine poslovanja – bez obzira da li je riječ o velikom koncertu, zahtjevnom projektnom zadatku ili opremanju manjeg poslovnog prostora.

Prateći potrebe tržišta i savremene tehnološke trendove, SAR-Light je kontinuirano razvijao i proširivao svoju ponudu. Među prvim su na domaćem tržištu prepoznali potencijal LED rasvjete, a danas nude profesionalnu audio opremu, scensku, arhitektonsku, televizijsku i dekorativnu rasvjetu, LED zidove, specijalne efekte, muzičke instrumente te kompletnu prateću opremu za realizaciju događaja i opremanje prostora.

Pored saradnje s brojnim renomiranim svjetskim proizvođačima, SAR-Light je tokom vremena razvio i vlastite robne marke **EASY-light**, **PA-Systems** i **ENP**, kreirane kao odgovor na konkretne potrebe tržišta i profesionalnih korisnika. Takav pristup potvrđuje opredijeljenost kompanije da ne prati samo trendove, nego da aktivno stvara rješenja prilagođena potrebama kupaca.

Domaći zvuk – SAR Audio

Jedan od najznačajnijih iskoraka u tridesetogodišnjoj priči SAR-Lighta jeste pokretanje vlastite proizvodnje profesionalne audio opreme. Nakon više od dvije decenije iskustva u radu s vodećim svjetskim brendovima, 2018. godine nastala je ideja o vlastitom brendu **SAR Audio**, dok je proizvodnja zvučnih kutija i audio sistema u Tuzli pokrenuta 2019 godine. Kako sami kažu, prije nego što su počeli sa proizvodnjom dvije su godine vršili ispitivanja i testove, tako da dobar

rezultat nije mogao izostati, dobili su audio kutije i zvučne sisteme koji su u samom svjetskom vrhu. **(Koji se mogu mjeriti sa poznatim svjetskim proizvođačima).**

Time je SAR-Light napravio važan korak od distributera i integratora opreme do domaćeg proizvođača profesionalnih audio rješenja. SAR Audio danas obuhvata proizvodnju zvučnih kutija, audio sistema, pojačala i procesora, a proizvodi nastali u Tuzli koriste se u Bosni i Hercegovini, zemljama regiona i na tržištima Evropske unije.

Pokretanjem vlastite proizvodnje, kompanija je pokazala da se domaće znanje, dugogodišnje iskustvo i vrhunska tehnologija mogu spojiti u kvalitetan proizvod pod oznakom **Made in BiH**. SAR Audio nije samo novi poslovni segment, već potvrda ambicije SAR-Lighta da kontinuirano raste, inovira i pomjera granice domaće proizvodnje, a već spremaju i nova iznenađenja na ovom polju.

Proslava jubilarnih 30 godina SAR-Light-a je već počela i to sa

rođendanskim druženjem u Tuzli, uz muziku, prijatelje, saradnike i gostovanje poznatog bh. gitariste Murisa Varajića. Ovo je bila prilika da se kompanija zahvali svima koji su tokom godina bili dio njihove priče, ali i da najavi nastavak razvoja kroz nove tehnologije, projekte i proizvode. Obilježavanje ove godišnjice nastavlja se još jednim velikim druženjem u mjesecu oktobru, a sve kupce te posjetioce njihovih društvenih mreža u ovom periodu očekuju brojna iznenađenja, nagradne igre te akcijske ponude.

Nakon 30 godina, SAR-Light ostaje vjeran istom entuzijazmu s kojim je započeo svoj put – sa željom da svaki prostor dobije pravi zvuk, svaka scena odgovarajuće svjetlo, a svaki klijent rješenje po svojoj mjeri.

Neka bude svjetlo. I bi... SAR-Light!

NOVA PRIJATELJSTVA I BROJNE LIJEPE USPOMENE

Posjetu grupe od 20 mladih iz ukrajinskog grada Zaporizžja organizuje Bosnia and Herzegovina UK Network, u saradnji s Gradskim vijećem Birminghama i Gradskim vijećem Zaporizžja. Birmingham i Zaporizžje su gradovi pobratimi, a ova posjeta predstavlja još jedan važan korak u povezivanju dva grada i njihovih zajednica.

Tokom drugog dana boravka u Velikoj Britaniji, mladi su posjetili London, gdje su obišli poznate znamenitosti, uključujući Buckinghamsku palaču, kao i nekoliko muzeja. Ipak, centralni dio dana bila je posjeta britanskom Parlamentu.

Posjetu Parlamentu inicirao je i organizovao dr Anes Cerić, počasni konzul Bosne i Hercegovine za Midlands, u saradnji s Tahirom Alijem, zastupnikom u britanskom Parlamentu, koji je grupu ugostio u Westminsteru.

Mladi su tokom stručnog obilaska imali priliku upoznati historiju Parlamenta i saznati više o načinu rada jedne od najvažnijih britanskih institucija. Nakon obilaska održan je i poseban susret s Tahirom Alijem, tokom kojeg su postavljali pitanja, iznijeli svoja razmišljanja i razgovarali o njegovom radu kao člana Parlamenta.

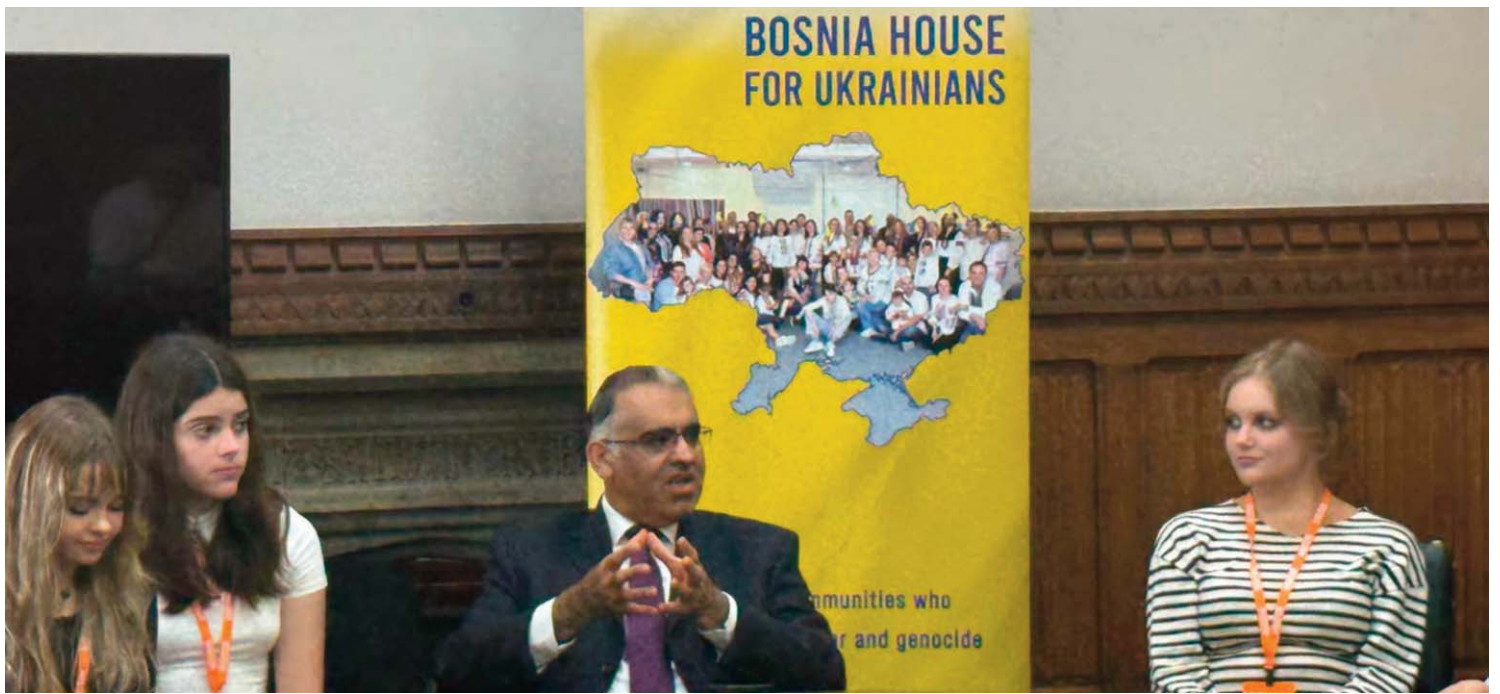
Njihova sedmica u Birminghamu započela je dan ranije u Bosanskoj kući, gdje su učestvovali u radionicama i zajedničkim aktivnostima s djecom koja pohađaju Ukrajinsku dopunsku školu. Tom prilikom upoznali su i roditelje i porodice iz ukrajinske zajednice u Birminghamu.

Već tokom prva dva dana nastala su nova prijateljstva i brojne lijepe uspomene. Program se nastavlja u Bosanskoj kući, uz nove radionice, aktivnosti i zajednička druženja.

--

Bosnia and Herzegovina UK Network

OČI BOJE VRBASA

*Maja Đukanović Osmančević
Banja Luka
Bosna i Hercegovina*

Prvi sam put u ovom gradu
kroz koji hladni Vrbas teče,
i vekovima nosi tajnu
tako mi jedan čovek reče.

Sanjala sam već mnogo puta
pre nego što dođoh u ovaj grad,
da štošta će mi reka reći
kada sednem kraj nje u hlad.

Podoh da nađem gde je taj hlad
dugi su bili moji puti,
dok Vrbas je tekao i tajnu krio
onu koja se sama nasluti.

Da u tom gradu kraj smaragdne reke
gde sunce greje i kada je zima,
na mene neko od rođenja čeka
i da me budan u snovima ima.

Znao je čak da oči su moje
iste kao Vrbasa boje,
i verovao ceo svoj život
da se moramo sresti nas dvoje.

Zato sam i ja kad smo se sreli
u njegovim očima videla trag,
i spoznala tajnu tad otkrivenu
da upoznah nekog ko već mi je drag.

Prvi sam put u ovom gradu
poznajem ga kao svoj džep,
šetamo uz Vrbas našom stazom sreće
i zajedno znamo da život je lep.

MOSTOVI

Nataša Križanić

Za mostovima
obale žude,
dok Vrbas žubori
i teče, teče,
dajaci hrabro
sijeku brzake,
na grad se spušta
još jedno veče.

Obale žele
da se spoje,
ali ne mogu
bliže prići,
samo mostovi
znaju tajne,
da jedna drugoj
mogu stići.

Mostovi spajaju
sve dobre ljude,
kad jedni drugima

ruke pruže,
k'o dvije polovine
srca se spoje,
od ljubavi ništa
ne traje duže.

DJEVOJKA IZ ŠPICA

Slobodan-Boco Bajić

Čamac vrbaski, tanki,
Čamdžija preplanula lica,
Al' ukras svemu bila je
Djevojka iz špica.

Klizi ljepota Vrbasom,
U kamen udara štica,
Momci s obale gledaju,
Djevojku iz špica.

Vrbe se nad vodu nadvile,
Nestaju osmijesi na licu,
Čekaju svi da izroni,
Čamac s ljepoticom u špicu.

Veče i dan se smjenjuju,
Utišava cvrkut ptica,
Niz Vrbas tiho nestaju,
Čamac i ljepotica iz špica.

Gitaru tiho prebiru,
Mladić i trzalica,
Ljubavna pjesma nastade,
O djevojci iz špica.

Avgust, 2007.

DO VRBASA

Elvira Krupić Šamljija

Voljela bih
Do moje rijeke
Odšetati...
Šum njenih brzaka slušati
Po kamenju, u vodu zagaziti
Snagu njenu uzimati
Mir svoj naći!

Osjetiti...
Ledenu vodu koja niz moje noge
Odlazi...
Kao bijeli oblaci
Niz put pušteni...
Da me podsjeti
Na vrijeme koje prolazi...

Da mi je!
Do moje rijeke odšetati
Pogledom mojim
Njene zelenomodre boje
Upijati...
Mirisom njenim se opijati...

Da mi je
Do moje rijeke odšetati.

(2019.)

VRBASKE KASKADE

Idriz Saltagić

Kad zora dotakne krov naše kuće
i sunce obasja naša vrata,
budi me cvrkut sa prozora,
a ja tiho mlađega brata.

Zovu nas, žuborom i ljepotom,
kaskade bistre od pjene i buka,
trčimo, već smo na obali rijeke,
bjelutak iz vode hvata nam ruka.

I stojimo, dugo zagledani,
tamo gdje traju čudesni zvuci,
rijeka nam pjeva, kaskade njene,
a mi usnuli u svojoj luci.

I kada nebo prospe zvijezde,
odjednom jedna tiho pade
u čamac koji mirno plovi
niz bukove, niz kaskade.

I sve odjednom učuta, stade
u neku sliku uspomena,
djeca u igri, sedre na rijeci
i čamac kojeg više nema.

VRBASKI POETIKON

Ti, poezijo, koja vječno tečeš...

Vrbas nije samo rijeka, Vrbas nije samo voda, Vrbas je san što nas čeka na obali svih sloboda... O tom snu koji teče i u kojem se ogledaju i stoljeća i trenuci, i žubori i treptaji, napisano je mnogo pjesama, koje smo mogli čitati i među koricama knjiga, i na stranicama »Šeher Banje Luke«, »Banjalučkih žubora« i niza drugih glasila i izdanja. Vrbaski slapovi i žubori ponovo će oživjeti i na stranicama ovog jubilarng broja našeg magazina. Kao najljepši znak da smo svi skupa dio tih čudesnih sedara, bukova, tiha, žubora, čamac i vrbinih listova koji padaju u vodu da bi i oni dočarali tu ljepotu rijeke i zavičaja. Stihovi iz jedne pjesme Jovana Joce Bojovića, zaljubljenika u rijeku i dajak, zajednički su naslov ovom čudesnom vrbaskom pjesničkom slapu... Ljepoti stiha doprinijeli su i brojni slikari, svojim »vrbaski bojama«.

PJESNIK U ČAMCU

Jovan Joco Bojović

Čovjek htio ne htio
u čamcu postaje pjesnik...

Čamac!
Djetlić,
šarentica
u atletskoj ruci.

Jedri
vilinski konjic
na listu.

Tišina suvoga lišća u rijeci...

Mirnoj veslo
brzoi rijeci dajak
a čovjeku
novo lišće...

Ispod kula Vrbas,
taj stari bečar,
vuče se u noći.
Noćas
među kule
okupiše se istine.

Istinama
koliko svjetla
od jedne svijetle
ne treba...

Vrbasu,
ne hučiš
ručiš u menui,
u pjesmu nećeš!
Ti, poezijo,
koja vječno tečeš...

Stihovi iz zbirke »Dajak Pantokratora«,
koji se pretahu u jedinstvenu pjesmu o Vrbasu, čovjeku i
čamcu

RIJEKA OD SNOVA

Mustafa Bajagić Jomu

Takvih boja nema ni jedna rijeka.
One se prelijevaju,
modre i zelene, svježije i bistre, tople i hladne.
Dok žubori, ptice nad njom
svojom pjesmom
dozivaju okolna brda,
da se ogledaju u njenim dubinama.
I moleći se za mene, da se sa dna saznanja
bar na tren pojavi, Ona. I da krenemo
do izvora moje rijeke od snova.
A znaš, prijatelju, on, Vrbas,
uvijek će se sjećati tebe, kakav si bio
i u onim hladnim, i u onim ljetnim noćima.
I poželjet će da si tu... da te opet samo on zna...
da te opet samo on ima...
poželjet će da te grli, žuborom i odsajima,
dugo i da se bezbrižno s tobom smije...
Takav je, znaš... On će imati i druge,
ali ti ćeš uvijek biti cijeli njegov tok.
Ti ćeš biti dio njega,
koji neko nikad neće moći da otuđi.
Kad voli, onda voli zauvijek.
Ne mogu te zaboraviti,
jer ti nisi jedna požutjela slika u mom sjećanju.
Ne mogu te zaboraviti, jer ti si vječnost.

VRBASKE SUZE

Senad Maglić

Vrbas žubori
i nama zbori
da tuguje za nama:
“Gdje ste otišli?
Nema vas već godinama.

A nekad ste bili dio mene,
i ja dio vas.
Tekao sam i još vam
tečem kroz vene.
Ljeti ste u vodi mojoj
tražili spas.

Nema vas, ne dolazite,
i ne znam zašto,
a nisam na vas ljut.
Ja ostah u koritu svome,
vi krenuste na dalek put.

Reče mi Ugar,
moj stari drugar,
da vas je rasijao životni hir.
Ja sam još uvijek na mjestu starom,
i sve vas čekam sa istim žarom,
tamo gdje sofa je
i duboki vir.

I dalje tečem klisurom istom,
dolinom zelenom i tihom.
Tek poneki pjesnik takne me
sjetnim stihom

Sad idem dalje, čeka me Sava,
možda se sretnemo
noćas u snu.
Umoram sam, i već mi se spava,
ali za vas ću uvijek
biti tu.

I primit ću vas opet na obale svoje,
kao da ništa ni bilo nije.
A stara vrba oko vas će
zelene grane da svije.

Radovat ćemo se susretu,
k'o mala djeca,
jer predugo samuju naše riječi.
I tako, dok poneki
slap i ne zajeca,
priča će naša ko voda teći...”
(24. april 2018.)

VRBAS

Ranko Pavlović

A vrijeme teče, i s njim Vrbas teče,
hita ka Lijevču, ka Savi žubori,
napušta kanjone, daje se ravnici,

podatno kao toplo ljetno veče.
Miluje obale, vrbama mrmori
ljubavne priče na tananoj žici
matice koja pjenušavo hrli
dalekom moru da ga žudno grli.

I teče Vrbas, s Janja priču nosi
o gorštacima, o Stanku Rakiti,
pjesniku tananih misli i stihova.
Hući kroz stijenje, Tijesnom prkosi,
drvećem i žbunjem ogledalo kiti
u kom se ogleda orlov let s vrhova
planina što štite raspusnost matice
dok je ne predaju čarima ravnice.

26. 8. 2019.

VRBASKA USPAVANKA

Nasiha Kapidžić Hadžić

Ni izmišljena,
ni napisana,
ni naučena,
ni pročitana,
već prije nas
i sveg što tu
oko nas zri
i što na dnu
u nama vri,
iz žile tla
našla svoj put,
svoj bijel glas.

Već prije nas,
sa svoga dna,
iz svoga hrama
našla svoj put
u noć i dan
i kao život
potekla sama.

Kao sjene hod
niz vrbov brod,
iz žile tla,
sa svoga dna
našla svoj put
još prije nas
i iznjela svoj bijel glas,
svoj bistar zvuk,
šapat i huk
i utkala se u sve što tu
oko nas zri
i što na dnu
u nama vri,
u korak spor i dubok san,
u krvi put,
u noć i dan,
pa toplom lukom,
pa dušom grada
nevidljiva a moćna vlada...

Prva ljubav

- PRVA LJUBAV ZABORAVA NEMA -

Rodni grad je poput prve ljubavi. U životu ih se nađe više, ali ona prva uvijek se pamti sa nekom posebnom toplinom. Ma i izdala nas, prevarila, napustila, ona ipak ima posebno mjesto u našim srcima. Ja se i sada sjećam jedne **Jasne Kerkez** u koju se zaljubih, onako baš pubertetski i preko ušiju. Ja tu djevojčicu teško da sam za ruku uhvatio, a kamo li poljubio, ma šta pričam, kakvi poljubio, ja evo ni danas nisam siguran je li ona uopće i znala da sam se ja "zatarabio" u nju, a opet evo i danas, sjećanje na nju me razgali i ako mi je kojim slučajem dan krenuo naopako, namah mi sve biva potaman, besmisleno postaje smisleno i odjednom i u ružnom vidim lijepo. A stanovala je, ta Jasna, u onoj zgradi što gleda na znamenitu ključku slastičarnu koju je onomad držao **Samija Akiković** pa onda iza njegove smrti preuzeo njegov sin **Miralem Akiković**.

Piše Nihad Filipović

Samije se sjećam kao velikog ljubitelja nogometa i navijača lokalnog NK "Bratstvo". Nije prošla valjda niti jedna utakmica u Ključu, a da Samija nije otišao. Otsutan i potpuno predan igri, stajao bi, kao da ga sada gledam, uvijek sa cigaretom na usnama, cijelom, napola ispušenom ili i ne zapaljenom, a na svaku šansu naših igrača zamahivao bi nogom kao da će on tu loptu šutnuti, toliko se on predavao toj "najljepšoj sporednoj stvari na svijetu". Inače, ta je njegova slastičarna vremenom izrasla kao u nekakvo kultno mjesto svih onih poslijeratnih generacija pedeset i neke na ovamo, pa i kada smo poodrasli i zamomčili se, nismo gubili naviku svraćanja na kolače, na bozu, limunadu, a kasnije kako se i poslastičarski posao prilagođavao nekim novim vremenima, na ekspreso kafu, produženu sa šlagom, na Coca colu, a boga mi i na pivu.

Preko puta te slastičarne, bila je još jedna koju su držali **Tahir i Zumra**. Tahir se prezivao **Krasnići** i došao je u Ključ sa Kosova, poslije drugog svjetskog rata. **Zumra Jeginović** je bila udovica jer je njen muž **Muše Jeginović**, inače načelnik ključke žandarmerije, ubijen 1942. godine. Zumra je sa Mušom imala dvoje djece, Hakiju i poznatu ključku ljepoticu Seniju. Ta je slastičarna kasnije promjenila vlasnike i nekako, bar što se mene tiče, izgubila na privlačnosti. Spomenuti **Hakija**, koji je rano otišao raditi negdje vani, u inostranstvo, ako nije čak u daleku Kanadu, a jednom, biće negdje početkom sedamdesetih, vratio se u posjetu rodnom kraju, pa će nekom zgodom u hotelu zapjevati za raju onaj veliki hit **Džejs Brauna** (James Brown) "Get on up" (poznatija pod nazivom "Sex mashin"), što mu je silno podiglo rejting u mojim očima. Hej, čovječe, neko u Ključu onog vaktak pjeva fanky...

Helem, ja sam pred i oko tih slastičarnica, koje su uz kino, bile centar našeg dječijeg svijeta, znao provoditi sate buljeći preko puta u prozore zgrade u kojoj je stanovala ta Jasna u nadi da ću je vidjeti, a kad bi se pojavila i kad bi mi se ukazala prilika prići joj, nisam smio, nisam znao što i kako reći i doista nikada joj ni prišao nisam. Ta mi se Jasna i ta moja prva neuzvrćena ljubav čini zgodnom metaforom odnosa moga rodnog grada i mene kako jučer tako i danas.

Doista, šta je meni i haj'mo reći šta je nama Ključ i šta sam ja i ako nije pretenciozno, šta smo mi njemu? Godinama tražim odgovor na ovo pitanje, ali evo, pedeset i treća mi je, a još ne uspijevam. Bivši američki predsjednik Džon Fildžerald Kenedi

Na ovom mjestu je bila Samijina, kasnije Miralemova slastičarna "Široko srce"

Tahirova i Zumrina nekadašnja slastičarna

(John Fitzgerald Kennedy) je jednom rekao, parafriziram:

-Ne pitaj se šta je tvoja domovina dala tebi. Upitaj se: Šta si ti dao domovini?

To se kažu zove patriotizam. Mada, ako je osjećanje ljubavi prema rodnoj grudi potka, temelj i osnova patriotskog osjećanja, onda ako nije uzvrćena, nije ta ljubav, ne samo potpuna, nego je zapravo promašena. Pravo za pravo kada uzmem, teško da je meni Ključ, ljubav koju sam osjećao i osjećam za grad i njegove ljude, ikada uzvratilo. Što se toga tiče komotno bih i ja

(1) Akademik, prof. dr Nedim Filipović, rođ. 07.02.1915 g. u Glamoču a umro 21.04.1984 g. u Sarajevu. Djetinjstvo provodi i osnovnu školu završava u Ključu, pa ga mi Ključani sa puno prava i ponosa možemo smatrati našim. Jedno od najvećih imena znanosti kojega je BiH dala.

Kapitalna djela "Pogled na osmanski feudalizam", "Odžakluk, timari u BiH", "Princ Musa i šejh Bedredin", "Vlasi i uspostava timarskog sistema u Hercegovini"...

mogao zapjevati onu našu staru:

*Oj Ključu, ni selo ni gradu,
već pored puta jedan mali smradu.*

Ovo mi otkri rođak, prof. dr Nadan Filipović, inače sin našeg velikog znanstvenika, osnivača Orijentalnog instituta Univerziteta u Sarajevu, akademika, profesora dr Nedima Filipovića(1). Javio mi se iz Australije gdje ga je otpremila sila "nebeskog naroda", ali i onaj naš famozni javašluk. Javio se pa kaže:

-I ja sam ti Ključanin rođače, iako rođen u Glamoču, ali samo zato što je majka otišla u posjetu rodbini, a zapadao veliki snijeg, pa nije mogla nazad u Ključ, te me tako rodi u Glamoču.

A onda mi na um padne i ona stara epska: "Bišćanin ban i Durlagić Meho", kada ban šalje dva sužnja da mu traže megdandžiju obećavajući im slobodu, ako takvog nađu. Sužnji tako sa "knjigom" tj. pismom banovim obilazili po Krajini i Bosni, pa i Ključ prošli. E u toj se pjesmi kaže za Ključane:

*Kad stigoše Ključu kamenome,
i u Ključu konak učiniše,
u Turčina ključkog kapetana.
Kad im sutra danak osvanuo,
a petak se bio prigodio,
svi Ključani došli u džamiju,
i tu knjigu bilu pomoliše.
Kapetan im knjigu proučio,
Ključani joj ni mukaet nisu.
Kad vidi ključki kapetane:
"Hajte djeco dva sužnja nevoljna,
Ovdje banu mejdadžije nejma,
Ključani vam mejdandžije nisu,
Veš zdilari, a i čarapari,
zdilu stružu, a i pletu čarape.*

Tako se u toj narodnoj pjesmi za Ključane veli. Na stranu junaštvo. Od junaštva i junačkog hasenja, mene uvijek u stomaku grč uhvati. A isto tako i od onog našeg, tipičnog, provincijalnog svođenja sve i svega na mahalsku mjeru. Dok smo dječica, to i ne zapažamo, nego kako rastemo, postajemo toga svijesni. Hoćeš da budeš svoj, a nemožeš. Uvijek se nađe neki mediokritet da te, u najboljoj Konstantinovićevoj(2) tradiciji filosofije palanke ili kasabe svejedno, potsjeti ili te vrati na tvoje mjesto. I to je tako: što manja sredina to više mediokriteta...

(2) Radomir Konstantinović, 1928-2011, srpski književnik i najveći filosof dvadesetog stoljeća.

Najpoznatije djelo: "Filosofija palanke", filofska studija o srbijanskom palanačkom mentalitetu.

(3) Nije da se kod nas u Bebićima nije imalo gdje sanjkati. I Bebići su hvala Bogu strmi k'o i Čurčići, ali Čurčićka je staza bila duža, a sem toga u nas u Bebićima bila jedna Mirjana. Ona je inače imala jedni nogu kraću pa je šepala, a zimi se borila sići u čaršiju niz Bebiće, jer smo mi djeca prilijevali vodu nebili bilo što klizavije. Tako je bilo: mi djeca vodu, a ona lug...

Nego, ostanimo na trenutak kod pjesama, Ključa i Ključana u pjesmama; ima još jedna pjesma, ne narodna, nego pjesma ruskog pisca A.S. Puškina u kojoj se spominje Ključ. Pjesma se zove "Kraljevo priviđenje" i u njoj Puškin pjesnički imaginativno, pjeva o posljednjoj noći kralja Stjepana Tomaševića u Ključu, uoči njegovog zarobljavanja od strane nadiruće osmanlijske vojske i odvođenja u Jajce gdje će biti pogubljen. Pjesma je pisana u nacionalno romantičarskom "udarila luna na krst" stilu, kako je to već bilo moderno u Evropi kroz čitavo nacionalističko devetnaesto stoljeće, pa i dalje, duboko u dvadeseto stoljeće. Ta je svijest, koliko nacionalno kohezion i oslobodilačka u svoje vrijeme, ipak, skupo koštala narode na našim BH prostorima, pa i šire; oba svijestska rata u dvadesetom stoljeću nacionalistički su bila motivirana. Jednako tako i rat 1992-1995. Stoga ovu pjesmu ovdje samo spominjem kao povjesnu i literalnu činjenicu, neka se zna i nebili ostalo registrirano u kolektivnoj memoriji Ključana...

U sličnim, romantiziranim nijansama, opisuje se pad srednjovjekovne Bosne i predaju kralja Stjepana Tomaševića sultanu Mehmedu Fatihu "na viru", tj. moderno kazano na riječ, u Ključu 1462. i u romanu Sorensen Manuela "Bosanski protestant"; i to ovdje navodimo kao literarnu činjenicu i potsjetnik Ključanima, uz sugestiju na oprez kada su literalna fakta u pitanju. Jer književnoj imaginaciji je sve dopušteno pa vrlo često književne istine nemaju baš nikakve veze sa stvarnim povjesnim zbivanjima.

Ljubav prema rodnom gradu je, budući ljubav, iracionalno osjećanje. Kao ono, ona moja prva ljubav Jasna i ja. Ja je volim, a ona niti zna niti haje, a ni ja, brat bratu, pojma nemam zašto je volim, prosto lijepa mi pa je volim. Tako je to i sa osjećanjem prema rodnom gradu, a ne mora biti ni rodni, prosto grad u kojemu smo proživjeli značajan dio svog života zavoli se poput rođenog.

Eto, ja onaj kamen ključki ispod kojeg se rodih u Bebićima volim, onu prelijepu Sanu vodu volim, one mahale ključke volim, Čurčić(3), gdje sam k'o djeteta znao ići na sanjkanje, Mehmedagiće gdje smo na igralištu ključkog nogometnog kluba "Bratstvo" (prije Drugog svjetskog rata, klub se zvao "Stjepan Tomašević", a danas se zove NK "Ključ"), mi iz čaršije, čaršijanci, nedjeljom znali sa Mehmedagićanima igrati malog nogometa po vazdan. Oni su sebe, pa i mi njih, zvali Zemun, biće po modelu: ključka čaršijica Beograd, a Mehmedagići prigradski mu Zemun; inače njihov je najbolji igrač bio, neka i to ostane zabilježeno Sead Temimović Sejo, a kod nas je najbolji čini se bio Hussein Medić, Medle.

Šehići su mi bili daleko, a Rejzovići još dalje, pa iako "na dohvata glasa", činili su mi se nekako iza brda, daleeeekooooo, ali i to je mjera one naše duboke provincijalnosti što Ključ jeste i danas, a mlađi teško da mogu i zamisliti kako je to izgledalo pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća kojih se ja ovdje sjećam kada ni asfalta Ključ nije imao nego bi Ale Muratagić upregnuo konja Alata, pa bi "cisternom", kakve još možemo vidjeti samo u starim kaubojskim filmovima i na prastarim razglednicama euro-američkih gradova krenuo prskati glavnu ključku džadu; kada su se na tri-četiri puta manjoj pilani, onda glavnom industrijskom postrojenju u gradu i općini, balvani capinima voljitali, a nije bilo kamiona da prevoze građu iz šume na obradu u pi-

Zgrada na mjestu gdje je bila popularna Munirina kafana

lanu nego su se balvani predavali Sani da ih nosi do Ključa i pilane gdje su, dva konja vrana (radnici ih zvali Beba i Acko), vukli balvane iz vode, jer nije bilo mehanizacije; subotom je bivala pijaca, ono gdje je danas pilana, odmah iza one zgrade tik do ulazne kapije u pilanu, a nedjeljom, ista ta drndava, neravna i kamenita pijaca bivala bi nogometno igralište na kome je naše "Bratstvo" u sportskom nadmetanju branilo boje našeg grada. Poslije je pijaca preseljena; prvo je bila tamo gdje je sada ono ruglo od nebodera, zgradurina od osam katova i još par novih stanbenih blokova, a poslije su je ponovo selili, pa je tako završila tamo gdje je ono i danas, dok ovo pišemo, kod autobuske stanice.

Imao je Ključ u to doba šarm tipične bosanske čaršijice. Prostorno znatno manji nego danas on je jednako toliko čini mi se bio ljepši nego danas. Socijalistička urbanizacija uništila je jezgro stare čaršijice. To je onaj potez od kulne ključke kafane "Lane" pa negdje dole do Miralemove slastičarne. Nema više, ovim mladim danas, nezamislivo šarmantne Munirine kafane i nema onog slatkog mostića preko Ižnice, od njene kafanice prema "Lanetu" koje i danas stoji na istom mjestu u svojoj ljepoti, ali nekako osamljeo, kao siročić što s tugom gleda u pravcu Munirine kafane koje nema nego se tamo sada kočoperi nekakva obezličena zgradurina, betonska. Nema ni Ižnice, tj. ima je, al' k'o da i nema, sva prekrivena betonom pretvorena je u kanalizacioni odlivak grada. A sjećam mi djeca smo sepetima lovili ribu u toj vodi... Zapriječiš Ižnicu sepetima, pa nadigneš mlatiti po vodi. Ribe se uznemire, bježe lijevo, desno, pa završe pravo u sepetima...

Nema ni onog ljupkog niza starih kuća, sa malom bašćicom ispred svake kuće. U jednoj od tih kuća bila je i frizerska radnja Voje Pavlovića kod kojega me mati redovno vodila na podšišivanje. Uh, a Vojo kada "zaore", bridi glava do sutradan, zemljače. I tu je danas stambeni betonski grmalj, zgradurine što je zovu, ne slučajno, Kina. Velika kako i priliči grmaljima, pa u nju naslagali naroda kao u Kini; a u nas narod hvala Bogu i kada ništa nema, ima duha, te tako narod grmalja prozva Kina.

Zapravo, uistinu govoreći, Ključ danas jeste urbanistička katastrofa. Nije da je urbanistički devastiran samo uža centar grada; pogledajte naselje "Luke" i one zgradurine. Pa aman narode, de to ima da se stanbeni blokovi od četiri pet katova prave u brdima i na brdima. Zar ne bi bilo razumnije da je taj prostor otvoren i ponudjen za individualnu stambenu izgradnju onako kako je to učinjeno na tzv. Berberovom brdu, a one monstrum zgrade graditi drugdje. Doduše, nešto slično sam vidio i u Izmiru, u

Na najljepšem mjestu u gradu, uz obalu Sane sagrađena je PILANA?!

Turskoj, pa se pitam nije li to nekakav tajni balkanski sindrom, a ne tek naša lokalna bosanska glupost.

Onda, taj naš Ključ je jedan od rijetkih bosanskih gradova što bježi od vode i to kakve vode. Umjesto da se urbanizacija i gradsko jezgro formira i širi oko rijeke Sane, grad se sav dao na bijeg od nje, a tamo gdje je po logici stvari grad trebalo graditi, neki naši mudri ondašnji gradski, republički i vrag će ga znati koji sve ne oci, podigoše p i l a n u , i tako unakaziše grad. Od ilirskih i rimskih vremena naselja su se na našim prostorima javljala uz riječne tokove, a onda se nađoše neki što ideološki prevrnuše cijelu povijest, pa tako, u tom ideološkom transu industrijalizacije, žrtvovaše tradiciju i elemente arhitektonskog naslijeđa, devastirajući na taj način našu urbanu povjest. Nikakve dobre namjere pri tome ne mogu biti opravdanje za ovaj urbanistički varvarizam. Uostalom, baš nam starina na poučak ostavi onu latinšku: "Put u pakao popločen je dobrim namjerama".

Ali, ako nam može biti za utjehu, nije Ključ jedinstven u Bosni po tome. Takvih spomenika gluposti Bosna ju puna kao šipak košpica. Pogledajte Jajce i onaj njegov fenomenalni, jedinstveni položaj na dvije vode i pogledajte ono ruglo od "Elektro-Bosne", monstruma koji se smjestio gdje mu mjesto nije, pa ruži, truje i nakazi stari kraljevski grad. Pa sjetite se Bihaća, sjetite se Prijedora... Ma i srce i duša me boli kad o ovome mislim i pišem. Dođe mi da vrisnem:

-Raja, sve što nam Bog dade je jedinstveno i prelijepo, sve ili skoro sve što mi svojom rukom uradismo je katastrofa.

Zašto je to tako na dugom je štapu, ali da je urbanizacija, taj razvoj i iskorak u moderno, počesto plaćeno i nepotrebnim uništavanjem starog, tradicionalnog ili prosto lijepog, a što se izgleda nije uklapalo u nečija mjerila modernosti, u to nema sumnje. Evo, koliko danas javnih česmi imamo u Ključu. Ja znam samo za jednu napravljenu negdje sedamdesetih ako se ne varam, kada se neko dosjetio pa dao nalog da se izgradi jedna pošta su prethodno, biva u ime razvoja, sve uništene; a bilo ih je, evo ovako, koliko se ja sjećam, evo, tamo gdje je sada džamija bio je jedan mali "točak", kod još jednog urbanističkog monstruma, zgrade zvane Koreja, bila je jedna "fiskija", ali ne gdje je sada ona novoizgrađena pečurkasta česma koja je, bar ono prije rata, samo to, tj. da je česma "glumila", jer nikada nije bilo vode, a ja samo nagađam doduše, a imam osnova zato, da je to bilo stoga jer je

Ovdje voda još uvijek teče -
"točak" u Mehmedagićima

(4) Hudam je duhovi medij, mitološko dobroćudno stvorenje. Običaj prizivanja hudama kod nas je preuzet iz arapske mitologije i raširio se posebice u Zapadnoj Bosni. Preko hudama ostvaruje se veza njegovog gospodara sa duhovnim svijetom, odnosno prijateljskim bićima iz duhovnog svijeta. Etimološki, hudan znači tužan, sjetan, žalostan. Smatra se da bića duhovnog svijeta vladaju informacijama, a onaj koji vlada informacijama gospodari situacijom. Otuda prizivanje hudama na ispomoć pri rješavanju različitih životnih situacija. Otuda moguće i hudam, kao etimološka izvedenica od hudan, jer oni koji uistinu znaju, obično u sebi nose sjetu, staloženost i sklonost pomirljivosti, kojom ih oplemenjuje iskustvo, na temelju znanja. Međutim, uvijek je postojala opasnost da se umjesto dobroćudnog hudama ostvari veza sa zloćudnim, neprijateljski i nevjernički nastrojenim hudamom, zlim stvorenjem koje se ubacuje u duhovni svijet da unosi pomutnju i nered, pa onda zavodi svog "gospodara", ucjenjuje ga i navodi na loše postupke... Mnogi manje ili više poznati ljudi iz naše prošlosti imali su svoje hudame. Poznati sarajevski novinar Ahmet Bosnić, objavio je i knjigu o fenomenu pod nazivom "Zapisi i hama-jlije" (izdavač: "Arka pres", Sarajevo, 1977).

opet neko našao da je ta česma isuviše napravljena u "turskom" stilu, te je onda bilo, nit je rušiti niti ostaviti, pa je prevagnulo, neka je, al' eto bar joj privrismo vodu; onda tamo kod harema, bio je jedan potok, ivicom harema tekao, pa ispod ceste, pored, onda osmogodišnje škole, a danas je to srednjoškolski centar, pa niže uz, današnje obdanište, a nekada je to bila zgrada pridodata ključkoj gimnaziji, pa ispod glavne ključke ulice u Ižnicu kod novog hotela. E na tom potoku je na krajnjem rubu harema, prije nego će potok dalje ispod ceste pa pored škole, tu je bio jedan točak i pojilište za stoku. Pa je onda bila jedna ili se to meni samo čini, kod starog čaršijskog turbeta, koje je isto tako u ime razvoja

srušeno, a i pripadajući mu harem poravnat, da bi se sada, hvala Bogu i onim koji misle na Bosnu, evo ponovo zidalo novo-staro turbe, samo sada s ovu stranu ceste. A bila je jedna česma samo par desetaka metara niže cestom kod Mistrić Dževada Šigija i njegove supruge Merime), tamo na onome mjestu gdje se odvaja put za Humiće. Onda je voda navirala i pila se i sa izvora tamo gdje su danas oni kafići i zgrada u kojoj je nekad bila Služba društvenog knjigovodstva, a šta je danas i kako to danas zovu, haj' ga znaj. Pa je bila jedna voda dole ispod bolnice kod groblja i blizu katoličke crkve. Uhhhh, sigurno je bilo toga još, a evo meni nije u pameti. Ono što jeste, jesu one naše mahalske vode od koje mnoge, budući po strani "genijalnih" urbanističkih planera, preživješe, pa ih eno i danas.

Svaka je naša mahala imala svoju česmu. U nas u Bebićima je bila poznata Šuhrina fiskija, tako nazvana po Šuhri Alibegović, rođici moje majke Zilhe, a koja je ubližu imala kuću (na mjestu njene stare kuće danas su kuće i posjed braće Đumišlić). Ko zna otkuda i zašto, a najprije će biti da se djeca sa prvim mrakom ne udaljavaju suviše od kuća, ali nama djeci su stariji poturili priču da tu pored te fiskije ima hudam(4), pa sam se ja, silno plašio ako bi me moji poslali po vodu, a ono sumrak već počeo osvajati, iako od kuće moje majke pa do te vode nije bilo ni stotinu metara. Ako od Šuhrine fiskije krenete više onim strmim putem, pored Saliha Gonilovića kuće, pa Čapalove kuće, gore na maloj zaravni preko puta kuće rahmetli Hatke Salčinović, ukazivala se ta ista voda, a mislim da je i danas taj izvor u funkciji. Čurčići su imali svoju vodu, Šehići svoju, Mehmedagići svoju, a eno te na radost sviju što ljepotu cijene, eno je teče i danas, lijepa, zdrava i mlada k'o što je oduvijek i bila.

Ne znam, možda je našim mlađim sugrađanima ovo danas što jeste Ključ lijepo. Ja samo hoću reći kako ga pamtim i ljepšim. A i dalje ga volim. Izmjenio se i mada gradovi starenjem zapravo bivaju ljepši, naš se rodni grad starenjem nekako, teško mi je preko usana prevaliti riječ prorunio, pa ću samo ponoviti - izmjenio se, ali u nekom kičastom smislu, kao kada u školi, na času likovnog, naslikate nešto što vam se sviđa pa onda, želići sliku učiniti još i ljepšom, sve uprsbate. Ili se to meni samo čini.

Poseban je problem danas u Ključu nedostatak ljudi. Oduvijek periferan, Ključ i ključka općina su danas i dodatno provincijalizirani jer su ostali bez stanovništva. Posljedica je to nasilja nad ljudima i njihovom pravu da mirno i dostojanstveno žive na svojim imanjima, svojoj zemlji i svom gradu.

Nema Bošnjaka i Hrvata, nešto pobijeno, nešto silom raseljeno, a nekima se sve ogadilo, pa jednostavno, digli sidro i otišli koje kuda: neki u svoje nacionalno stado, a neki trbuhom za "ukusnijim" kruhom. Nema ni Srba; pobjegli ispred Petog korpusa Armije BiH, a ono što se vraćalo iza rata, uglavnom naseljava Ribnik i taj, poslije rata administrativno pocjepani dio prije-ratne ključke opštine.

Od 1945. godine i kraja Drugog svjetskog rata, Ključu je trebalo dobrih četrdesetak godina mira da bi se podigao, doslovno iz pepela, da bi se kao mala urbana cjelina zaokružio i da bi njegovi stanovnici počeli poprimati mentalitet, navike i manir gradskog življenja. Zbog političke prirode odnosa koji su producirali rat, 1992. do 1995, materijalna razaranja su ovaj put bila manja, a zbog globalnih političkih okolnosti, ono razoreno, relativno brzo je obnovljeno i iznova podignuto. Ali, raskol u dušama ljudi ovaj je put čini se još i dublje "zaoran", pa budući danas nema ideologije "poravnanja" i pomirenja, kako je to bilo poslije Drugog svjetskog rata, a nepovjerenje i strah se uvijek iznova producira sa strane političkih elita tzv. "konstitutivnih naroda", proces demografske revitalizacije grada i općine, ovaj će put moguće biti i duži...

Föreningarnas dag – Dan udruženja

Lijepa tradicija je nastavljena

Foto: Goran Mulahusić

Tekst: Mirsad FILIPOVIĆ

Grad Motala nalazi se na obalama drugog najvećeg jezera u Švedskoj – Vättern. Ovo prekrasno, nebesko plavo jezero dugačko je oko 150 kilometara, a na pojedinim mjestima široko više od 25 kilometara. Krase ga duge pješčane plaže, među kojima se posebno izdvaja Varamon – plaža duga nekoliko kilometara, koja važi za najveću pješčanu plažu u Skandinaviji. Mi koji ovdje živimo dodali bismo i – najljepšu. Motala već dugi niz godina njeguje lijepu tradiciju obilježavanja Dana udruženja. Ipak, nakon političkih promjena, ova manifestacija je privremeno prestala da se održava. Zahvaljujući prijedlogu Socijaldemokrata, ove godine tradicija je ponovo oživljena.

Datum 29. august određen je za ponovno održavanje ove izuzetno važne manifestacije u organizaciji motalske opštine. Pripreme su trajale nekoliko mjeseci, a sam događaj bio je organizovan u zatvorenom i otvorenom prostoru, u zavisnosti od aktivnosti kojima se bave udruženja u Motali. Učestvovalo je više od stotinu motalskih udruženja. Sve se odvijalo u strogom centru grada – u gradskom parku i zgradi **Folkets Hus** (Narodni dom). U prizemlju Narodnog doma, gdje se nalazi gradska biblioteka, predstavila su se različita kulturna udruženja, kao i etnička među kojima i naše, **Bosanskohercegovačko udruženje "Ljiljan"**. Svoj štand imala je i **Islamska zajednica**. Na

spratu prekrasnog Narodnog doma bila su smještena udruženja različitog karaktera: penzionerska, humanitarna, kulturna, muzička, te udruženja koja se bave različitim zdravstvenim i socijalnim pitanjima – ukupno oko dvadesetak.

U gradskom parku nalazio se najveći broj udruženja. Tu su se predstavile sve političke partije aktivne u lokalnom parlamentu (njih osam), taman pred lokalne, regionalne i državne izbore (13. Septembra). Najviše je ipak bilo sportskih udruženja koji su privukli veliki broj djece i omladine. Na velikoj pozornici, nastupala su muzička, plesna i pozorišna udruženja. Vrijeme nije bilo idealno, srećom nije bilo kiše, a činilo se kao da se cijeli grad preselio u park. Djeca i odrasli su učestvovali u raznim aktivnostima, pratili bogat program na pozornici i posjećivali brojne štandove. Naši štandovi su također bili veoma posjećeni. Prisustvovala su i tri od četiri dosadašnja predsjednika udruženja "Ljiljan", koji su predstavili aktivnosti udruženja i odgovarali na brojna pitanja posjetilaca. Budući da je sjedište **Saveza Banjalučana u Švedskoj** upravo u Motali, prisutni su bili i njihov predsjednik i blagajnik. Naš neumorni fotograf **Goran Mulahusić**, sa svojim aparatom, profesionalno je zabilježio mnoga zanimljiva dešavanja i zanimljive sudionike. Računa se da je nekoliko hiljada građana posjetilo ovu manifestaciju, a po njenom završetku je počela i Pride parada, te lokalna amaterska utrka.

Na kraju, s ponosom želimo podsjetiti da je 2013. godine naše udruženje proglašeno najboljim u opštini Motala, a 2016. smo osvojili prvu nagradu na takmičenju za najboljeg prijatelja djece – **Barrens vän**. Naše vrijedno udruženje ponos je nekoliko stotina naših sugrađana koji ovdje žive. Udruženje **"Ljiljan"** i **Islamska zajednica** uspješno djeluju u Motali već više od trideset godina.

ČOVJEK KOJI JE PRIČAO SA GOLUBOVIMA

Piše: Radmila Karlaš

Prošle su tri godine. Nekidan podno Kastela gledam u Vrbasu ostrvo. Njegovo. Tu je on marljivo radio, hranio golubove, nekad regulisao saobraćaj na obližnjoj raskrsnici, a bogami hodao i po ogradi Gradskog mosta. U Domu, već na pragu beskraj, mučio se da ustane i dođe do prozora. Kada ga je medicinska sestra pitala šta želi, on je rekao, Nahriniti golubove, oni imaju mlade. U njegovoj ruci je vidjela parče hljeba. Na Alinoj dženazi u Stupnici skupilo se mnoštvo. Ulice su bile zakrčene. Toliko je bio dio svih nas da smo svi osjećali kao da smo izgubili najdražeg člana porodice. Znao je napamet registarske tablice naših očeva od davnina, svaku životinju na čokoladici životinjskog carstva po broju. Dijelio je sve što bi mu neko dao. Dao je sebe svima nama u potpunosti, a golubovi su bili njegova ljubav. Tokom posljednjeg ispraćaja, podigla sam pogled ka nebu i vidjela ih. Spustili su se na obližnje krovove ispraćajući čovjeka legendu koji je razgovarao s njima.

Ale. Sve je znao, slutio, dopunjavao misli, kao da prebiva u svačijoj glavi. Imao je zajedničko sjećanje svih nas i neizrecivo tačno bi ga izrekao u nekom momentu, da bi se mi svi osjećali kao da nas je pratio na našim putevima gdje god bili i gdje god išli. Zvali smo ga Dobri duh grada. Uvjerila sam se bezbroj puta da Ale tačno zna mene djevojčicu, više nisam ni postavljala pitanja kako je to moguće, jer se ovdje ne postavljaju pitanja i kao veliku. Sve je znao, mogla sam s njim komunicirati telepatski. Alino kestenje koje mi je jednom dao prešlo je u mom ruksaku meridijane. Kad god bih pogledala neku sliku iz mladosti, Ale je uvijek bio tu negdje. Hraneći golubove, praveći svoje ostrvo na Vrbasu, on je istovremeno bio svuda. Čak mi je jednom pomenuo kako sam gotovo cijela propala kroz šaht u Gospodskoj. Bila je to živa istina, imala sam šest i da me mama čvrsto nije držala za ruku, onako tanka, sigurno bih proletila kroz šaht ispred R.K. Standard. Ale mi je bio jedan od najdražih sagovornika, jer sam s njim mogla da se sporazumjevam na frekvenciji golubova. Ne pada mi na pamet da se opraštam s Alom. Jer je to nemoguće, kako god ko objašnjavao. Njegove tanane vibracije su jednako svuda, samo eteriačnije i prilagođenije istančanom "sluhu." Za mene je Ale i dalje Dobri duh. Ništa se tu ne mijenja.

Kućnoj pomoćnici iz Žikine dinastije

Ako sam šta i pobrkala glede uloga, nije greda. Gidra, izvini, imao si izvrsne uloge i bio si Veliki Glumac, ali nekad si i ti morao

u kolo sa malim.

Kada ovi preko Drine referišu na ovaj način, posebno o "đeneralu", pa još u Sarajevu se zateče, e stvarno mi je pun kofer. Od 1988. pa nadalje.

Preko leševa iz BL, mladih momaka koji su noću tjerani u tor i u pogibelj, nikad ne saznajući za Srebrenicu. Nisu stigli. Otišla glava ranije. Zašto izginuše. Da pitamo, ne za promjenu ove što se obogatiše na nesreći, već ovu sliku.

Da li je iko od vas bio u Srebrenici. Ne mislim na one što odu da se slikaju zbog političkih poena, ne mislim mi na jednog M. ili B. kako vam milije. Pogotovo ne na one, koji idu, jer je to "njihov" narod. Nema mojih, vaših, njihovih. Jer, to je i moj narod. Da li vi znate šta je Srebrenica. Usisa te i neda ti disati. Sva stratišta imaju tu energiju. Znaju oni koji su bili u Bukernau ili slično. Znaju svi koji išta osjećaju. Neću da ulazim u gore pomenute koji ne osjećaju. Od Srebrenice možeš da umreš.

Ovoj velikoj S. koja je rat provela gdje je provela, navijajući kao na utakmici, dok je ovdje u Bosni bilo crnilo, koja je rat provela tamo gdje dobro znam kako te gledaju čim kročiš iz Bosne, mahom, bolje je da ćuti. Ili da misli u sebi. Ali glupost je uvijek usko vezana sa arogancijom. Uvijek.

Nažalost, ona je samo dio mehanizma, jedne ale koja proždire sve pred sobom. Od te ale su mnogi pametni još 91. otišli, koliko se sjećam 400 hiljada mladih. Zbog te ale, moji prijatelji su ginuli ne znajući zašto. Niko ih nije ni pitao žele li. Marš po pušku. Zbog te ale mnogi mladi pametni ljudi napuštaju ne samo tu njenu kako reče divnu prekodrinjsku zemlju, već i ovaj manji dio do mog. Zbog te ale, ako pisneš, govno stisneš. Zbog te ale, crkavaju od neimaštine oni koji se usude. Zbog te ale ode sve u finu materinu. Ma kakvu finu.

Finu, koliko je fina i ova slika na kojoj je očigledno i mozak silikonski, a srce od plastike.

Posljednji Apač još čuva uspomene

Foto: Slobodan Rašić Bobara

Na susretu ljubitelja filmova o Winnetouu u Starigradu najveću pažnju privukao je Želimir Šarić iz Banje Luke, posljednji živi Apač iz kultnog filmskog serijala. Šezdeset tri godine nakon snimanja, njegova sjećanja i dalje bude emocije među hiljadama zaljubljenika u legendu o Winnetouu.

Piše: Mirza DAJIĆ

Dok su se u svečanom salonu hotela "Barba" u Starigradu kod Zadra nizali autogrami, fotografije i pitanja zaljubljenika u filmove o Winnetouu, jedan čovjek privlačio je posebnu pažnju. Nije bio filmska zvijezda u klasičnom smislu, ali je bio dio filmske historije. Želimir Šarić iz Banje Luke, posljednji živi Apač iz legendarnog filmskog serijala, gotovo šest i po decenija nakon snimanja ponovo je pričao priče sa obala Zrmanje, gdje je nastajao jedan od najpoznatijih evropskih vesterna.

Na mjestima legende

Upravo je Šarić bio počasni gost sedmog Nostalgичnog susreta ljubitelja Winnetoua, održanog od 8. do 13. juna u Starigradu – Paklenici. Okupljeni u grupi "Vinetu nostalgija", zaljubljenici u filmove snimane prema romanima Karla Maya doputovali su iz Njemačke, Austrije i drugih evropskih zemalja kako bi još jednom obišli lokacije na kojima je prije više od šest decenija nastajala filmska legenda.

– Za mene je ovo bilo veliko iznenađenje. Poslije 63 godine ponovo sam se našao na mjestima gdje su padale prve klape i nastajali kadrovi sa Pierreom Briceom, Lexom Barkerom i Marie Versini. Nisam mogao vjerovati da ću ponovo stajati na tim lokacijama, a još manje da će me dočekati ljudi koji o tim filmovima znaju gotovo svaki kadar – kaže Šarić.

Tokom susreta Šarić je potpisivao fotografije, plakate i stranice knjiga, ali najveće interesovanje izazvalo je njegovo višesatno kazivanje o snimanju filma “Winnetou – Priča prva: Zlato Apača”. Publika je s pažnjom slušala uspomene čovjeka koji je kao mladić dijelio kadar s Pierreom Briceom, Lexom Barkerom i Marie Versini, a njegovo izlaganje više puta prekidano je dugotrajnim aplauzima. Nakon završetka druženja uslijedilo je ono što se podrazumijevalo – zajedničko fotografisanje sa čovjekom kojeg mnogi danas nazivaju posljednjim Apačem.

Malo je onih koji znaju da su upravo na području Starigrada, kanjona Zrmanje, Tulovih greda, Paklenice, Plitvičkih jezera i slapova Krke snimani filmovi koji su obilježili odrastanje nekoliko generacija Evropljana. Između 1962. i 1968. godine na prostoru tadašnje Jugoslavije snimljeno je jedanaest filmova o Winnetouu prema romanima njemačkog pisca Karla Maya. Njegova djela prevedena su na više od četrdeset jezika i prodana u više od 200 miliona primjeraka, dok filmovi i danas imaju gotovo kulturni status, posebno u Njemačkoj.

Apač iz Zrmanje

Među stotinama statista i kaskadera koji su tih godina učestvovali u snimanju bio je i mladi Banjalučanin Želimir Šarić. Na Pariževačkoj glavici iznad Zrmanje našao se rame uz rame s Pierreom Briceom i Lexom Barkerom, glumeći jednog od Apača u scenama koje su kasnije postale antologijske. Šest decenija kasnije upravo su te uspomene razlog zbog kojeg ga ljubitelji Winnetoua dočekuju s posebnim poštovanjem.

– Nisam znao da u Njemačkoj postoji toliko ljudi koji žive za priču o Karlu Mayu i Winnetouu. Rekli su mi da su godinama tragali za mnom, jer su prepoznali apačkog ratnika koji je u čamcu pratio Winnetoua i Old Shatterhanda. Kada su me predstavili, gledali su me kao djeca koja su ostvarila svoj san – prisjeća se Šarić.

Starigrad danas čuva uspomenu na to vrijeme kroz jedinstveni Muzej Winnetoua, smješten u zgradi u kojoj su tokom snimanja boravili glavni glumci i filmska ekipa. U njemu se i danas nalaze originalni rekviziti, kostimi, fotografije i brojni predmeti koji svjedoče o periodu kada je ovaj dio hrvatske obale postao filmska prerija američkog Divljeg zapada.

Posebnu ulogu u očuvanju tog naslijeđa posljednjih godina imaju Zoran Katić, vlasnik hotela “Barba” i muzeja, te njemački glumac Ivica Zdravković, koji od 2015. godine tumači lik Winnetoua u Pullman Cityju, najvećem western-parku u Njemačkoj. Zahvaljujući

njihovoj saradnji razvijena je turistička i kulturna veza između Njemačke i Hrvatske, a hiljade fanova svake godine dolaze u Starigrad kako bi obišli mjesta na kojima su nastajali omiljeni filmovi.

Prema podacima organizatora, samo u Njemačkoj postoji oko četiri i po miliona registrovanih ljubitelja Winnetoua. Za mnoge od njih putovanje u Starigrad nije običan turistički obilazak, nego svojevrsno hodočašće mjestima gdje su snimane scene koje su obilježile njihovo djetinjstvo.

U vremenu kada se filmske franšize stvaraju uz pomoć računarske tehnologije, priča o Winnetouu i dalje živi zahvaljujući ljudima koji je nisu zaboravili. Među njima posebno mjesto zauzima Želimir Šarić, čovjek koji nije bio glavna zvijezda filma, ali jeste autentični svjedok jednog vremena.

Posljednji svjedok vremena

– Kada sam 1963. godine snimao film imao sam 18 godina. Danas imam 81. Vratio sam se na ista mjesta baš na godišnjicu smrti Pierrea Bricea. Veliki je to vremenski raspon, ali uzbuđenje je ostalo isto. Posebno me dirnulo kada sam vidio koliko tim ljudima znači jedna fotografija i jedan razgovor. Osjetio sam da sam i ja dio njihovih uspomena – kaže na kraju Šarić.

Kada je završio svoje izlaganje u Starigradu, uslijedio je još jedan dug aplauz. Ljubitelji Winnetoua strpljivo su čekali priliku za zajedničku fotografiju s čovjekom koji je prije više od šest decenija dijelio kadar s Pierreom Briceom i učestvovao u stvaranju filmske legende. Za njih on nije samo gost festivala. On je posljednji svjedok vremena kada je kanjon Zrmanje bio zemlja Apača, a priča o Winnetouu tek počinjala osvajati Evropu. I upravo zato, više od šest decenija kasnije, ta priča još traje.

GAUDEAMUS IGITUR...

AKADEMIJA: L'HOMMAGE VELIKOM UČITELJU

Formalna naobrazba se stiče u školi, gdje se učitelji svesrdno trude da đacima uliju znanje s kojim će uspješno obavljati posao u svojoj profesiji. No, samo najbolji učitelji su sposobni da prenesu svojim učenicima vlastite spoznaje o životu, u slučaju gimnazijalaca - da ih uvedu u svijet "akademije". Ovo je napisao liječnik i jedan od onih istinskih, dobrih Banjalučana Severin D. Rakić, kao uvod u svoju ljudsku, banjalučku ispovijest o profesoru Ivi Nakiću, Latincu i Gospodinu, Građaninu svijeta, koju smo čitali, ranije, na stranicama magazine "Šeher Banja Luka", a sad je evo ponovo u ovom jubilarnom broju, kao saznanje da neke riječi i značenja nikada ne blijede i ne gube svoj čudesni, dobroćudni, univerzalni odsjaj. O knjizi Severina Rakića "Ne/obični ljudi" pisali smo u prošlom broju, a u vrijeme dok pripremamo ovaj svečarski, njen autor se sprema da iz Australije dođe u svoj grad i zajedno sa izdavačem Atlantikom BB predstavi ovu vrijednu knjigu, kao naše zajedničko blago.

Napisao: Dr Severin D. Rakić

Prije nekog vremena kažem ženi da sam poželio staviti kravatu. Znajući mene i moj otpor prema komadiću ispresavijanog platna - simbolu prekida sa razuzdanim duhom mladosti i ulaska u svijet ozbiljnih činovnika, tih robota modernoga doba - ona samo procijedi kroz zube: "Došlo je do najgoreg!" Povrh svega kravata je, za nas djecu rođenu pedesetih, bez obzira na sredinu iz koje smo potekli, predstavljala ostatak buržoaskog i nečeg zaostalog. Listeraše, odnosno političare, kojima je jedino bilo dopušteno da bez straha nose kravatu, smatrali smo slugama sistema i ismijavali ih kad god smo stigli.

Za jednog omladinca iz post-hipijevskog doba, Sydney je prava destinacija za stalnu nastambu. Pored multikulturalnog duha prisutnog na svakom koraku, pod čime prosječan Australijanac uglavnom podrazumijeva hranu i seks, vlada i jedno socijalno šarenilo: bogati, siromašni, homoseksualci, intelektualci, indijanci i ostali, koji su se jednom, za svagda, nasukali na veliki, južni kontinent zvani Australis. Takva sredina je iskrojila imidž opuštenog kozmopolite, kome je potrebno, da bi živio i radio u Sydney-u, par japanki, dvije havajke i po jedne kratke i dugačke (za posao i pozorište) hlače i, naravno, daska za surfanje, bez koje se ni u bolnicu ne ide. No, postoje prigode, gdje je zagrebački doprinos svjetskoj kulturnoj baštini, kravata, još uvijek obavezan.

Nakon nekoliko dana, pošto sam se povjerio supruzi, dobijem

poštu sa univerziteta. Otvorim omotnicu, kad tamo elegantna, oficijelna pozivnica za svečanu akademiju povodom inaguracije tri "sciencia profesora", od kojih je jedan, moj bivši šef, u "emeritus profesore". Pored čitavog protokola, napisan je bio i "dress code" (kako treba biti obučen), te mjesto gdje će biti održan skup: Eccles-auditorium, imenovan po australijskom nobelovcu, profesoru John Eccles-u. Na izlasku iz kuće, žena mi popravi nakrivljenu leptir mašnu, dobacivši: "Ja sam tvoj Sport Heruc", aludirajući, valjda, na prodavnicu ispod bivšeg Titanika, pred čijim izlogom bi se profesor Nakić svaki dan zaustavljao i popravljao svoju leptir mašnu, na putu prema staroj Gimnaziji. Kako su stara Gimnazija i Titanik, a sa njim i Sport Heruc-ova prodavnica, zauvijek nestali u katastrofalnom zemljotresu 1969. godine, profesor Nakić se nastavio ogledati, u prolazu, kroz velika staklena vrata nove Gimnazije, te se ova njegova "navika" nastavila spominjati i prepričavati u sjećanjima njegovih bivših učenika.

Ulazim u foaje Eccles auditorija. Puno je zvanica. Ugledah nekoliko poznatih lica, te se priključim grupi. Poslužjenje je u toku i svi su već veseli. Naručujem Martini: shaken, naravno, not stired. U Australiji nema da ljudi sjede i dosađuju se gladni, dok se neko napredaje ili ispriča na bini, pa ma kako značajan skup i govornik bio, nego, dok govornik priča, auditorij se zabavlja, jede i pije. Usred časkanja sa kolegama, oglasi se hor studenata Sydney-skog konzervatorija najavljujući početak svečane akademije. Nakon prve dvije riječi "Gaudeamus igitur" ostao sam zaleđen. Više to nije bio Eccles auditorium, niti nekakav akademski skup na drugom kraju svijeta. To je bila generacija Banjalučke gimnazije '78, poredana ispred dugačkih crvenih, sklopivih vrata, što su razdvajali hol od fiskulturne sale i pjevala iz sveg glasa tu dobroznanu "studentsku himnu".

Svi smo četvrt stoljeća mlađi, nasmijanih lica i razdraganih pogleda, uperenih prema galeriji ispred zbornice. Tamo stoji i diriguje legenda Banjalučke realke, profesor koji je ostavio neizbrisiv trag na

sveijednom učeniku koji je ikada, makar i na kratko, kročio u tu školu. Ljudeskara od sedam stopa i više od stotinu dvadeset kilograma, pravi predstavnik svoje rase, isklesane iz dinarskog kamena, koga smo se u prvom razredu svi pribojavali, zbog njegove korpulencije i glasne artikulacije nagluha čovjeka; gegao se i mahao rukama, sav predan cilju uspjeha generalne probe, pred konačni nastup, vrhunac vrhunca: pjevanje Gaudeamus-a na maturskoj večeri. Njegov duh mladića, iako je već uveliko živio u tijelu starca, omogućavao mu je siguran prolaz u srca njegovih učenika. Kroz časove pune života, polako nas je uvodio u svijet "akademije", u kojem se mnogi njegovi bivši učenici i danas nalaze. Priče prožete ljubavlju i humanizmom, iako transponirane kroz vrijeme i prostor, ostale su da trajno odzvanjaju u ušima njegovih đaka.

Nos hab e e bit hu u u mus

Pjesma se bliži kraju, učenici, nestrpljivi da se završi, već počinju skandirati: Ivo! Ivo! Ivo! Korpulentni Latinac podignutih ruku u vis, cijeli hor zajedno sa dirigentom u ekstazi, ulazak u svijet nauke i kulture je u toku. Onda slijedi spuštanje ruku, u znak da je prijem u akademsko društvo završen i, na kraju, priznanje da je zadatak bespriječno obavljen, riječima: "Na svim meridijanima!" To izaziva još veće ovacije. Jedan broj profesora, koji su ga poštovali, stoji i posmatra događaj, dok oni drugi, manje sigurni u ovakvim situacijama, ćilkoški se gurkaju i smijulje, kao na vašeru u Pervanu. Oni, ljubomorni do krvi, ne izlaze iz zbornice; ignorišu događaj. Dalek je put od Mrkonjića do Švedske akademije nauka, od Čačka do Pariza, ili od Petrovca do Beča, pa se mnogi od njih nisu ni usudili, da se zapute na takvo što. Bio je to sociološki trenutak sedamdesetih godina: srp i čekić u fazi katarze, koji je definisao svaki segment našeg društva, pa ni demografski sastav nastavnog kolegija Banjalučke gimnazije, nije bio izuzetak u takvoj jednoj politici.

Hor je završio pjesmu, govorancija je započela, a ja se ne dam probuditi iz moga sna. Posljednji put sam čuo gospodina Ivu Nakića u "legandarnoj" emisiji na banjalučkom radiju za vrijeme rata, koju smo svi slušali pomoću struje iz starog akumulatora, uz one svijeće tinjalice, što svaki čas padaju i gase se. Na provokantno pitanje radio voditelja, kako se osjeća u Banjoj Luci danas, lukavi gorštak odgovara da je karijeru započeo na Sušaku, koji je pripadao

Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, dočim je Rijeka tada pripadala Italiji i zvala se Fiuma, što potiče od latinskog korijena Zatim nastavlja, da se nastanio u Banjoj Luci gdje je dobio posao profesora na tadašnjoj Realnoj gimnaziji, te kako su ga Krajišnici lijepo primili Na kraju, kako mu je ovih dana jako hladno, ali eto, osoblje hotela Bosna je zlatno, pa mu omogućava da sjedi u hotelu i čita i tako se grije preko dana. Onda su se podigli bivši đaci, da svome profesoru nabave peč i drva, i emisija se završila na vrlo emotivan način.

Nedjelju dana kasnije, na ulici mi prilazi jedan bivši gimnazijalac, iz moje generacije, u maskirnoj uniformi, i saopštava mi da je profesor Ivo Nakić umro, da je grijanje kasno stiglo, da je sahrana na Novom groblju i Kiša je rominjala, a ja sam zamišljao da stojim pred Palačom ujedinjenih naroda na East River-u, ispred statue Ive Nakića u prirodnoj veličini, isklesane u bračkom mermeru, vještom rukom njegovog zemljaka Ivana Meštrovića. U ruci drži pasoš građanina svijeta, na kome piše broj 1.

Svim gimnazijalcima u sjećanje na profesora Ivu Nakića.

ČEMU OVA TVITER – KNJIGA?

Draga čitateljko, dragi čitaocē, sada držite u ruci najneobičniju "knjigu", knjigu kakvu do sada niste imali priliku možda ni vidjeti. Ona bi se mogla uslovno nazvati "TVITER KNJIGA", ili, obzirim na njen obim još bolje "TVITER- KNJIŽICA".

Čemu, dakle ovakva knjiga?

Mada može djelovati kao dupliranje teksta, (obzirom da su ovi tekstovi već objavljeni na društvenoj mreži TWITTER/X, iz nekoliko razloga sam se odlučio da ih pretočim i u ovaj štampani oblik:

prvo, zato što su u moru tekstova na ovoj mreži mnogi, pa i ovi tekstovi, prosto prigušeni, malo vidljivi, pa onda i relativno malo čitani;

drugo, zato što sam ja na Tviteru pisao tekstove unekoliko drugačije od ostalih autora na ovoj društvenoj mreži (pisao sam ih u serijama tvitova, sa ambicijom da obradim određenu temu, što se u digitalnoj formi vrlo teško može vidjeti, budući da se tvitovi "rasprsnu");

treće, što je ova tema, po mom mišljenju, i dalje vrlo relevantna, posebno za mlađe i one, koji o Jugoslaviji i Bosni i Hercegovini malo znaju;

i **četvrto**, što na ovaj način - odštampani tekstovi - mogu uvijek biti pri ruci i što se, mogu čitati i "uzduž" i "poprijeko", i u cjelini i u dijelovima.

Ipak, najbitniji razlog za štampanje ovih tekstova, po mišljenju ovog autora, jeste prava "poplava" antijugoslavenskih tekstova u massmedijima i na društvenim mrežama, gdje se, od strane onih najekstremniji autora, čak zahtijeva ZAKONSKA ZABRANA UPOTREBE POJMA JUGOSLAVIJA I SVIH JEZIČKIH IZVEDENICA IZ TOG POJMA! Ova serija tvitova se indirektno suprotstavlja takvom neobjektivnom, mrzilačkom i totalno zlonamjernom odnosu prema Jugoslaviji i zagovara objektivniji pristup, utemeljen na elementarnim činjenicama o nastanku, razvoju i nestanku države. Dakle, ovi tekstovi su otvoreno projugoslavenski, ali samo u mjeri u kojoj jasan pozitivan stav prema Jugoslaviji može biti i činjenicama dokazan, što, naravno, ne isključuje i ukazivanje na slabosti, greške i protivrječnosti u njenom razvoju. Kao savremenik i svjedok postojanja, razvoja i rušenja Jugoslavije, smatrao sam svojom dužnošću da ostavim mladima i JEDNO OVAKVO GLEDIŠTE NA JUGOSLAVIJU, istina, u najkraćoj mogućoj, tviter formi!

Poslije rušenja Jugoslavije, što je, po meni, prava tragedija, evo već 35 godina ekstremni nacionalisti, šovinisti i neofašisti pokušavaju da RUŠE I BOSNU I HERCEGOVINU, odnosno da naprave još jednu tragediju, jer rušenje Jugoslavije smatraju "uspjehom", pa bi rušenjem BiH htjeli postići još jedan "uspjeh". BiH uporno proglašavaju "nemogućom državom" i čine sve da je razore, djelujući i iznutra i iz vana.

To im za sada ne uspijeva, pa zato permanentno pojačavaju svaku vrstu pritiska na ovu punopravnu članicu Ujedinjenih nacija, u nadi da će se njihovi zlokobni planovi ostvariti, makar i po cijenu još jednog krvavog rata. Nadajmo se da će i ti ekstremisti konačno shvatiti da je to uzaludan posao i da ključne geopolitičke okolnosti idu protiv njihovih namjera, odnosno u prilog opstanka i daljeg razvoja Bosne i Hercegovine!

Želim vam ugodno čitanje tekstova/tvitova na slijedećim stranicama!

Krstan Malešević

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU

I POKUŠAVA RUŠITI BOSNU I HERCEGOVINU

Linz (Austrija), Novembar 2025

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU? (I):

I pored toga što je ova tema već podugo veoma eksploatisana - kako kod nas, tako i u svijetu - i dalje su prisutne (a zasigurno će tako i ostati), brojne dileme, izražene kontroverze, RAZLIČITI, PA I POTPUNO OPREČNI ODGOVORI NA OVO PITANJE!

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU? (II):

To, naravno, nije nimalo čudno, obzirom na kompleksnost teme same po sebi, a još više na OČIGLEDNU PRISTRASNOST u prosudjivanju o njoj - kako je to uostalom evidentno u još dužem periodu kod "starijih tema" ove vrste - poput svjetskih ratova!

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU? (III):

Iako sam i sam o ovoj temi napisao mnoštvo tekstova, osjećam potrebu da, prvenstveno ZBOG MLADJIH ČITALACA, ukažem na neke, po mom sudu, ključne tačke ovog procesa, u nadi da ću pri tome kazati i PONEŠTO NOVO O SUBJEKTIMA RASPADA DRUGE JUGOSLAVIJE!

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU? (IV):

Već je notorna postala tvrdnja DA SE JUGOSLAVIJA NIJE MORALA RASPASTI, a pogotovo ne na način kako se raspala - uz uslov da se demokratski transformisala - pri čemu se opet najčešće iznose JEDNOSTRANI I PRISTRASNI argumenti u prilog toj tezi!

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU? (V):

Upravo zato želim odmah da iskažem moje ČETIRI KLJUČNE TEZE o tome ko je sve rušio Drugu Jugoslaviju, (poneki autori je nazivaju i Trećom, pa i Četvrtom!), u kojima nastojim iskazati ONO NOVO do čega sam došao u mojoj ličnoj misaonoj evoluciji!

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU? (VI):

PRVA TEZA GLASI: Drugu, socijalističku, Jugoslaviju su rušili mnogi - svjesno i nesvjesno, direktno i indirektno, prisilno i dobrovoljno, ali i oni, ili oni možda ponajviše, koji su je NAVODNO BRANILI, ALI OČIGLEDNO NA POGREŠAN NAČIN!

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU? (VII):

DRUGA TEZA GLASI: Kada na sopstvenu federalnu državu udari njena najveća članica, NAJVEĆA NACIJA (SRBI), odnosno nacionalisti i šoviniisti iz te nacije - inspirisani, potpomognuti i organizovani od službene vlasti - ONDA TOJ FEDERACIJI NEMA SPASA!

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU? (VIII):

Kraj Federacije je bio još izvjesniji, jer su na ovaj "poziv" nacionalista i šovinista iz najveće članice Federacije JEDVA ČEKALI da odgovore isti takvi iz ostalih federalnih jedinica, odnosno nacija, prvenstveno iz Hrvatske i Slovenije!

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU? (IX):

TREĆA TEZA GLASI: Velika većina (makar i najdobronamjernijih) građana NIJE DOVOLJNO DOBRO POZNAVALA I RAZUMJEVALA JUGOSLAVIJU, njen duh i smisao, odnosno svu kompleksnost ove državne zajednice, pa ni njene prednosti pod tim pretpostavkama!

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU? (X):

To je onda i ključni razlog da je NISU MOGLI, NI ZNALI, BRANITI NA PRAVI NAČIN, već uglavnom površno, jednostrano, isključivo, dogmatski, unitarno, što je objektivno više pomagalo rušenju, nego očuvanju Jugoslavije, bez obzira koliko su oni bili za nju!

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU? (XI):

Prevedeno na jezik dnevne politike, to je iskazivano formulom ILI - ILI, (a ne I - I), odnosno stavom "ILI OVAKVA JUGOSLAVIJA ILI JE NEMA!", tipičan manipulativni stav šovinista - populista, koji je u ovako složenoj zajednici neminovno vodio u raspad!

KO JE SVE (S)RUŠIO JUGOSLAVIJU? (XII):

Značajnijeg otpora ovako rasprostranjenom tendencioznom pojednostavljivanju "odbrane" Jugoslavije nije bilo - daleko od potrebne kritične mase - zbog čega bi se mogla prihvatiti teza da "NIJE POSTOJALO KULTURNO JEZGRO JUGOSLAVIJE" (Sergej Flere).

Pripremio: Vlado BOJER

USTA

Mali Marko dolazi kući i pita majku:

– Mamice, imaš li ti jako velika usta?

– Zašto me to pitaš?

– Pa, tata je jučer rekao susjedi Mari da si progutala sve što ti je rekao!

IZVRSTAN VID

Žali se supruga svom mužu:

– Kada se navečer pogledam u ogledalo, vidim staru ženu punu bora. To me jako rastužuje. Dragi, reci mi nešto što će me razveseliti!

– Pa, i dalje izvrsno vidiš.

U SUDNICI

Obrati se sudac optuženiku:

– Oslobođamo vas optužnice za pljačku banke. Slobodni ste!

– Super! Znači li to da mogu zadržati lov?

UŠTEDJEVINA

Tuži se prijateljica prijatelji:

– Zamisli samo koji je lopov moj muž!

– A što je učinio?

– Jučer je iz kasice našeg sinčića uzeo svu uštedevinu i potrošio je s prijateljima.

– Zaista je pokvarenjak! – potvrđuje druga.

– Da, ali to nije sve! U kasici se skupilo taman toliko novca koliko mi treba za novu torbu!

GRČEVI

Mali Fikret kupa se u moru, a s plaže ga promatra njegova majka. Kad se udaljio dosta daleko od obale, majka ustane i vikne: – Fikrete, nemoj plivati daleko! Mogao bi te uhvatiti grč!

Nekoliko trenutaka nakon toga ustaje plavuša pet metara dalje i viče svom sinu:

– Marine, nemoj ići daleko! Ima grčeva!

NEMA VEZE

Student na Akademiji likovnih umjetnosti upita zgodnu kolegicu:

– Gospođice, biste li mi pozirali za moj akt?

– Ali ja nisam model.

– Nije važno, ni ja nisam slikar.

MASTERCHEF

Pred samo vjenčanje mladoženja upita za-ručnicu:

– Reci mi iskreno, znaš li kuhati?

– Naravno, jučer me mama naučila.

SAMO ŽELJE

Punašna gospođa uđe u butik pa kaže trgovcu:

– Htjela bih vidjeti neki dvodijelni kostim koji bi mi dobro stajao.

– I ja, gospođo, i ja bih ga htio vidjeti!

DNEVNIK JEDNE RASPUŠTENICE

ožujka:

Nikad neću prevariti muža.

ožujka:

Nikad ne bih prevarila muža.

ožujka:

Nikad još nisam prevarila muža.

ožujka:

Nikad više neću prevariti muža.

VELIKA SREĆA

Mujo se udvara djevojci na bazenu:

– Kako mi divno izgledaš! Jako sam sretan što te vidim.

Ona će na to:

– Uđi, bolan, malo više u vodu. Ne moraju svi vidjeti koliko si sretan!

PO ZASLUZI

– Koja je kazna za bigamiju?

– Dvije punice.

UREDSKO KRIŽANJE

– Što se dobije križanjem flomastera i kemijske olovke?

– Ništa. Kemijska ima spiralu.

PUŽEVI

U elitnom restoranu:

– Specijalitet naše kuće su puževi – govori konobar gostu.

– Znam. Jedan od njih me jučer posluživao – uzvratil gost.

SAVJET

Došla jedna otmjena gospođa kod liječnika.

– Doktore, što da radim da bi mi ruke ostale lijepe i baršunaste?

– Ništa, gospođo. I to svakodnevno.

LAGANJE

Vraća se političar kući i obasipa suprugu poljupcima.

– Sve je gotovo, izabran sam!

– Stvarno? Ne lažeš?

– Ne. Sada više nema potrebe.

O CJENE

Žali se učiteljica Markovu ocu:

– Vaš sin ima sve jedinice osim vladanja. Iz vladanja ima peticu.

Otac joj odgovori:

– Eto, vidite! Za ono što ga vi učite dobiva jedinice, a za ono što ga ja učim – petice!

SASTAV

Dobili učenici zadatak da napišu sastav na temu: „Što bih učinio da sam direktor?“

Svi prionuše pisanju, a Filip sjedi i čeka. Učiteljica ga upita:

– Zašto ti ništa ne pišeš?

– Čekam tajnicu da joj izdiktiram – odgovori Filip.

NAJBOLJI PRIJATELJ

– Znaš da je pas zaista čovjekov najbolji prijatelj? – reče Alen prijatelju.

– Kako znaš?

– Evo ovako. Ako staviš psa i ženu u prtljažnik automobila i ostaviš ih zaključane jedan sat, kad otvoriš prtljažnik, tko će ti se iskreno obradovati?

PAŽLJIVI SIN

Student šalje SMS svojim roditeljima:

– Već mi se dugo ne javljate. Pošaljite mi 300 eura da znam da ste dobro!

RUŽAN SAN

Probudi žena muža usred noći i uplašeno mu kaže:

– Ružno sam sanjala i prepala se. Kada sam bila mala, mama bi me zagrlila i poljubila... Muž se ukruti i promrmlja:

– Ma, jesi poludjela? Pa neću te valjda sad voziti mami!

LOPOV

Žali se prijatelj prijatelju:

– Ukrali su mi sve kreditne kartice!

– I jesi li prijavio policiji?

– Nisam i neću!

– Zašto?

– Pa, taj što ih je ukrao manje troši nego moja žena.

EROTIKA

Ulazi Janko u sobu i vidi baku kako gleda erotski film na televiziji. Sav zaprepašten, upita:

– Bako, ti si ovdje jedina bila primjer drugima. Pa što to gledaš?

– Ma, moj sinko, evo već dva sata gledam hoće li se uzeti na kraju!

MALE TAJNE

Na samrtnoj postelji muž kaže ženi:

– Draga, prije nego što umrem, moram ti nešto priznati. Nedavno sam te prevario s tvojom prijateljicom Sarom.

– Oh, dragi moj, i ja tebi moram otkriti jednu tajnu. Što misliš, zbog čega tako naglo umireš?

ŠEF KLINIKE

Šef klinike za duševne bolesti nestao je jednog dana bez traga. Svi su se dali u potragu i tako su došli do sobe jednog pacijenta.

Pacijent kaže:

– Slobodno pogledajte u moju sobu. Tamo je jedan čovjek koji mi je tvrdio da je šef klinike, pa sam ga odmah zaključao...

PRINOVA

Kaže Haso Muji:

– Jarane, čestitam na rođenju sina! Kako će se zvati mali?
– Izdislav.
– Po kome je, bolan, dobio ime?
– Po onoj pjesmi...
– Po kojoj, pobogu?
– Ma, znaš onu: „Is This Love?“

DISKUSIJA

Pita Mujo:

– Što je dugo i bijelo u pustinji?

Haso:

– Crv?

Mujo:

– Ne, bijeli konac.

Opet Mujo:

– A što je dugo i crno u pustinji?

Haso:

– Pa valjda crni konac.

Mujo:

– Ne, njegova sjena, naivčino!

Policija provodi akciju hvatanja pijanih vozača. Naravno, smjeste se ispred najprometnije birtije i čekaju.

Oko fajrunta svi krenu van iz birtije. Policajci promatraju i primijete jednog čovjeka koji izlazi na parking i pokušava pronaći svoj auto.

Pokuša otključati prvi, pa drugi, padne, ustane, tetura se i nakon nekoliko padanja po parking i traženja svog auta, a, naravno, parking se ispraznio. Konačno pronalazi auto i kreće kući.

Patrola koja ga je promatrala odmah ga zaustavi i pruži mu alkotest, koji pokaže 0,00 promila.

Gleda ga policajac u nevjerici i kaže:

– Ma daj, kako imaš 0,00, a tu padaš po parking već više od pola sata?

Vozač odgovara:

– A večeras sam ja morao biti mamac!

ODLAZAK NA NEBO

Pita vjeroučiteljica učenike:

– Tko bi od vas želio ići na nebo?

Svi dignu ruku osim Perice.

Onda vjeroučiteljica upita:

– Perice, zašto ti ne bi volio ići na nebo?

Perica odgovori:

– Zato što mi je majka naredila da poslije vjeronauka odmah dođem kući.

ROĐENDANSKI POKLON

Huso za rođendan dobio digitalni sat. Čim ga je stavio na ruku, zapitaju ga gosti:

– Hajde, slavljenice, da čujemo koliko je sati?

– Ne bih znao reći.

– Kako ne znaš?

– Pa tako! Hajde vi od prve podijelite 18 s 29!

KONTROLA

Zaustavi policajac iznimno nervoznog vozača koji je prebrzo vozio i kaže mu:

– Pijani ste!

– Nisam!

– Morat ćete na alkotest.

– Onda idemo u stanicu na vađenje krvi!

– Ne mogu, imam leukemiju.

– Onda izađite da hodate po liniji!

– Ne mogu... pijan sam – odgovori vozač.

SIGURNA KUPOVINA

Bračanin će ocu:

– Tata, možeš li mi dati 10 eura za autobus?

A ovaj mudro odgovori:

– Mogu, ali polako, sine! Najprije

moram vidjeti taj autobus. Ništa ne kupujem napamet!

ŽENE

Okupilo se muško društvo, odmaraju, kad jedan od njih ustane i kaže:

– Svi koji se boje svoje žene, neka ustanu.

Svi ustanu osim jednoga, koji je nepomično sjedio.

– A što, ti se kao ne bojiš svoje žene?!

A on će:

– Ma ne, nego čim si je spomenuo, kao da su mi se noge odsjekle!

O ŽENAMA

– Tata, da te pitam nešto.

– Je li o ženama?

– Jeste.

– Ne znam.

OGRLICA

– Prekrasna ogrlica, susjeda. Je li puno koštala?

– Samo jedan poljubac.

– Koji si, naravno, dala mužu?

– Ne, koji je on dao sluškinji.

U MUZEJU

Zaposlili novog kustosa u muzeju.

Nakon nekoliko dana pozove ga šef:

– Nažalost, nismo zadovoljni vašim radom.

– A što biste vi htjeli? Radim ovdje tek dva dana, a već sam prodao dva Picassa!

RAZMJENA

Vozi se žena kroz neku pustoš kad ugleda Indijanku kako stopira. Zaustavi se i

ona uđe u auto.

Tako počnu one nešto neobično razgovarati, a Indijanka svako malo pogleda vrećicu koja se nalazila na stražnjem sjedalu.

– Ako se pitaš što je u vrećici, to je boca vina. Dobila sam je za muža.

Indijanka zašuti, onako odobravajući kimne glavom nekoliko puta i reče:

– Dobra trampa!

PLAYSTATION 5

Kaže prva plavuša:

– Znaš li da je izašao PlayStation 5?

Druga plavuša kaže:

– A joj, ja nisam gledala ni ona četiri!

ZLATNA RIBICA

Uhvatio Mate zlatnu ribicu, a ona mu kaže:

– Pusti me i ispunit ću ti jednu želju!

– A koju? – pita Mate.

10.000 EURA

Razgovaraju dva neuspješna gospodarstvenika:

– Kako mogu zaraditi 10.000 eura?

– Tako da skupiš 100.000 boca!

NA PLAŽI

Ulazi čovjek u more i pita čuvara plaže:

– Oprostite, ima li ovdje meduza, rakova ili ježeva?

Čuvar plaže:

– Ništa se vi ne brinite, već ih je pojeo morski pas.

U KAFIĆU

Pita konobar gosta:

– Što ćete popiti?

– Sok, bilo koji.

Konobar gleda i kaže:

– Toga nema. Hoćete možda neki drugi?

MALO PRASE

Vratio se Ivica iz škole prljav od glave do pete. Tata se izdere na njega:

– Ti si jedno malo prase! Znaš li što je to?

– Znam, tata. To je dijete jedne velike svinje!

PUBERTET

Došao prijatelj prijatelju u posjet pa kaže:

– Tvoje dijete ide u pubertet.

Prijatelj:

– Kako? Pa ja sam ga poslao u ljekarnu!

ŽLIČICA

Zaustavio policajac djevojku koja je vozila prebrzo pa joj zatraži vozačku i prometnu dozvolu.

Kada mu je djevojka dala novčanik, on ga otvori. Kad unutra – samo plastična žličica. Policajac:

ITTAS SYATELJÉ

**Znanjem stečenim u Šeher Banja Luci, osniva
Amila Kasum Ittas Syateljé u Göteborgu 2013. Godine.**

Banjalučkim šarmom i stečenim povjerenjem proširuje kontakte kako sa
privatnim osobama, tako i sa kompanijama za dizajniranje enterijera.

Danas nudimo šivanje kućnog tekstila (zavjese, prekrivači, jastuci) po mjeri
– za manje ili veće projekte.

**Za eventualne informacije/narudžbe
obratite se na:**

info@ittas.se
070 894 61 18

*Dobro došli u Ittas Syateljé, vaš etablirani
krojački atelje, s kvalitetom i stručnosti.*

ITTAS
SYATELJÉ

FRÅN
DET
BÖRDIGA
BAIKAN

PLIVIT WEB SHOP

Sve što vam treba od balkanske hrane i pića sada na jednom mjestu, uz mogućnost plaćanja putem Klarne

Ljubitelji balkanskih okusa više ne moraju obilaziti trgovine u potrazi za omiljenim proizvodima! Plivit Trade, renomirana kompanija koja se bavi uvozom i distribucijom balkanskih proizvoda, nedavno je pokrenula svoju novu online prodavnicu – Plivit shop, koja okuplja sve autentične proizvode iz ovog regiona na jednom mjestu.

Plivit shop omogućava jednostavnu i brzu kupovinu, a na platformi možete pronaći cijeli asortiman proizvoda koje Plivit Trade proizvodi i uvozi sa Balkana. Umjesto traženja po različitim radnjama, sada možete naručiti sve što vam treba iz udobnosti vlastite fotelje i to uz samo nekoliko klikova. Nema više nepotrebnih potraga – sve je dostupno na Plivit shopu!

Kupovina se obavlja preko Klarne, koja omogućava sigurno i praktično plaćanje. Sve što naručite bit će dostavljeno direktno na vašu kućnu ili željenu adresu, čime se štedi vrijeme i pruža maksimalna udobnost.

Na Plivit shopu možete pregledati i aktuelne ponude i kampanje, pa tako iskoristiti povoljne cijene i popuste na odabrane proizvode. Ova online prodavnica predstavlja savršeno rješenje za sve one koji žele uživati u autentičnim balkanskim proizvodima, bez potrebe za odlaskom u trgovine.

Posjetite Plivit shop odlaskom na stranicu www.plivitshop.se ili skenirajte QR- koji se nalazi pri dnu strane.

Kako skenirati QR - kod putem mobilnog telefona:

1. Otvorite kameru na svom mobilnom telefonu.
2. Usmjerite kameru prema QR kodu tako da bude unutar okvira na ekranu.
3. Telefon će automatski prepoznati kod, a na ekranu će se pojaviti obavijest.
4. Kliknite na obavijest kako biste otvorili vezu ili informaciju povezanu sa QR kodom.

*Kupovina osigurana od strane Klarna Bank

19 98
PLIVIT TRADE
FAM
GOLALIĆ

